

הroman "כעשב השדה" כתגובה לייצירתו של הוז*

מאית יוסף מאיר

שבאה לאזרץ אחריו שנתיים של בורות לרברח
שבאה לעולמים מתמין אהדי שנתיים של
מגויים תחת כיפת השמיים עד שנבנו להם
שיכונים. למלוך כי היישוב באוזן גענש בעשך
אותה תקופה בה סבלו העולים מתמין!

אולם עיקרו של הרומן הוא תיאור התבגרותה של נער תימני בארץ-ישראל, וכן בולטת השפיעה הרבה של הסביבה.

בעשו הרואשן על הקומת המדינה, בעת העליה
המשמעותית המוזרה היה, שליטה בארץ האסcoleה
שייחסה חשיבות רבה למיצ'ז, במובן של ערךם
תורבוניים של איז'י המיצ'ז. הייתה התהעלמות
מוחלטת מהשפעה של הסביבה שחיהים בה
הפרוט או הקטל. כמו שאזה מרכ' ייחסו את המשך
וניחותם של העולים המזרחים בישראלי
למושגים הנחות, לא סביבה הנחותה, השונמנה
מתשתיות דרבוניות-כלכלנית שנשלחו אליה
המלהיבים.

הוֹמָן "כעשב השדה" בא לטפוח על פין כי הסדי' האסכולה המקדשת את המוצוא של האדם בחברה. כל עוד יהיה יליד הארץ ויבוררו רומו, כי בשנותנו התרממות המבודדות בפראייה המשובשת, לא ידע היהודית פרט להוויה התייננית המסורתיות. אולם כאשר בעקבות מעשה שובבות מקרית הרחיק לכת והגע אל בית-הספר של בני המשובשת האשכנזים, והוא שם נבניהם ובנותיהם לומדים יהודין, וה热闹מים אינם מהזקנים מקל בידם ואינם מכיכם על כל גוניאה וועשה שובבות, והשישיבה היא על ספסלים ודורמה נפקחו עניינו ואראה שש עלם אחר שונה מן עולם השיפר, והזרות להבנתו של הנעלם. בית-הספר, שהבחין בתעניתינו של יהודין, קיביל אותו הלה למדוד בבית-הספר ואגננתו. אולם שפוי למדוד ומחברות על השבונות. שהלודר בדור גמור להכירו כנישתו של יהודין להוויה החדשה, הביאו אותו להבנה מסולפת של דברים, וספוי היה שגן מבחרות וטפרים כדי להבהיר לעצמו מלי מאי מופיע מותך ורצון שהחיה תלוי במתניתם חיים של מהלא בית-הספר מחד ניסא, ולהקדים לעצמו ספרייה מסוימת כדי

בניאלי לתמן. באשר דבר יוסף זה על הוצרך בישוב הארץ ובוניציות צפוניים באדמותה ושייניים בסלוליה כדי להוציאו לחם (שם), ענו לו שלא רק שם יהודים ואחרים מבלינים מודיע לא מאפרחים לחם לעשות זאת כדי לחיות "כמאות כל היהודים איכרים לעצמם" (עמ' 61), וכוננתם להיות איכרים כמו האשכנזים. ובפי שיחה במציאות, גם ברום זה ניתן בטינו ולשאפותם של תלמידים החלק את אדרתם, שבזה יעדכו בחקלאים עצמאים, ואינם מודים מזווניהם מודוסות מפליגות לדעה. כדי ליקוף אפליה זו, היה נאלץ שאנסן פורטת לפורתה ורשותו בכוחות עצם חלק אדומה.

היא אידירה נס נישואין נערות קטנות, מגד בעזרות נשים יותר משמשנה שעשו, על הוצרך בהשתהירות ראה התהוננות מברורה (עמ' 207–208) ויציא בזו דברי הטפה נבוניות. ייחידי, גיבורו הרומי, שמע את דבריה לא השלים עם הנושאית נבוגה זו. ואנו פה לילה פרי

חוג הנשים:
הטפה נובה כו של יוסף זה מובלעת במיחוד
אצל אותה "מרתונית כבודה" אשכנזיה,
שהרוייה את עצמה לבקר אצל הנשים
ההימניות כדי להביא לן קדמה ונארות -
זהו המעדן השני.

המטרונית האשכנזית התחממה מלהענות, ובസוף של דבר חדרה להופיע בפניהם חוג הנשים התיימניות במושבה.

הroman "כעשב השדה" התפרסם לראשונה בשנת 1948 בהוצאת ספרייה פולילס, והוא הרמן הראשון שנכתב בידי בן ליטאי תימן. עכשו מזאה הוצאה הקיבוצי המאוחד לנכנן להוציא לאור מהדורות מחודשת שלו.

רומן זה מתעד את תולדות קליטה של משפחה
מיוצאי תימן בתקופת העלייה השנייה ולאחריה,
గידולו והתפתחותו של בחור תימני בהוויה
הארצישראלית של אותן ימים.

משמעותם היסטוריים שעשו על יוצאי תימן בארץ. לכן, מן הבדיקה הזאת ניתן לראות בו מסמן היסטורי אחדתני.

איני מוכoon לבקר את הרומן הזה מההיבט הספרותי, משום שאיני מומחה בתחום זה;
אף שהוא כתוב בעברית המזיכירה לי את העברית שכותבה בה ש"י עגנון. ביקורת תהיה
הנאה בלבובנו בלבובנו-הבאשווילiano

סופרים אשכנזים יוצאי מורה אמרופה כתבו על יוצאי תימן, אולם ככל תיאורו אותו על פי טריאויטיפס לא מהמאמאים, כאשר נוחותים או מגירים ונוציאים. אפילו המכונה הסתפקות במועט אינה דומה לו שבתנוועה הקיבוצית שלפני קום המדינה, כי אם תכונה הנובעת מהעדן מודרנייזציה ורמת צרכיהם חברתיות ומוגברת.

הוּמֶן "כעשב השדה" מותאר תניינו מזון אחר:
אדם צנונו, בעל דרך ארץ, מעירך איש ספר
ותורה, אך אין מוכן לקבל שקר וסילוק, רוחן
ושונא בצללה, בנוי ותמים, שואף להתקדם
ולשפר את תנאי פניו.

תכונות אלה מובלטות ברומן בשני מעמידים: הראשון, כאשר עסוק תנווט העבודה, יוסף [שפריעץין], נהג לברך את העולים התמימים החדשים ולהרצות בניהולם על נושאיהם השונים. התמימים העורכיוווטו מאוד וקסיבו לדבורי קשב רב. אלום כאשר נסחה לשכתב את ההיסטוריה ומספר להם על שליחותו של ייבניאלי לתימן להביא את בשורת הגאולה לקהילה שם ולהעלותה אוצח, שיסעו אותו העולים ואמרו לו שהם על ארצה פנוי בזואו של ייבניאלי (עמ' 60). מסתבר שיזיאת תימן אלה על הארץ ביזמתם עד לפני השגעין

המנהג והחוק במקרא

חוק חכמת האורה בפירושי רס"ג למקרא ובמדרש התימני

מאת פרופ' מאיר חכעלת

ב. ביפורש הגאון למשלי (ח, יב) **"אני חקמה שכנתי עזרמה"**: כמוהו שעשה ר' מאיר כאשר היה מבקש להריה ונותפס לריגזה והישו לו בשור חזר והיה טובל את אצבעותיו במרק ומוציא את השניןיה. וכמו שעשה אחד מתלמידי ר' מאיר כאשר בישק אחד חסותו ועמד ואמר לרודוף **"מעת עדמי לא ראיינו"**, מההדריך עיר על המקור ברבי מאיר, בבלי ע"ז, ב, ועל המקור בתלמוד אמר **"אני יודע מקומו"**.

הצד השווה בשתי נוסחאות המעשה היא הנמה להdagש את חוק החוסת במקרא שהה קיימ. אלאידיסי, היגאנוגן הנודע בימי הרמב"ם מתרדר⁴ את אופיים הרע של בני'רבה הברובים בצפאי, שאין הם מושיטים יד לו ועם זאת יינטשו לביהם ויגנו עליו ולרשותו. ר' חיות המשובש בספרו **"מעוטות תמן"** מספ' 5 לע' זכותו של הארווד לדירוש מבעל הבית לאנסנו ולהגן עליו. וכותב מההדריך פרופסור גויסין בערבה: **"(מןנהג)** הנכסת אורחים באוצר אלג'ר' שנגאים לאורה חמאתה לשתי נוסחאות המודידים לאורה חמאתה לשתי נוסחאות המודידים דבר שנאמר **"קשנת בשתון רואשי"** (תהלים כ, ח). ונראה לי לסייעים את הפסוק **"ונגד צער"** ולהחות שורמו להגנתו של האורת.

מהצורר המבקש רעתו, בחוק החוסות?

■ אשב לדון בהזדמנות אורת.

⁴ ח' ירושבר, תלות יהודים באפריקה העממית,

⁵ א, ע"מ 123.

⁶ מהדורות עברית, ש"ד גוטויין, ח' א טרעט' ע"מ 110–111, 96.

⁷ שם ע"מ 96 הערה 11.

⁸ קיידי התיחסותוני פועל שלמה איידלברג העדרני על חוק חסינת האורת בזון תבנת, מגן האורת הדוחה, בדברי השילוח פאולוס בטטענה נגד רודמי, וכן נזכר בעשש השלחלים ת, הל-לה: **"ייאמר פאלוס ליליהם הנה הכונו נל העם בא דין משפט ואנחנו אשים וומים... וימדו השטרות לשלרים את הדברים האלה וכו' במשמעותם ווועמיים וכו' וכו'". והוא גם שם כב, כ-כ.**

ליהודה רצחבי ברכה
במקרא מוצאים ברורים בכמה אזהרים ובמנה
של האורה ורכושו.

מנוגה החוסת שחששת על חי המשפה
והשבט, היה נפוץ אצל עמים שונים והטהיד
מתוכנסם להרצאות או לירקיוי הורה או שירה
בצווות. אולם כאשר נקלע יותר מאורך לקיבוץ
משמעותי, אוחזי שלב ההכשרה, התאים את מושג
הקביעון להוויה החדשנית ואף השתבל בה יפה
והרב"ם, ובחזי מזאנו אצל פרשנוי
למרבה הימים קבעת החוסת לחוק
החוודעוון לפירושי רבינו סעדיה גאון ובמודח
התימני **"אוור האקללה"** ל' נתנאן בן ישע.
הדורש התימני קבעת החוסת בספרו
על לוט שהבגנוו על אורה (בראשית יט.).
ולע'ו **"מלוח"** שאם תנתקש אורה מביתו
של אדם שרוצים להווגו או לעשות לו רע
אל סיכם לך".

בפירוש הגאון נמצוא חוק החוסת עם סיפור

מעשה בלתי ידוע בשתי נוסחאות המודידים
לא זיווה ולא תהייחס בכל אחד מהם למקור
השין, והנה סיפור המעשה בשתי נוסחאות:
א. תאפריר הגאון לספר בראשית ל"ו אמר⁹ כי
על בן באו" (בראשית ט, כו) דהינו בקשן
במיוחד, מזרחה שמחה, שהיתה הכתה של

שהמבקש מקלט אצל חברו, חיב חברו
להציגו בכל מה שהוא יכול, וכבר אמרו על
אחד מתלמידי ר' מאיר שבקש בראשית הוסחה:

ב' בימי ווע' ננד מבקש נפשו, ואמרו לו לא
אצא את ידי חובי אלו אם תחרגו כי חסות...
דינה למינכם למקדש למצווא בו חסות...
בכפלת הלילה", המזרדר מעיר (הערה 150):

"לא מצאת את מקורי," ומזכיר המקור
"במואר האקללה" תיל' בלבד.

ח' מודחת' קאפק בעמוד 13.

ב' מודחת' מ' מקין, הגריגון בעמוד 385.

ט' מודחת' קאפק עמוד עז. והוא עוז חיבור הנואן
ב' בראמיות ריבס אין אוצרות כתלה כליה, והאוצר הזה
הויזה אהם. והוא ידע לשאות בדינה כה
אשר לא השפיף אותה עלולים כי אם רום אומה. ואו ראייה לא אחת במלא תפארתה כסמל לעמו
בימי העז, הכאב והונגן.

לקראו ספר בכל עת שיחפהו מאידך גיסאי! (עמ' 117) בואם של חלוצים למושבה כדי לעבד ולחקים קבוצת הכהנה והtotwoothו של יהא אליהם הביאו את לולם מושגים חדש, והוא נכבש למשגומים האלה וגלה שorder הסתלה נאותה. השכלתו הכללית התרחבה, והחל להויזר אצלו מודעות מעמידה ולאמותה. מושג "הקביעון" היה מותאם להוויה שכיר בקרוב החולצים במושבה: חלוצים ובודדים אצל מעבינים אחרים וגורים בכמה אזהרים ובמנה צרף אחד המשמש חד אוכל מושות, ובוRubim מתוכנסם להרצאות או לירקיוי הורה או שירה מושג מהשפטים והיהודים בימי הגאנונים אצל המוסלמים והיהודים בימי הגאנונים מהוגה החוסת שחששת על חי המשפה והשבט, היה נפוץ אצל עמים שונים והטהיד בוצווות. אולם כאשר נקלע יותר מאורך לקיבוץ ממשי, אוחזי שלב ההכשרה, התאים את מושג הקביעון להוויה החדשנית ואף השתבל בה יפה והרב"ם, ובהז מזאנו אצל פרשנוי קיפות מה (עמ' 236).

י'יא, שהויה ליד שוב ופרקח, הפך בעקבות המקרא עד לאחרונו, מי שהתייחס לחוק התווודעוון לסבירות שונות לבחור מושב בדעתו, משיכל בעל השכלה עצמית, לבירב והומאי.

* מדכי טביב, מעשב שדה, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2000, עמ' 14, עמומיים דבוי סופרים על יציאת טביב.
* יש לעצם השהון הראשון שנכתב על ידי בן נז'אי חמין בשנת 1930 היה סמו של ר' דוד שמון, "אהבת איגאל" שיצא לאור ב庆幸ת תש"ז' בבחצעת ספרותי "אפיקים".

לדמותה של דודה שמחה ז"
ננדונה השנה דמותה מופלאה של אחת מהמשונות הדינוקיות מלאה של מותמי, שהתחנכו במקורות ישראל סבא. מש מחלוות דורות מעשיה וכואבת, במזיחוד, מזרחה שמחה, שהיתה הכתה של המשפה.

ח' הייתה בזו העזירה של הרבנן בן נז'אי סולמי צ'ץ', שהה רב רשי ואב בית-דין בק"ק מאוחר שבתימן, והיא יקרה משורשים חוקים אלה שוויו תחולתם על פלי מס. ביבם. היא ציינה בעיונות, באבותה ווותה, בדרפה איה מוציאת הדקה באdegahn לאספין ספיפס ולהאלקאות לישיבות, בכח אמונה ותבונתיה, שוויו ובונכו היוויתו תחוות עליה בידה גם להנק את נדיה ונייה הרבנן.

שמחה הייתה רעיהו של גברא רבא נתן מלוי ז', שהה פעיל בוצווי ה指挥 וההמסר לכל בדורות' אבורה. דל היה ביתה, אך דל האוצר היה שמן בון. בראמיות ריבס אין אוצרות כתלה כליה, והאוצר הזה היה אהם. והוא ידע לשאות בדינה כה אשר לא השפיף אותה עלולים כי אם רום אומה. ואו ראייה לא אחת במלא תפארתה כסמל לעמו בימי העז, הכאב והונגן.

ט' זכרה ברוך
סבא של יקיר

ביקורת על ספרו של ד"ר שמואל גליק

מאת ד"ר אכיבה קלין-פרנקה

הישן ועם זאת להתמודד ולהתפזר עם אלה התומכים בשינויים והזעירים ברוח הזמן הם בטוי לחיוון של קהילות ישראל בכל מקום ועת ולהשראותן.

שאנון כתיבתו של ד"ר גליק קולח ובחר. הדוגמאות, התמונות וה ניתוחים הבירורים מועדים את ספריו לא רק לחורים אלא גם ל��ואו המשיכל המבוקש להעיקם את דעתו בזיקה בין שני נושאים אלה. ■

לדמותו של איש יקר

נקפו חדים אחדים מזו נטלק מעמו אבא מאיר ר' יששכר לדאי, אחד ממייסדי מושב "תנובות" בשרון הצפוני, שהקדיש רוב שנותיו, יחד עם חבריו המייסדים, להתפתחותו של המושב ולטסותו מבחינה הבריתית וככללית.

בחודש אב השנה שעברה השיב את נשמו לברוא עולם, לאחר יסורין ממולאה קשה שירהו אותו בשפט עברתו.

ו' ישכר לדאי קיים ביוזם תלמוד ומעשה, שכן תלמידו מביא לידי מעשה וחוללה מעשה – וכך במחשבה תחיליה ועל מעשה שאין עמו תלמוד ומהשבח, סופו ממשמעו ותכליתו נבלעים בו וכאלו לא היו.

מכאן בקבוקתו בפעילות המושב שהיה מראשו ושיתם חלקו עם אשאוני. עם הנחת אבניasis היסוד של המושב "תנובות" בשרון התקין אג' ייח' עם חבריו לעיזוב דמוונו הרוחנית של המושב, שטרדור בו אויריה יהודית מקורית עם טיפוח מורשת האבות והקדושים. ■

המנוח הלך בלט, תקופה ישרים הנקה אוטו היליות ואיש שיחה נלבב, ענווי היה היא היתה פשיטה כמשמעותה, כנה ואמיתית. המנוח החזיק באמונתו, בחינת צדיק באמונתו ייחיה, ולא מש ממנה ושאר אנם עלרכו הייחות העקרונית עד יום מותנו. ■

יה' זכרו ברוך

ותהא נפשו צורוה בעזרו החיה
שלום לדאי
מושב "תנובות"

לקבורה, יום החופה ובמקביל יום הקבורה, שבעת ימי המשתה ובמקביל ימי "שבועה" של האבילים.

המחבר מביא דוגמאות למנהגים זהים בשני האירופים, החופה והחמיית, מנתה את המשמעות של המנהג בשני האירופים, משווה אותו לה ומצינית התפתחותו ההיסטוריה, כגון: הדמיון הרב בין תענית החתן והכלה והוצם של האבל ביום המות וביום הקבורה; בשמוחת הנישואין וביום המיתה מודליקם מספר הזה של נרות, יש לבנים בחופה ותיכריכם לבניים בקבורה, השימוש בהדים בטלית, שימוש בדברים וברכת אלבים, הברכה על הocus בטקס הנישואין וככלה גם בין ברכת חתנים אלו מוצאים הקבלה גם בברכת חתנים וברכת אלבים, הברכה על הocus בטקס הנישואין וככלה, שמייה לתחילה האביבות, שמייה על החתן והכלה ביום חופה ועל המת מפטרתו עד לקבורה, אכילת עדשים באביבות ובשמוחת נישואין.

גם בהחלאת איסורים והתרומות יש נקודות זהות בין האבל להחתה: טנינים טוריים מקראית שם, מן התפילה ומוחמת תפילין; שניהם אסורים מלחסטר; שניהם אסור להם לemat מברחות ועליהם לשבות ממלוכה בשבעת מני מחתה והאבל.

ד"ר גליק טrho הרבה ללקט את ההלכה והמנגים המקובלים במינו ונותנם, ואף העמיק בחקר במקורות היסτוריים וספרותיים כדי למצוא את המכונה המשותפת. המחבר מצא בתלמוד, בספרות המדידשת ובספרות הרבנית לדוחתיה זקה רבה בין המנגים בשני האירופים המשמשו אותם האלה. מקרים אחד לה מידע רב ודוגמאות למכביר, השווה אותן עם המקובל בימיין, דור דור ומנהג, ומוקם מוקם ומנהג. הדוגמאות שהאיש המחבר וההשוואות בין מנהיג חונה ואבילים בהדרות מצבעות על אגמנוט למסורת ישראל, שגם אם נשטרורה מדור לדור לא דוחתה שניים והתאה לרווח זמן ומקומות. ורצו של הקהילות ומנהיגיהם לשמר ולقدس את המסתור והמנהג מימים ימימה וניסיונות של מנהיג הדור לשמר את

"אור גגה עליהם", אפורת תשנ"ז (624) عمודים כולל ביבליוגרפיה ומפתחות למקורות ולנושאים), הוצאה מפעלי כתו, ירושלים.

ספרו של ד"ר שמואל וולק עוסקת בזיקה שבנהינו יושאין למנהג אלבולי במסורת ישראל. המחבר החל לעסוק בושא האבלות לפני כעשר שנים בעקבות טוביה אשיש, אבלו על מנת בנו רוריאל יצחק זל שקידס חייו בעת מילוי תפקידו בצה"ל. ספרו זה בא מהמשך לספרו "אור לאבל" (ירושלים תשנ"א, 176,عمודים כולל ביבליוגרפיה ומפתחות), שהוא ספר בסיסי לנושא מנהיג האבלות בישראל. את ספרו הקדיש המחבר להרונו של הבן.

המחבר חקר את מנהיג האבלות החל מסוף הקבורה, תום השבעה, השלוים ועד ליום השנה. הוא סקר את התפתחותם במסורת ישראל, נויתה את התהנחות האבל על פי דרגת הקירבה שלו ביחס למת, כגון אבל על פי דרגות הקירבה המשפחתיות.

המחבר זו גם באיסורים ובהתווים החלים על האבל, כגון: המנהג של הדלקת נר נשמה, לשיטת שחורים, כסיס מראות ותמונה בית האבל, התפילה, אמרית הקדיש, מתן זקרה.

לאחר שדן בהרבה במנהגי האבלות, הביא מן המקורות ותיאר את המנהג הרווח בימיין, הנה ד"ר גליק להזכיר את מנגני החתונה ולהשווותם עם מנגני האביבות. ישאל קראום: מה ראה מהחבר להשווות בין שמות חתנים לשבטים אבללים? מנקודת רשותן ראה כי בדגיגוד על השווה בין שני אירופים קוטיבים אלו, אך המיעין בספרו של ליליק ניתן למצוא השוואתי מעין הכלל את התפתחות המנהגים, הזיקה בינהם, כמו גם הרקע הפולקלורי שמצוותו ממוני הסמליים, התכוונים ודפוסי התהנחות הן של היחיד והן של ציבור המעדדים כי יש הרבה נקודות השקה בין שתי תחנות החשובות אלו במוחו של חמי האדם.

הספר עורך בשלושה שערים ומכלול פרקים על פי נושאים: הכנות להכנסת כללה לחופה ובמקביל הכנות להוצאה המת

מטרותיו של המרכז למנהיגות יהודית חברתית "מזרח שמש"

מאט גבריאל נפתלי

אלונוטביבה, להדריות מחד ולחילופיות מאידך. יש שבתרבות התמודדתו סובב יותר עם החילוץ מהך ועם זהות היהודית מאידך. באוצרות האסלאם היה יחס חיובי מצד פרטני הקחילה לכל הנושא היהודי. היהודים היו מערויים בחילוץ והיו להם קרשים משמעותיים עם העולים המשולמים. ההשפעה התרבותית היהודית, הייתה זורמתה של השפעה תרבותית, לדוגמה, בנושא וגוממי שירה עברית לעברית והקמתה להקות משותפות.

השוו בוותר להקח הכרות עם היהדות חזק. ואנוaban ר לבניינו מה שקרה היום. והוא מעסס נדבך שבו אממין יהוה, והוא – היוון הערים החברתיים על פיה יהודו. על – פiy לתפש המרכז שהוא עמד באש, והשא החברתי הוא עניין יהודי מובהך. הבויות החברתיות כוון: עוני, אלימות, א-צדקה חברתי, הם נושאיםograms מבחן דתית הם מחותיטים ביזות. המגזר הדתי כיוון איינו מטפל בדברים הללו. יש להבחין בין מתן צדקה ובין טיפול בנושא הצדקה חברתי – מתן צדקה לעניים אין פטור את בעיתם). אצל הרומב"ם תמצוא כי הדרגה הגבוהה ביותר של צדקה היא להפוך את העני לשופטך, לעוזר לו לצאת ממעגל העוני. היהינן הוא אחד הדברים.

לאחר פניותיו לקרן 'אמ' חי', בדק יהודה מירמן בשך כנסה את התזרומות האפשרות של יהודות אוצרות האסלאם לחבריה כוון, מי הם קהיל היהוד ויכיד כדי לפועל. הוא מצא כי ריבס הארגונים העוסקים בזהות יהודית ובcheinunk יהודית, אך אף לא אחד מהם משלב את הרבה יהודות אוצרות האסלאם בתוכני. ורק העש להקים את המרכז למנהיגות יהודית

מה היי המנגיעים להקמת מוסד כזה? בכל שנות פעילותו החינוכית והחברתית, התהוו לו כי אין איד ביטי לחודות, שווא וועוד קבוצה שלמה של אנשי שנולדו לתוכה והתחנכו לאוראה. רקחצת של חדרם וחילופים לא נראתה לה מעוילם. התפיסה שאם אדים או אמונות נאותה לאדם פילוסופיה, תיאטרון החברתי-ההיווני, הוא היה מעורב בהקמת פרויקטים חברתיים-חינוכיים בסוגרת יחידה ל鞠ם כבודה החברתית באוניברסיטה העברית, שבה פיתחו פרויקטים, כמו שלמת בינויים גנוט לבנוניים (היום יהודיה מורה מכינה קדם-אקדמית, שבה למדו בערך חילום משוחרריים); 'פרויקט לאסרי', 'פרויקט לילוי אסרים', 'הינץ' לדמוקרפי' ופרויקט ייחודי לחולמים פיתחה יהודה ניהל את דור הפלמ"ים מעירות פיתחה. יהודה ניהל את הרכבת הcolaלה של תוכניות פר"ח, על התוכנית להכשרת פעיל יציר ותוכנית קרן ISEF (הקרן הבינלאומית לחינוך). משם יצא 'לביה'ס' למוניות חינוכית שהוא בוגר מהחרות י. שלו. בעקבות למידים אלה השתתף בהקמת 'מעיינות' עם קבוצת אנשי שנושא העיריים בחינוך עסקיים מחום מה שנים רבים. לאחר לימודיו בבריה'ס' למוניות חינוכית, ניהל יהודה ב'יס' ס"ס סוריה מלכת-די-תורו' (כיתות א' עד ח') מנבשת-צ'יז', אוכלוסייה בה'ס' היהודית הדרוגנית ביתה, ולמדיו בו תלמידים מבתים חילוניים ומסורתיים ילדי' אברכים. בה'ס' נכללו למשבטים ריבס לפני קופתו של יהודה. בוכות קבוצת הורים טבה שהיה לה עניין בשינויו של לילוב זה, ובוכות המולך שהלאה לא כתבו ולא יציר באוצרות מוסד – והרי היהיתה יצירה ענפה זהה בזוכה ביתו.

הכחת התרבות תעס את האני של תלמידים כאלה ותפקידו תושות קיטוב. כשאדם בא במנוע עם ערכים קשורים לתרבות, הוא גם מתהכר טוב יותר לסובב, מושך בירע לעצמו ולענור בשוליים. אולם החשבות בהעלאת דבריהם רבה כיוון הייא לכלל העם היהודי, משומש שיחדות המזרח יכול להציג

בפגישתו עם יהודה מירמן, מנהל המרכז למנהיגות יהודית-חברתית, מצאו איש צנוו ונעים הילכות ואיישיות רבת פעלים בתחום החינוך והתרבות.

יהודה הוא פסיקולוג קליני בהכשרתו המעדני י. עבד שני מס' ספר בתחים, און תמי, גם בעט למדויין, עסק בנישא הקרוב ללביו: התהום החברתי-ההיווני. הוא היה מעורב בהקמת פרויקטים חברתיים-חינוךיים בסוגרת יחידה ל鞠ם כבודה החברתית באוניברסיטה העברית, שבה פיתחו פרויקטים, כמו שלמת בינויים גנוט לבנוניים (היום יהודיה מורה מכינה קדם-אקדמית, שבה למדו בערך חילום משוחרריים); 'פרויקט לאסרי', 'פרויקט לילוי אסרים', 'הינץ' לדמוקרפי' ופרויקט ייחודי לחולמים פיתחה יהודה ניהל את דור הפלמ"ים מעירות פיתחה. יהודה ניהל את הרכבת הcolaלה של תוכניות פר"ח, על התוכנית להכשרת פעיל יציר ותוכנית קרן ISEF (הקרן הבינלאומית לחינוך). משם יצא 'לביה'ס' למוניות חינוכית שהוא בוגר מהחרות י. שלו. בעקבות למידים אלה השתתף בהקמת 'מעיינות' עם קבוצת אנשי שנושא העיריים בחינוך עסקיים מחום מה שנים רבים. לאחר לימודיו בבריה'ס' למוניות חינוכית, ניהל יהודה ב'יס' ס"ס סוריה מלכת-די-תורו' (כיתות א' עד ח') מנבשת-צ'יז', אוכלוסייה בה'ס' היהודית הדרוגנית ביתה, ולמדיו בו תלמידים מבתים חילוניים ומסורתיים ילדי' אברכים. בה'ס' נכללו למשבטים ריבס לפני קופתו של יהודה. בוכות קבוצת הורים טבה שהיה לה עניין בשינויו של לילוב זה, ובוכות המולך שהלאה לא כתבו ולא יציר באוצרות מוסד – והרי היהיתה יצירה ענפה זהה בזוכה ביתו.

באותם ימים החליט יהודה כי הגעה העת עלות את הדבר שחייב עליו זהה זמן רב, והוא הקמת מוסד שיעיסוק בחינוך היהודי, יתרנו נושאם חברתיים וילשב בו את יהודת המזרח. הוא פנה לקרן 'אמ' חי' בהצעה לסייע בידו.

"מכון מעיינות" לפיתוח איכות כישורי הוראה ומנהיגות מקימי' מעיינות', על פי תפיסתם, מיחסים השיבות הרבה לדרך ההוראה ואופני הלמידה, כשהשנחתה היא שהבעיה אינה האנטיגוניזציה של התלמיד או ניכלה, אלא כל מה שמתורחש במרחב "ביה"ס" בקשר מוראה-תلمיד. המציע שבBOR הוא המכומתיקה בשל מוכיותו, הן מנגנון הלמידום והן בשל דמיון העצמי של מנגנון יוצרים מעיינות אצ'וריים כמו קרייט-גוט, יוחם ואופקים פופולריים בטכניון' בשיתוף עם הקרן הבינלאומית לחינוך. הקבוצה מכירה מודרניים מורים מתוך עיריות עצמן, כי לדעתה הם הגורם המרכזי במוכנות, ושום שאינה מאמינה בגורמים חיצוניים הנכנסים, עושים את עבדותם ויצואים. התוכנית שפותחה במתמטיקה, משלבת את המקצוע עם תכנים תרבותיים, מותק כונה למור, שאן סטיה או יי' נירובין בין השינויים מקצועיים ומוסרט. על ידי שלוב התurbation העשירה של התלמידיםamura הלימוד, הם חשים מקורבים יותר וילדר השפעה על המוטיבציה של התלמיד והЛОם.

רבונטיות לילמן. מדינת ישראל עוסקה בעיות חברתיות מרכזיות העולות וצפויות. הפער החברתי-כלכלי גדיל. יש מיצאות קשה של הנוכח, של מוסריות דיר ושל ילדי פמיות טיפוליות; ונואת התרבות המתפשט והולך, היוצר, ככל עצם, בעיות קשות מושם שיש בו הסרת אחריות; והתחום בין דתים-החברתיים נוגרים אמנים בשולי החברה, אך הבעה הא שום יוצרים מעיינות אצ'וריים שאנו מתקבטים להוכיח. נגד כל אלה, בכוכנות המרכז לפועל. יש לדבר על היהודים, על כל ישראל, ולראות אם קראה שוכת החילון ואוים ההתבוללות הפכו למשמעותיים יותר הנושאים שעסקו בהם כונו יותר לענייני הדת, כמו כשרות, נינה, טהרה ופחות לענייני חברה. בארכוזת האסלם לא קרו הדברים כך; הקהילה נותרה כפי שהיא הייתה ולא התרפה, למעשיה, עד ללילה המadolה ארץ. בנוסף לכך, תנובותיהם של רבינו ארצות האסלאם, מזרחיים, מרוקן, ערואם, לב ואין ביחס לשלהלה ולמודרניזציה היו שונות, וביניהם לבני ארצות המערב,יחסם היה וויבריה. אחד ההשברים לכך נוצע בדומיננטיות של הערכות החברתיות שהפרט הוועמד בהם מרכז ובסורס רבת שנים של פיתוחות.

ביסוד הקמת המרכז, אומר יהודה, עמד שילובם של שייסודות, פיתוחת כלפי החברה החלוניתות והшибות הערכות החברתיות היהודים, בראש ובראשונה, תוך התייחסות

חברתיות 'מזרחה שם'. מזמן עיסוקי בקרב יהדות המזרח למד כי הערכות החברתיות תופסים מקום מרכז בחיי היהודים. אולם בנסיבות כי גושאים החברתיים בולטים בחברה היהודית בכלל לא רק אצל יהודת המזרח. עד אמצע המאה ה"ח הקהלה היהודית סייפה את הצרכים הדתיים-החברתיים בעוצמה. היו ארגונים שעסקו בגומילות חסדים, בצדקה, בAKER חילום, וכו', בdagoga לכל הנושאים שניים אדם לחברו. עם פרוק הקהילות בארץ השתוו הדתיים והמשבר שקרה שם סכת החילון ואוים ההתבוללות הפכו למשמעותיים יותר הנושאים שעסקו בהם כונו יותר לענייני הדת, כמו כשרות, נינה, טהרה ופחות לענייני חברה. בארכוזת האסלם לא קרו הדברים כך; הקהילה נותרה כפי שהיא הייתה ולא התרפה, למעשיה, עד ללילה המadolה ארץ. בנוסף לכך, תנובותיהם של רבינו ארצות האסלאם, מזרחיים, מרוקן, ערואם, לב ואין ביחס לשלהלה ולמודרניזציה היו שונות, וביניהם לבני ארצות המערב,יחסם היה וויבריה. אחד ההשברים לכך נוצע בדומיננטיות של הערכות החברתיות שהפרט הוועמד בהם מרכז ובסורס רבת שנים של פיתוחות.

תפלת שבתא בהר ציון	
מאת בלפור חקק	היא ברעה על ברקיה הקטנות
בקבוקות ראיון רדיו עם אמי (14.11.99)	נשכה אמפתה ציון.
שבו סיפורה להחים צור, שכasher עלתה אמה מדין שנה להר ציון, באה לתנותocab על בניה הטבועות. בגداد בשבועות 1941.	ברדרנו אל קבר זו
	גם המזאכין סכיבותיה החריד
	ברמה שאג תפולתו.
	סבטא לבה היה נטען
	לפסקי תורה
	לקבר הדקלוש ולפרקת חזב
	וכשצממה ענייה בדקמה
	מול הקבר
	שכךה שנאנן הילדים עמה
	ספרה לו בלחש על בניה הטעובות
	שעלקה מפנה בגנדיאד
	בימים יופה מהנה.
	תעללים וקיקו שם אות ועד אות
	אף היא נפשה נדרה ממש
	אל בקען סית אל בלאד
	אל בנייה
	בכערויות.
ילדים הינו בערן חלום כששבראו על רעה פאה מדגמות אל קברו של דוד מלחה. היא רצתה את אבני הפקוק ואת ערדתו נשקה. ילדים הינו בערן חחציה ואוחזנו ברכה נספתה והומה אל מוקם אחד וויחיד: קברו של מלכא דוד. בעלתו מן המדרגה האחרונה כלכל בדורמייסון תפעמוני	

ל"ד' צמח קיסר יצז'
ורעייתו אשת החן
אסטור החונגה تم"א
שאו ברכות לנשואין
הבת לירון עב"ל יהונתן נ"י
שלוב הגוף בגוף
והתהורה בטוהר
תאה חברת נועימה
לraigעת הלב ושלות נפש ונשמה
בחיה תורה וקיום מצוותה
VIDIUT סלה ומידותיה
אמן ואמן וכח לך!
יוסף דהוחה-חלוי

הוועד האמריקני למען היהודי תימן

מאת פרופ' יוסף טובי

(1883), פורסם ב-1908 – מאמר על יהודי תימן בכתבה עת ידי שיצא בניו-יורק⁶.

קובוב לוחוואי שהשيو הכספי הראשון ליהדותה התימנית בירושלים בא לא מהברא שם א'והב צדקה' בניו-יורק, ככל הנראה של לו' זיאן הונגרוני, בראשתן דבר גאנץ בער. בדעתו נז'ע' (1911-1910) החליטה הקופת רבי מאיר בעל הנס ולמלול מתרמתה לקופת רבי מאיר בעל הנס ולמלול אונמאןן ברשליט בענבר קהילת תימנית בעיר זו. ולאחר מכן, נשלה ר' צדוק ג'בל' לאראב' כסדר' מטעם הקהילה התימנית בירושלים, עד שבוטף של דבר השתקע שם ונודל בה את משפחתו. מודעות יהודית אהא'ב' למצוות הקשה של יהודי תימן ושל בעלי ימין באורך-ישראל גברה גם לאחר שבסוף שנות העשרים מאה העשורים הגיעו מJAVA מושבות של בעלי תימן מירושלים לניו-יורק, ובנצלת התקום היהודי תימן והעוגדה שמנכנת ההגירה ('קוותה') שהקצתה ממשלה אהא'ב' לתימן לנצלחה על ידי תושבי תימן עצמה. אף זכריה ולוסקן, מי שעמד בראש בעלי תימן בארץ ומייסד 'האחוות התימנים', שהר פרקי ונם אורוכים באראב' בנסיך לעלות תרומות

בעבור יהוי תימן בגלותם ובארץ-ישראל. על פעילותו זו ספר לוסקן באפריל בספריו של מען יהוי תימן, שמננו עולה לרשותה לאrab' ב-4 לאוקטובר 1937.¹⁰ הניסיונות לתרום את הסתדרות הציונית לסייע לסלסלאן להעלאת תרומות בעבור יהוי תימן על ידו, שמוס שאותה בכך חזרתו ופמייה במגבית הארץ-ישראלית המאוחתת (UPA). בעצת ד' לאו נון, נשיא המרכז היהודי (Jewish Center) בני-יירוק, שקיים בין אישים יהודים שונים בני-ירוק, הקים גלוסטקה ודע מיזה של יהוי אמוריקה לעניין זה, והוא יוזם ובצע צור יהוי מועל, והוא

דראה גד נחשון, תדמיתם של יהודי תימן בעין
נפתלי הרץ אימבר מחבר 'התקווה', תימא ו-
(תשנ"ח), עמ' 95-100.

דאה ספרי הנ"ל, עמ' 220-219.

על דרשו של תימן בניו-יורק ראה שמעון בקר, שם, עמ' 37.
בקר עבר הדעה התמונת בניו-יורק, גדור יא' (תשכ'ג), עמ' 90-93, וכן החומרה יeshiva, ניו-יורק, University and the Yemenite Community, 1984.

1986

The Suffering of the 1913 חורבות בשם Yemenite Jews, Efforts Being Made to Settle Them in Palestine (סבלות יהודים תימנים והמאצ'ים הנעשים לישובם בארץ-ישראל). ואולם, התרכומות שהועלו בעקבות החלטה זו, בייחוד קליבולד סייעו בהקמת נחלהיל, היישוב שהוקם בשטח דוח'עג' (1913) כאשר בנסמוך למושבה הדרה בעבו עלי' תמן, אשר שמשה מקוריה היה נחלת-אל, שיישוש בראשי תיבות חולות אמה לזרוס, הא ממשורת מפיפלפה.³ עזין, כי מי מהארה"ב, שנמנה פעולות ההנעה ציונית בהקמת ביתם בעבו עליל' ימין בירושלים, יחש שדבר היה כרך על פראות עיניהם - בתעומלה סוציאליסטית הטעינה מלחמת יהודים וואלא.

אלאום של לדעת, כי עוד קודם לכן נודע יהודי תימן, וביקור עוליים שבאו לירושלים, לאנשי חכמתה שראש אורה ב' בשל כתבי היד הקדומים שלו ברשותם, והלך הביאם עימם לא רק-ישראל, ובשל מוטוויהם הקדומות והיחידיות שמשמכו את התעניןנות הרובה של החוקרים. וזה ועד העדה הדרתיתו של ריצ'רד גותהיל (Richard Gottheil), רב רפורמי, פרופסור באוניברסיטה קליפורנית בעיר ניו-יורק ומראשי ציוני אמריקה, על רומרה בסך שב מאות וחמשים פנק מען רישת קעקע עבורי תלמידו תורה לילוי הקהילה. הקשר עמו נוצר בbijiryon חוקר המוסיקה א"צ אידלסון, שהה באוטם ימים תושב ירושלים והכיר מקרוב את בני הקהילה מכוח מחקרים המוסיקליים והולשניים⁵. אפשר היה זה בפרק גם לפיעלו, אולם המוגבלת, של המשורר "ה" איימבר מחבר לירושלים בשנת תומ"ב ושבטבו בשנת תרמ"ג

ראה אבnu סברואו ומישאל כספי-מוסרי, נחליאל – סיפורת של ואשנויים, עורך, השלים והתקין יוסף טובי, חדרה תשנ"ט. אך ראה בగלינו זה ע"מ, 52, לעניין קביעת השם

ראה אפרים דינאראך, פחדו בעין חטאים,
"נחליאל" יד"ה.

ארלינגטון טרול", עמ' 32-30
ראאה ספרי, הקהילה התייננית בירושלים תרמ"א-
תרפ"א (1881-1921), ירושלים תשנ"ג, עמ' 264-265, 312, 313

בשנת 1939 הוקם בניו-יורק שבארהא"ב ועד American Committee For The Relief of Yemenite Jews (הוועד האמריקאי לסייע ליהודים תימני). ועד זה מוקם במסדר במנהטן (2 West 86th Street). חברי הוועד היו מושרים יהוי אראה"ב מכל הזורים הדתיים ובראשו עמד איש עסקים העזיר באוטם מילס. פרופ' מורת'ר ג'י. פרופ. Mortimer J. Propp בשנת 1992 נסתיענו בו בעת עזיכת הקונגרס העולמי לחקר יהדות תימן שהתקיים באותה שנה באוניברסיטת פרינסטון, במדינת ניו-ג'רזי שבארהא"ב, בתווך יידיז איש העסקים הישראלי מומוץ תימני, יונתן והב (شبinternים חזר ארצה).

נראה שראשת התהניניות של יהויי אורה^ב במבוקע היהודי תימן ואלה מהם שעלו אווצה היה בעשור השני במאה העשרים, כאשר הפדרציה של יהויי אמריקה (The Federation Of A.Z.F.) קיבלה בעת התקנותה בעיר קלילנד שבמוניטין אוורה' ביזני-ייל 1912 החלטה בדבר הקמת קון בסך חמישת אלפיים דולר להקמת שוב עליי תימן בארכ-ישאל על השוורת יהודית אומם לזרוס שחיה בפליליה שבמדינת פנסילבניה ממנה ה"ט" (1849-1887), שכבהו שיר' ציוניים ולהלבים. להניג, שהיחולות של ציוני אוורה' ביעור היהודים תימן השפיעה מכוח פניתה הקרן הקימית לישראל להקלות התופעה היהודית באירופה ובאמריקה לתורם למען הקמת בתים בעבור עליי תימן בארכ-יפי היפיצה הקרן הקימית חותרת שבח על פ' המונתה הסופר ר' בימיין (בנימין דוד-פרידמן) ובזה תארו סבלות יהודית תימן בגולם וועליהם בארכ'-ישראל. החוברת נכתבה במקורה עברית אך תורמהה לרומנים,anganlit לארץחות'ן. בעקבותיה ודפסה בהז'ה-

ראה עלייה בערוכה באנציקלופדייה יודאיקה
ירושלים 1971, כרך 10, עמ' 1515-1516. על
שייח' הצעוניים ראה 1920 By- Israel Abrahams, Path in Hebraic Bookland, Philadelphia -324 עמ' .³¹⁹

² על ר' בנימין ויהודי תימן דאה ספרו, מזبورוב
ועד כנרת – סיפור זכרונות, תל אביב תש"י, עמ'
251-286

המקורית בארץ הקדש, הם מהווים יסוד מוכן ורב ערך ביחס של הקהילה. בחוותם עניין מרווחים, עוסקים בעבודות כפויים ואינם מתעניינים בפוליטיקה אך מיזונים באמנויותיהם, לא נתנו עליהם את הדעת סוציאיות הרוחה המגולות. אחהם בתימן עדין סובלים מעריצות האפליה הדתית, שהומרה עליה מעבר לדמיון האנושי.

אנו מודעים לכך שצרכי היהודים הנדרפים באירופה דחופים. קר חוץ גם צרכי היהודים הלו, שעדי נשכו על ידי עמים עצם, אף שקידוש השם המפואר עליהם [...]

ג

הוועד האמריקני למען יהודי תימן ויישובם¹⁵
ר' לפיט (Lafayette) 225, ניו-יורק, ניו-יורק

הצהרה בדבר המטרות והפעולות

התימנים הנשכחים. במשך מאות שנים רבות שכנו יהודים בתימן, במדבר ערבה, מבודדים לחוטין מן העולם היהודי, אך שומרים על המסורת היהודית המקודשת שהביאו אבותיהם מארכ'-ישראל, תונק פגעי הימים, קיימו בקהנות את מצות התורה, יצרו ספרות ושירה עברית עשירת משלהם והיברו שירים ונגניות דתיים יהודים לבית הבنت.

דידיפות העובדים. בדורות האחרונים סולק מעיליהם מסך הערפל שנוצר במוחלך קיומם, והוא היה תימן גמלו כעם מגאר, מוכח עוני, מודока במסורת יהודית הנוראה, אך שומרים על השינויים במוסאים החיצוני ובמנהגים משכניהם העربים. עם עליית הממלכה העברית העצמאית לאחר מלחמת העולמות, הם נפלו לדידיפות חרשות הרומים ולמעשי השפה מעבר לשלב אנושי. תקומות היחידה היא בריחת המכזיקים הארץ-ישראל.

התישבות בארץ-ישראל. במשך 25 השנים האחרונות יותר מ-25,000 תנינים מוצא מקלט בסוח בארץ-ישראל, מקום שם סייעו כאירים, בעלי מלאכה בכופולים לפיתוח המולדת

¹⁵ התוסף 'ולישובם' בשם הוועדה (במקור: American Committee for Relief and Resettlement) משפט כל הנרגה החלוקי דעות בשאר למסורת והעדרם, דאה ניטה דריאן בשרותם בעקבות השניה במאה העשורים. דאה Nitsa Druyan, American Zionist Efforts on Behalf of Yemenite Jews in Eretz Israel, 1912-1914, American Jewish History 69 (1980), pp. 92-98 שהמלבדה באורה ודע, כפי שudit היובדה ישיבת הראש שול הוא מרטינו פרופ' ג'ייל.

תרגומים המסמכים

א

[פניתו הוועד האמריקני למען יהודי תימן להעלאת תרומות]

1939 במרץ

חבר הוועדה הלאומית תהיה מעוניין לדעת שפתחו במערכתו להפנות קול קורא לגופים שונים העוסקים ברווחה, ארגוני נשים ונדיבים פרטיים בארץ זו. במצ'א'ב כב' באדר-

הקווא נשナル קבוצת העתק

מאז הקורא הראשון עד יותר

מצ'ב יהודי תימן, כל תימן מוכה עתה בмагפה

הporaעגה קשה ביותר ביוזם ובערבים כאחד. ברם

היהודים נcano ליבור את גופות המתים

הערבים כדי למנוע את התפשטות הקורע על

ידי הידוקות רודבים אחרים, והשוב מכך,

להגברו את הcadת האוכלוסייה היהודית.

הוועדה נטמלה עלייה עלי את הדבר.

על כן נתממה הוועדה לעבודתה בעזה

מן הגביה, ב- 9 לאוגוסט 1939 שב גולסוקה

לארכ'-ישראל דרך שווז', כדי להשתתף

בקונגרס הציוני ה'א', אלא שבחולק הקונגרס

פרצה מלחתה העולם השנוי". גולסוקה שב

לארא'ב-ב' 11 לאפריל 1940 והמשיך בפעילות

המגבית לעיון יהודי תימן, כמו כן רצוף

של גולסוקה באנגליה לא הקלה עלי את הדבר.

על כן נתמכו יהודיו, יהודית תעוז ארא'ב,

לעסוק בפעילויות שכחו היה 30 אחוז

שחכינה והועדה המבצעת. באופן זה הצלחה

הוועדה להוכיח החזאות מהמלחין שאנין נצרכות,

שלילויות פועלות ורוחה.

המושגית לעיון יהודי תימן, כמו כן רצוף

המושגית לעיון יהודי תימן, כמו כן ר

אמורניים בהזדמים שמעו על תימן; מעתים מהם שמעו על יהודית תימן, בלבד מן האמירה הכללית, "יש היהודים בכל מקום". חוץ מן האגסים מן הארונות הנטובות ששחו אתם, מעט מארוד אגסים ייעו אף על קיומם דלפניהם מאה שנה. שם מונים רך 45,000 איש מכללו שליטה וחיצי מילון נפש בלב תימן. על פי האגדה, שבת גוד מצא את תימן וכקשר ננסכו סדר עליהם הדבר, בא להחותיר כל עקבות. בדורות האחוריים, כאשר בסופו נזכר הדור השני בני עם היהודים מעבר למס' זה, שם מצאו במרחוב אמריקאי שמה זה קהילה עדינה ואורתודוקסית החיה בקרוב האיסלאם במשן מאות שנים שמרה על יהדותה לנוכח העינויים שבבנה. לא רק שערמה שפירות מטבחות הארץ נושאות עתה אותיות עבריות.

צורפים מופרנסיים

לפני מלחמת העולם גול היהודי התימני לא היה חמור כמו עתה. אף שלא נמנעו משוחין וכיות מצד התורנים שלשלטו או בארכ', הם לא סבלו מודדיות. על כל פנים, כאשר העוביים השיגו מחדש את השלטון בארכ', נתחדשו הרדיופות בלבדו והמורtan. נחקקו חוקים באסטרטגי על היהודים לעסוק במלוכה חקלאית כלשה. אף צויפות ממופרנסים לא יכולו לחשיג דבר מתוכחת זו כדי ליצור ממנה את העדרות הפוליגוני העינויים שנדרעו בהן ברבבי העולם. כאשר יכלו, השתמשו במטעות כסף, וליישובם של פליטים תימנים אל'.

דקים ועומדים בהם חרובים וחוקן וחוקים וטיפם, הкусם לאסור על היהודים לרוכב על גמלים וחמורים, משומש "שהחומרנים נעלם על פני היהודים". בארכ' הזרועה שלילים שלעים ושממות חול, דבר זה עליל בקנ忧 וירום של יהודים בתימן, משם שמיינם שאין אמצעי תחבורה חולפי. עוד במאה ה'ט נאסר עליהם לבלבוע בג' חדש או טוב. היום הוא מושם לא כחיוור כל את הגופים בערן העמוסים בפליטים יהודים דאגונים, הנמלטים מן העוני ומן הרדיופות של פין יהודים בים סוף. אף לא טפירו על דלתות השתקה של צוריה לולסוקן, והלחים בכאב המידר ואתו, כאשר הוא מעלה בקשנה נספת מעין בני הארץ.

חוקי נינגבוג

בחשות חוקי תימן שידית היהודי הוא דבר מותר פטור או יותר, משום שהיהודים אינם מושרים להיעדר ביבת משפט נגד ערבים. עותם אינה

חחיים של הפליטים בעדן. אם יסתפר המצב בעדן, היהו תונתי לארכ'-ישראל יותר קל. ראיו לעניין זה הוא "המשיע לאחרים, הקב'ה מס'יע".

אחר שעברם של יהודוי תימן נקבע במסנן מאות בשנים ביעז ובדם, יישמרו ויזכרו תולדותיהם על ידי בני הדורות הבאים. העובה הפופולרית היא שככל דולם נס' לא עורה כל אהדה או פעולות רוחה בברק ששת המילויים של העולם החדש, האoxic המברוכת של דוד עדן והגיגי לארכ'-ישראל בganja דרכ' פרוט סייד. השם עניין זה יש לזכור לטובת השירות המתמיד והבלתי לאלה למען אחיהם של התהמודודים התימנים בארץ-ישראל.

והמורעב ועל פניהו הרוים והנווגים. אך בトン כל סבלם, הם עזין מאמנים בעו' בגאלותם עם בא המשיח ומתרפלים לכל יכול להציגם מתים ולביאים אל ארץ קדוש, ארץ-ישראל

בשל החוקים האכזריים והאנטי-יהודיים, היחס המזידר ונסחנות הכבב, נעשו החים בתימן נבלתי נסבלים עד שלאחרונה, בעקבות הייאוש, נמליטים יהודים פירשו מס' עניינים וופשרם והחוותם פירשו מארץ-ישראל בחשכת הליל, יתר גורעים. כבר כ-20,000 פליטים נמלטו דרכ' עדן והגיגי לארכ'-ישראל בגאניה דרכ' פרוט סייד. השם עניין זה יש לזכור לטובת השירות המתמיד והבלתי לאלה למען אחיהם של התהמודודים התימנים בארץ-ישראל.

שיעור התהמודה בקרב 3,000 הפליטים התימנים בעדן נבזה בבחיה, בשל תנאי עוני שחםם הם חיים, המحصر במוון ובקורות גג. מס' לא שפירים, תאנה בתבואה גורעים, רפהה וטיפול תועתי קולושים מוסיפים לצוקות הגורמות להתחפשות המגפות ולמוות מוקדם. מס' ספר האלמנטים והויתומים גדל בווות, גם בגלל החוק בתימן הוכפה על כל התהימות בהגעיםليل שלוש עשרה שנה לקלב עליהם את דת האסלאם. על מנת למנווע טומדיה זו, אלמנות וילדיהם נמליטים למקומות מבודחים בעדן, מוסדות בארץ-ישראל דרשו שיטות אלה יביאו שם, אך - אבוי - לא נמצאו קרונות למטרה זו. הילדים התימנים נראים מבקצחים דבבות בחחותות עדן, אחרים מושתטים בעבור החללים נמק בוות. נערו או נערה יכולם להישר בעבור 25 סט חדשן ואלו פועל מנוסה מקלט זולר אחד לחוזש.

הלחמה הביאה ממנה על עדן וככל פליטים התימנים. הם שאלים ביאוש: "לאן פנה עתה?" אם היה זה קרבם להיכנס לארכ' - ישראלי כמו חווינו מאירופה, לא היה נורו יהודי אחד בתימן שאלא כל האלמוניים שם מוסתתם. אבל אין מעצוא סוף בעבור יהודי ימין ואין אניות. צוותי האגניות מביטים בנו כורדים וחוחות פרא, משום שהוא רזים, יעדים וכך מודוכאים ומורירים. כך חיל הפליטים לתימנים בעדן הם חי ציפיה וסבל לאא קע.

אין מוסד צבורי או פרטיזן הדואג לפליטים התימנים, אין בית מחסה למוגאים, אין שום דבר בדמות עזרה, מנייה אף תמכה ספרות זעומה מעשי ידי עدن היהודי, המחליקים חי ציפיה וסבל לאא קע.

"יהודים בכל מקום" הידועות לא מסרו דבר על כל זאת. אך הסיפור היה שם, בכל זאת.

מרטין בורדן (Martin Burden)

יוזה תימן מעולם לא שמעו אודותינו
[כתבה מאת חבר המערכת בעיתון]
[13.3.1942, American Hebrew]

החדשות שנמסרו לפרסום היו קצורות, המכzieיות: "זה עתה התקל מיעד ארכ'-ישראל להשלשות העינויים הרבה ושינויו של עלייה ליהודים תימנים שנמלטו מתחת העול ערדיב בתימן וניצוא מקלט במושבה הבריטית בעדן. יש עתה צורך דוחף בקורות העברות ולישובם של פליטים תימנים אל'."

זה כל שהיא שם. יוזה והצורה שוגרתית, תלاء רם דמדינה המשעיר שהתחוללה בתימן, ארץ צורבת שמש ומטפוניות זו שבכחשה ער. לא היה כל רם לאירוע של הצעה הארכאה על פני שממותה המדבר. החדשות שנמסרו לא היהו כל את הגופים בערן העמוסים בפליטים יהודים דאגונים, הנמלטים מן העוני ומן הרדיופות של פין יהודים בים סוף. אף לא טפירו על דלתות השתקה של צוריה לולסוקן, והלחים בכאב המידר ואתו, כאשר הוא מעלה בקשנה נספת מעין בני הארץ.

"יהודים בכל מקום" הידועות לא מסרו דבר על כל זאת. אך הסיפור היה שם, בכל זאת.

⁷⁷ בעניינים דבים לא ערך הכותב ואכן כתבו משקפת בהכרח ובמודיק את המיציאות אלא יזרע כינ' נרא יהוד תימן בעי' יהוד' אור'ה' באוטן השניהם.

שאינה מותלנתה. פתגס תימני עתיק מסביר את מעמדם בדיון: 'אם אתה רוצה אותו בפינה זו - אלף, אם אתה רוצה אותו פה - אשאורה פה'.

המילים בדינן למקומות שם שלמים אליו, מוחיכים, שמחים בחלקם. נושא חור התהיתם אליהם כל' חברה מתחוקה.'

רבים מהם מקבלים עבודות בסכלים, המשמשים בדורותious נאים סלים עוקבים על גביהם הדקים מואוד. בחלקם עוסקים בחקלות שנארה עליהם באיז מולחתם. הנשים מייצרות טיחוים וכלי חרס, מלאכה תימנית ארוחת שנארה עליהם בוגנים.

העבדת היהודים שעדן לא-ישראל נעשית באופן איטי, לפי שהם חיבים להיכנס לעיר. כוחם בעין, רוחם אין איז שדרה לעסוק מכסה. כשהם אחר שם ריבם. באופן איזורי, שום מוסד רוחה יהודי אין יכול לטיען. בAMYRIKA מחשבים הארגונים את ען קרבנה כל כך הנציגים כבר בארץ-ישראל. בעשרות השעים האחרונות נאצנו לא-ישראל כ-20,000,000 יהודים תימני. כל הדרך נשתה באלא מיהודי תימן. תמייה החזונית מכל סוג שהוא. התימנים מיליאם לאיישו סיוע ייחודי, הסתמכם על תחנון רוד-ישראל. הטכנוגרפיה היהודית לא-ישראל חסרת איזום לשלישיהם להם, משומש שהחוקה אסורת לטיען למישוא מוחץ-לא-ישראל. כאשר ייינו העולים לא-ישראל היה ונתקן לטפל בהם שם; והתפקיד היה הקשה הוא לעזרו להם שם. המופת של ירושלים, מהיג עובי ארץ-ישראל, השווה עתה ברומה לאחר שנמלט מן הבורים, פעל יד ביד עם האמאם יחיא לעזרו את היהודי בתימן ורכך למונע מהם מלboa לא-ישראל.

אללה חם קשים

יהודיה תימן בארץ-ישראל עניים הם. חיים בתקנות זאת צפת, שם נשות ביבותם כבודת כל היהודים עבור סנטים בודדים. אבל אין הם קבועים. אין ידים תימניות המשותפות בעיר, במוקם שיש בו יער של ידים מושותות. אין רואים עצם כדי שמאכט חמור ביורה. בעשרות שנים התחשלו במחסור והם יכלו לחיות בארץ-ישראל. הם נראים כמו שהנפימו את העובה שרוינויו העלייה שנייתם להם עשוoms לתשਬיס אחרים בארץ-ישראל. הם אינם לוחמים ולא דוחקים. הם טלו מה שנכפה עליהם. אין וענאות, יעדו צעד אחד קדימה לחתתו. אין וענאות, אלא תוצאה של הרוג דורות.

הם עדה חמת-לבב, בעוברים מעדן לא-ישראל הם מראים את רשיונות העלייה למשחוחותיהם, אך רשיונות אלה אינם מונעקסים ליותרום. האנשים משבקרים סטיטים בעודדים ליום בעבורה קשה ויש להם שישה עד ודיוכיו מוכיה עצמו והם בישנים, קבועה עשרה ימים משליהם, אבל הם מאמצים לעתים

את מיטלטליםם על גבם ומובילים את ילדיהם בידיהם, הם נמלטים מיטים באישוןليل ופניהם אל המשובה הבריטית בערד, מרחק 300 מיליון, בשך חמישה עשר יום הם נסיעים על פניהם מדבר המשנה פנו, נאבקים בחום, בצמא, ברעב ובערימות המשחררים טווין - אלף ואחות סכנות אליהם כל' חברה מתחוקה.

המגעים נלטעת. הם היליכים ברגל על גמלים כויל, משומש ענארכ' עליהם לדרכם על גמלים ועל חמורים. אף אדם אין ידע כמה אלפים מהם מתו בדרכם.

המגעים לעדן, עדיין פניהם מרחק 1,300 מילין קודם יש יכול לבוא בשערוי איז-ישראל. הם מתיישבים במקומות בהם מתנה לרישיונות עלייה לא-ישראל שייענו להם באיז שדרה מושרים מכסה. כשהם בעין, רוחם אין איזורי, שום מוסד בהאה אחר שם ריבם. באופן איזורי, שום מוסד רוחה יהודי אין יכול לטיען. בAMYRIKA מחשבים הארגונים את ען קרבנה כל כך הנציגים כבר בארץ-ישראל. בעשרות השעים האחרונות נאצנו לא-ישראל כ-20,000,000 יהודים תימני. כל הדרך נשתה באלא מיהודי תימן. תמייה החזונית מכל סוג שהוא. התימנים מיליאם לאיישו סיוע ייחודי, הסתמכם על תחנון רוד-ישראל. הטכנוגרפיה היהודית לא-ישראל חסרת איזום לשלישיהם להם, משומש שהחוקה אסורת לטיען למישוא מוחץ-לא-ישראל. כאשר ייינו העולים לא-ישראל היה ונתקן לטפל בהם שם; והתפקיד היה הקשה הוא לעזרו להם שם. המופת של ירושלים, מהיג עובי ארץ-ישראל, השווה עתה ברומה לאחר שנמלט מן הבורים, פעל יד ביד עם האמאם יחיא לעזרו את היהודי בתימן ורכך למונע מהם מלboa לא-ישראל.

אללה חם קשים

עד לאחרונה לא דעו היהודי תימן דבר על היהודים רוחבי העולם ולא שמעו על איופאה ליילדיים מיל צעיר. בהיות הילד בן ארבע שנים מלמדים אותו את התורה. בהיותו בן שבע עשרה שנים נשלים לימודיו ואביו מלמדו מלacula - אחת מן המעוטות הפחותות בפני היהודים בארץ זו. ריבים מן הנערים לומדים שיחיטה ו' שוחת הוא איז נכבך כרופא באיזרופה. אף ש- 95% מערבי תימן בורום, אין ולוי היהודי אחד שאין ידע קרא וכתוב.

יושבים בארץ-ישראל

עד לאחרונה לא שמעו על אורח"ב עד לאחרונה לא דעו היהודי תימן דבר על היהודים רוחבי העולם ולא שמעו על איופאה וועל אמריקה. הם לא למדזו גיאוגרפיה ורק למקוםות הנזכרים במקרא יש שימוש כתלויו השם היהודים הייתה מדינה או מדינה נפרזת, מוגדרת וקרויה המדיניות המשותפות הייתה שואה ממשותם וככללים עם העולם החזוני מועטים. ספירותם מובאים בשירות גמלים דרכ' מצרים. גם היום אין אפילו עיתון אחד בארץ, להוציא פרטום רשמי חדש בודד.

לכוארה ניתן להתרשם מרדיפות השערבים כמהים לראות את אחרון היהודי תימן, אבל אין זה כן. חוק תימני אוסר בהחلط על היהודים לצאת מתימן. שליט תימן, האמאם יהיא האנגני-יהודי, מתייר לעמו להרגו יהודים שנחפשו יצאים לא-ישראל. כמה מהם, שמנצחים חילים ברכיס בקרבת תימן, מושבים נידונים ורכושים מוחרם.

קידימה'

למרות העונש הקיצוני, יהודים וביס מעדיפים להסתכן וצעאת מקום המגפה, כשם נושאים

מתකלאת. אבל אם יהודי נתבע לשפטו בידיהם, הוא כל מגע לבית המשפט - הרי הוא לא גולש. והוא נקשר בסכומים גדולים בעבור עבירות של מה-בקב. אם לא יוכל לשלם, וזה המצב הרווח, מוצע לו לעתים קרובות להילכות בפומבי או להמיר דרכו לא-סלאם.

העבודות החזירות הפחותות בפני יהודים בתימן הן אלו שהערבים מחשיבים אותן כבזיות בעבורם. כך, כאשר מגפה מכה את הארץ ובביריה חלק ניכר מן האוכלוסייה, נותרים היחסים לקברו את המתים. הם מנקיים את המורatoriumים היביריים ואת בית השימוש, הם נשאים משאות עצומים על גבם, הם חופרים הצלות. באמצעותם היסיינות הללו הם משמרים לארץ-ישראל שייענו להם באיז שדרה מושרים את איזו. למותו הקירה המפה לעירם, המציגים להם שוויון זכויות בעבור הרמות הדת, הם עדין אנמים ומוסרים ליהודים, עדיה דודוה כל כך אהבה ליהודים, שאף חול המדבר אינו מסול לקובו אוות אוות איזו.

יהודי תימן דתיים ביוויה. הם מלמדים אותה לילדיהם מיל צעיר. בהיות הילד בן ארבע שנים מלמדים אותו את התורה. בהיותו בן שבע עשרה שנים נשלים לימודים לימודיו ואביו מלמדו מלacula - אחת מן המעוטות הפחותות בפני היהודים בארץ זו. ריבים מן הנערים לומדים שיחיטה ו' שוחת הוא איז נכבך כרופא באיזרופה. אף ש- 95% מערבי תימן בורום, אין ולוי היהודי אחד שאין ידע קרא וכתוב.

אף פעם לא שמעו על אורח"ב

עד לאחרונה לא דעו היהודי תימן דבר על היהודים רוחבי העולם ולא שמעו על איופאה וועל אמריקה. הם לא למדזו גיאוגרפיה ורק למקוםות הנזכרים במקרא יש שימוש כתלויו השם היהודים הייתה מדינה או מדינה נפרזת, מוגדרת וקרויה המדיניות המשותפות הייתה שואה ממשותם וככללים עם העולם החזוני מועטים. ספירותם מובאים בשירות גמלים דרכ' מצרים. גם היום אין אפילו עיתון אחד בארץ, להוציא פרטום רשמי חדש בודד.

לכוארה ניתן להתרשם מרדיפות השערבים כמהים לראות את אחרון היהודי תימן, אבל אין זה כן. חוק תימני אוסר בהחلط על היהודים לצאת מתימן. שליט תימן, האמאם יהיא האנגני-יהודי, מתייר לעמו להרגו יהודים שנחפשו יצאים לא-ישראל. כמה מהם, שמנצחים חילים ברכיס בקרבת תימן, מושבים נידונים ורכושים מוחרם.

למרות העונש הקיצוני, יהודים וביס מעדיפים להסתכן וצעאת מקום המגפה, כשם נושאים

שלושה אהים והרגיש לא רע. / כאשר דוד שיחק בצעצועים והבט בוגג החשב הוחר / יונתן השתעשע עם אחיו והבט מן החלק אל ה策... .

בגלאי
בגלל שבעיר צחור / הם נכנסו ל'כיתות א' שנותן במרחק שנות אוור: / דוד נכנס לחדר מוזות, מצורע במחשבים מוקווים / והוא נמה לשיעורי פסנתר ולשלוחה חומם מעניינים / הוא כבר ידע לרואו מן הgan ולמן בשני כלים / ומגיל צערו הוא מקליד שעירוי על מעד תמלילים.

יונתן למד בגן מיוון שיש לו גו ו/or / אצל מורה שלא מצאה עבודה בעיר. / בכיתה הוא מותביש ליד החברים / כי להורי אין כסף לקנות לו את כל המחברות והפסיפים / במקום הרים הוא משחק בשכונה בדורגל כמעט חושך / וכשאבא צעק בכאב על מוחסנו, יונתן בוכה למנג'ר.

בתקנית הבניינים שוב נבקעים בין השנים בקיעים ופרצוץ / כאשר התלמידים מתחלקים לשתי הקבוצות. / דוד כוכבן בהקצתה 'א' למבוססים במזרץ / יונתן בהקצתה 'ב' למבוססים בבו"ץ / דוד דוחה מהשיג להישג, יש לו הנזונים פתוחה כל שער / יונתן יודע שההשלה שבבה, אך הוא מתקשה להסביר את הפער.

בכיתה "ב" דוד מסיים "ברגות" מלאה, ויש לו מורים פרטניים / יונתן מתקשהanganlite ומתמידקה והוא לומד בעדים אטיים.

שנתיים לאחר שרירות בעגנון חם עדין תאמנים והים / ושניהם מגעים לילדיים גבוהים. / דוד הספיק בינווניות לטיל שנתיים בח"ל על השבען ההורם / יונתן החליט בוגורות ומילץ עברו תשוריים. / דוד שללים מאזור בשלוש שנים (האבא כוכבן שלשים) / יונתן עבד לממן לימודי (כוכבן עדין לא סיימ). / דוד ג' ברמת איבב 'ג' / צמוד להורים עשיים וэм' ל-E-MAIL מקום. ■ יונתן נגר באוטובוסים למכללה

בדרום / והוא עדין בעירית פיתוח חוק מתואר ומימוש חלום. הסיפור גם לא נשלם, ואנו עדין תוהים / שהרי מדובר כאן בספרנו בתאמנים והם / זה שמעשע כשותאלים "כמה"? / וכוכבן זה עצוב שהסיפור היה במקום.

שמנלטו לעדן וסייע להם בקרונות במדיה שהש מצוות. הוא קידם פני העולמים לארכ'-ישראל והציג להם סיווע והדרכה ביישובם; הוא השיג לא矜נות ויזומות רשותין לעלייה מיהודים להימנס בארכ'-ישראל. כאשר נקראו כל קהילות התימנים בארכ'-ישראל ב-1922 והקימו את האחוות התימניים, הוא נבחר לשמש יו"ב ראש המשיך בפרק מאז בלא לקלב דבר על שרתו. כממלול פסנתרים דיעו והטב עשות את העירייה קולחת, שנון מוסיקלית את הגזים הקדמון ש'הברית היא להפילה ולא לדיבור' שם שנינו נסח' 'הברית היא ליבר ותפליה'. דיבובם העברי נחשב רשמי בארכ'-ישראל שנמנטה ההימני נחשב רשמי בארכ'-ישראל.

ג'ויס תרומות

עתה מלאכותו של ג'ויס קרא היא ג'ויס תרומות בעבורו סליק המקוצה בעזן והישוב בארכ'-ישראל. רקן מן הכלב יוקדש לישוד בית מחסה בעדן שבו ייה יונתן לטל בעפליים ושם כומו הרשו להכנת התימנים לישובם בעדר בארכ'-ישראל.

ברוגות יתום ומתייחסים אליו כל ילדם שלחם. בעודם זוכלים היתומים לצאת לארכ'-ישראל.

בדיק כפי שהשימי על שבים הארביב, כי הביאו יהודי תמן לשינוי ביחסים בארכ'-ישראל, לפי שבאו מארץ שפה לשון הדיבור העיקרית היא ערבית, הם הביאו יכולת טבעית לשעות האחוות התימניים, הוא נבחר לשמש יו"ב הראש המשיך בפרק מאז בלא לקלב דבר על שרתו. כממלול פסנתרים דיעו והטב עשות את העירייה קולחת, שנון מוסיקלית את הגזים הקדמון ש'הברית היא להפילה ולא לדיבור' שם שנינו נסח' 'הברית היא ליבר ותפליה'. דיבובם העברי מלווי וכולח כל כך, עד בקובורסיטים הציוניים העולמיים מאז 1925.

יצוג מקום

באורה"ב" מיזוגת התימנים על ידי הוועד האמריקני,elman, לעמץ יהודי תימן וליישובם, שמשדריו בהוד ליפוי 225 בעידן יוי-וירק, תבריה היעודה המבוצעת כוללים נציגים מכל קשת המקבלים תרומות מן הקהן היהודית בארכ' - אורתודוקסים, פרומיים וקונסרבטיבים. ננים עימיהם אישים ג'ויסקה תקווה גדולה שהאורגונים הלאומיים גנו הרב לאו יונג, דוד פולדולסק, אגרהם מלבדו ומיילטון סטיינברג, הוועדה האלומית מלילת את פול מווי (Paul Muni), חבר בית הסנהדרין, לכבש שמה את המאלאות השפלות והហוות ביתור. א' המיטה אורכה - יילסקי וליפול' ד' בוקשטיבר (Emanuel Celler, Ludwig Lewisohn, Louis Lipski, Philip D. Bookstaber) נושא הכהוש ורזה, יושב הראש התימני בארכ'-ישראל, תימני במוואהו, לסלסוק מודע היטב ללבוד התפקיד של פלפניו - להודיעו לילום על מצב התימנים. במשך שמונה עשרה שנה היה המנהיג המכדר של 30,000 התימנים החים בארכ'-ישראל.

מו ג'ויסקה נתן יותר מאשר את עתותיו ואת כוחו לתנועה. הוא נתן את בראותו. מאז בוואו לארכ' וזה נשעה ידוול לראשונה בחיה. ג'ויס השבירי למורה נהרס על ידי האסטמה, מקשה על נשימתו. משפטיו פוי מודגשתם בהתנסויות והוא מוכර לנשומת עמו. ■ ואילך את סדר חייהם ווומם. התברר שמלות הוהות בתורה ובפטנץיאל / גורלם לא יהיה דומה כל וכל... א' את דוד אמינו אבא נאנ'יל' הי-טק, אמא רוחצת לאנגלית / והוא קיבל חדר גדול מוש' לייחוי: / יפהפה וויס של צעוזעים / מחשב עם ג'ויסטיק וושם שוקים נפאלאים. את יונתן יונטו אבא השמלאי במפעלי מקומי צויה ג'ויסקה הקדיש רובי שישיים וארבע שנות חייו להרחות יהודי תימן. הוא הצעד בדרך לאלו

דומים לא דומים

הרצל ובפלפור חקק

דוד ווונטן, תומאים זרים וקטנטנים / נשלחו למשפחות אמרץ' ביישובים שונים. לא נספה מה הופרו השנאים מאם / אך בנחן מכאן ואילך את סדר חייהם ווומם. התברר שמלות הוהות בתורה ובפטנץיאל / גורלם לא יהיה דומה כל וכל... א' את דוד אמינו אבא נאנ'יל' הי-טק, אמא רוחצת לאנגלית / והוא קיבל חדר גדול מוש' לייחוי: / יפהפה וויס של צעוזעים / מחשב עם ג'ויסטיק וושם שוקים נפאלאים. את יונtan יונטו אבא השמלאי במפעלי מקומי צויה ג'ויסקה הקדיש רובי שישיים וארבע שנות חייו להרחות יהודי תימן. הוא הצעד בדרך לאלו

לזכר המנוחה הכהורה והצנעה
יונה דוחון-הלווי-שמור ז"

איך בחרתי בשם נחליאל

מאה שлом מדינה

ואני תמה על הנימוק חסר הטעם הבא: "שם זה – נחליאל – יוצא דופן. הוא, שהרי אין שכונה תימנית שasma לסתור מರשת המטעות... (שם ע' 50), וכי ישנו קודקס מיוחד לשמות שכונות תימניות? מה מין טענה תפלה היא זו – אטמתה על מי שכבר אותה.

אשר laboreה: שהתקיימה וудקה בקילובנד (ארה"ב) לשם מגבויות ציוניות נסתרת וכיו' וכי מי ידע באזון שנים על קיומן של מגבויות בכלל – הרי כל המגבויות באזון שנים נששו במרקחים וגם תוצעו תחון היו נסתרות וביחסו מוגבאים התמיימים. גם מפעילים הקשו הקינות השוו בראע, כגון טילטמן ובדר, שהיו ונכחים גם באסיפות היסוד של נחליאל, שלא מלאו כן היהינו לפחות שומעים עד מהש אמה להארם, דבר שלא מצאנו בשום כבב-עת או מכבב מאות שנים, אפילו לא לבני עירית חדרה. גם דבריו של ר' סעדיה מסורי קבע: "קראנו למוקם נחליאל (נחלת אל) ולא הזכיר שם המשוררת, אלא המשיר: "על שם הנחל שבקרבתנו", מכאן שם הוא לא שמע את המלים "נחלת אל". לבסוף מודה כתוב ספר נחליאל: "ואמנם השם 'נחלת אל' לא נמצא נחליאל היקרים". ■

למשפחה מחפוד
מושב תנובות
רבה השתתפותו בערכם
על מות אביכם היקר
ר' משה מחפוד ז"
שאו נא כוס תנחומי
ולא תוסיפו לדבאה עוד
אפיקים

מלבנים, ושחקן מהתימנים היו מועסקים בבנייתם, הצרכו לקרו שם לשכונה – נקרה אסיפה מתיישבים בה החיצו ב"כ" (שניהם מהם בני נחליאל: סבוראי וכיספי ופרופ' יוסף טוב, העורך). שלושת הנכבדים המשגיח על הבניה לאבא גע"ג, שזכה בכתישיב הרראשון, והוא אחיו זכריה לקרו שם "לילוד". אבא, בידיעו אני בקי בתנ"ך, נתן לי רשות למצוות שם חדש והתפאר בפני הנפסים: שעל רג' אחת אני יכול לגנות את השם: הייתי אז באחת עשרה חדש – עמדו ופשטו בספר הזיכרונות ונמצא להם חידוש: "נחלת אל" – אמה לארוסות), המכול תולדות נחליאל, וכי של יראה שאין בין שני נחלת נחליאל" שום יראה מכך עליון, "מצא שם אחר..." ורצען בארץ-ישראל, רק עסקני המגבויות הנסתורות שנגנו על שם תימנים, אך מי שנגנה מהן היו רק האשכנאים, כגון אחותה מבניתה הם שביבון, "הרבה מקומות אלה בנוים מלבנים". ולחוץנו עד למוצאו שמות. וההרף עין קראתי: "נחלת אל". וכשנשאלתי לסייעת השם עניתי על שם שהוא מבניה מלבנים". על ידי עסקנים מציינות גרמניה בעבר התימנים שעלו בשנת תרע"ב והשתכנו בחורשות אקליפטוס של דאסון והרחובות עד שיבנו להם בתים וכש הגיעו המגבויות מחול", קנו בכיספי המגבית את אדמות נחלת יהודה" ושיכנו בה את אחים האשכנאים ורק לאחר דין ודיבורים ניתנו לתימנים שהיו נשואו לאחדר דין ודברים ניתנו לתימנים שהיו נשואו המגבית, רק לשמש משפחות, עשרה דונם לכל משפחה, למתיישבים האשכנאים ניתנו 60 דונם לכל משפחה. התימנים לצערנו שימשו כל השנים ידי העסקנים האשכנאים שמן – מגבויות. אפילו ימימה של ולדה שימשו תושבי המערבות אקטלא למוגבויות, ולא לטירתה לשמה נערכו המגבויות ו/orה את גליות המגבית שפרטתי ב"אפיקים" (גלוין ק"א-ק"ב ע' 45) שתורגמתי לגרמנית, גליה שנסלחחה מארץ לטורקים בגרמניה בעבר התימנים שישבו באותה עת, תרע"ב, בראשון ורוכבות חיכו ל"בתים ומעט אדמה" ודוגמאות לכך הן רבות.

הכל עולה מן האמור לעיל, הוא שהשם נחליאל הינו עברו במקומו ווקי יעד תנ"ג יכול להציגו ומי לו באתו זמן איש הידע תנ"ג כמו דוד שומר. ומה עוד, שהרצאתו בשעת המצאתו את השם, נראה לקורא מאד אמינה. ורק מרצה דוד שומר / בכותורת "איך בחרתי בשם נחליאל".
אגב, גם בירכונתו ר' סעדיה בן יוזד מסורי הוא כתוב: "... וקראנו לשכונה נחליאל". לאחר שנטתיימה בניית עשרים הבטים

על קדמות היהודים בתימן

מאט שלום מדינה

החוקרים נרתעו מגלותה בה כלל. והדבר מואד תמה. מצד אחד טענים לקדמת היהודים בתימן, יש מפלילים העד הורון הבית הראשון, מביל כל סמוכין לכך, למרבה נועורים באגדות בחילוף לאאמכאותו, דבר הנזכר כל שיטה מדעית. לעומת זאת, יותר מבוסס היא הדעה שהיהודים הגיעו לתימןقبلTEM פטורם מוחרבנית-שני, כי הבנו סמסכתה לך מדבריו של ההיסטוריה החבשי, המספר לפיה תומו... על כל פנים ההיסטוריה של קדמת היהודים באתיו. כפי שמשתקף מהחומר הכתוב בתימן, מגע שמיינק מהרבה עד אלף שנים משבידים, מגע מרובה עד אלפי שנים מהווים. למלילה מזה אין כדי איש להזכיר. ולא ייעיל כאן לא הטענה: ספרים שחיבורו קדמוניים אבדו במלל השניים או בגיןות שנוחתו עליהם המשך הדורות. האמת היא ששם ספר לא חובר בתימן במשך אלף השנים שלפני כן מהתעם המשוני, שהיהודים היו מעתים בספרים ואולי גם לא מצאו בינם מלים מודלים, כי אששים ולומדים מיושם לתימן רק עם העתם של הפליטים היהודיים תחילת מילאך ולאחר מכן במסך אלף השניים יושבם מודמים ויעדו על כך הספרים שוקדו בינו לבין מימי הגירה הבבלי, ותיקון אותן ספרים ניקחו טבריאני שנעשה לאלה מהגירה המצרית ומஹוים אחרים שמשביבות הים-התקין, אולם מזויים בימינו חוקים וטנינים המאיימים, שאם ייערכו חפירות ארכיאולוגיות במקומות מסוימים, הם עשויים למצוא שכיות חמוצה מהדורות של המאות הקודמות. הנה למשל, נתבשנו שמצוות גניה בסגד הגדל בצעע, סגד אלג'אל, שהוקם במקומם בתקנת הדולा של היהודים שהרבבה לפני גלא-מוחע, ניתן להזכיר שבגינויו הקדומות של מקומות זה מצאו לכל היותר כמה ספרי קודש מהתקופה המאהורת ואפיו ספרי דפוס מואלה שנפוצו בתימן עוד לפני לוט מוזע ונשתמרו בארכנות או בוגניה שהיתה בבית הכנסת הנ"ל, אם לא אקלום התולעים בינוים. עובדה היא, שמספר התימנים היהודים היו בתימן לפני עלייה הגדולה, בקשרי הגיע משקרים לשומות אלף נפש. מה אפשר לדרש מסופר יותם כה של יהודים. על כן יש להודות להם שהוואלו לחשיר לנו עשרה חיבורים, כמו מהן הם בעלי רמה המנicha את הדעת.

בכוונה. השיך קיבל את קרון הלוי, אך ביקש ממנו להפסיק את ערו השור ולגזרו אותו לרוצעה דקה מהמלחיתו ועד סופו מבלי שיוחוך במאצע, כלורו שהרצעה תא שולמה, כי מלאנטו לו הלוי יתיה ורצונתו, וכן היה. ערו השור פרק לרצעה שלמה ואורה, אז אמר השיך לאיש הלוי: אהה יהוי, לבג דיין אין אשר ליד בית, תמשך ברוצעה ביזן זילך גל במורוד ההר, ולמוקם שתגעע עם קצה הרוצעה השני, שם תעמוד ושם תבנה לך בית למגורים אתה ומשפחתך, ו אין לך מה לחוש ביחס לקרקע כי כל הארץ מסביב היא ברשותי. והאיש הלוי קרא למקום "מהאצער" (רצעתה ערו) על שם הרוצעה שמשימשה לו קנה מידה, והוא כנראה מטהים מטר לעיר. לשם מהאצער ישנה גירושה אחרת, שכלה וראש תיבות: מקום התורה אשר בברואו אשונים. למלוך, שהאש לילו ובני אחורי הי מילאך ואנגשי-תורה. במשך הדורות פרתה וברתה משפחת הלוי, ועתה לבנות על עצמים בין מוגדים, שבמבחן הפטו לכפרים המאכלסים מאות משפחות, בדומה לנכרי הוליים צמחו ורק בתימן.

איך היהו כפרי הוליים בתימן במרוצת תימן מצוים אמורים שלמים, שככל תושביהם לילים, כגון אלעירים, אלסלר, אלמאנצער, דרבאן, חמדה ועוד. כדי להודיעם תחומרו של כפר-לילים כה, עליה להביא את סיירו של דוד שלום ההאצער, על התהווות הכפר שלם: אלמאנצער: "בזון מן הזנים, פניהם בשנין באז והדרים, אש ואשוח, האיש מה שבט לי. שיך הכפר קיבלם בסבר פנים יפות, את האשל גנינה בין נשוי ואו האיש שלח להובו בשנין שם שאר פטלי. וו היום בחיות איש הלי חוטב בעצים, נשמט הגאן מידו ונפל על אחד הפולעים, והתי את ראשו. ותהי מהמתה אלהים במקום. באו אנשי הכפר לקול העזקות ואיתם שיין הכפר. השיך שאל והקר את העזקות והללו סייר, שמota החוטב נגרם בשגגה, לא בכוננה, וכולם חזרו כל איש לבתיהם. האיש הלי השש בכל קחת השור שבשווות וולקו והחליט בלבו לקחת השור שבשווות וולקו אותו בפיו השיך לשחטו לפניו ובקש ממנו לכפר על מושגתו על אף שהairoע אידע שלא

شيخة عم يهودا رطبة (لهلن: י"ר)

(לדוגמא קבלת תאגיד יקיר תל-אביב ב-1.8.2011)

מןינים, ואף תושבו קדרים באמנותם, שאן ביקש לעשי ידיהם בארץ־ישראל. כמו יעקב ספיר שפקד את תימן בשנת תרי"ט (1859) ביקר בכנרנו כמוספר בספרו 'אבן הספר'.

משמעותם של מילים
לפי תרגום תרגום
תל-תל

ש"ח: האם, כאשר אתם לארץ, יהיה מי שפגש אתכם? היה איזה מוסד שפגש אתכם?

לט' י"ר: אתה כבר רוצה לקפוץ לארץ עצמה?
ש"ח: אתה אומר שהגעתם ליפו.

אָבִי יְדֵךְ: לֹא הָגַעַנוּ עֲדִיִּין לִפְנֵי.

שח' אלא לא? א' אמרתי שהעליה או הייתה מכוונת ליפו
משמעות שבין, הוי הבנה יהודים באורה תקופה.
אין לשוכן שחרב קוק היה או הר של יפו
ושל המושבות. התומינס אשנו עוזה וdot הולני
למושבות. אבא מארי היה קדר. מי זוקן מה
לקדרות? וקדורות אמנהות עד לא התפתחה
א'.

וובכן, העליה הראשונה הייתה מעיר הבירה של ארכיאון, ולבסוף לארכיאון. מכאן נסעה המשלחת צפונה, דרך ירושלים, שאותה עשו במלאת כוחם. בסיום המסע הגיעו לארץ ישראל, ושם נתקיימו כל ריטuales האלילים.

מהפכָר שלנו היהת שְׁלֹנָה מִשְׁפָחוֹת בְּבֵן
וּקוֹרְאוֹן. הַזֶּה שֵׁם סָדֶן הַכָּל - 15 מִשְׁפָחוֹת
בְּכָפֶר, שְׁתִי המִשְׁפָחוֹת הָרְאָשׁוֹנוֹת יְצָאוּ,
הַשְׁמֻועָה בְּתַרְבִּין (1892), וְהַמִּיעוֹ לִיפָו.

אַבְיב היהת אֲבַשְׁלָמִי כְּמִיחָה וּבְנִיאָה. הַיּוֹם
ישׁוב יהודִי וּפְרוֹנוֹסָה בְּהַיִתָה יוֹתֵר מִמְּבָרָךְ
קָרְשָׁעָלִים, מַתְּהִירָב וְאַילָק, מִקְצָתָם
בְּפַפּוֹ וְתַל-אַבְבָּבָל אֶתֶּם הַיִםִים.

אחרי כ- 1924 הייתה שוב התעוות
בכפרנו. אז יצא מהפה רצחני, דהינאי,
ואחיו, וגם סאלם קרוואן, שהיה נשוי
המשפה. הוא יצא שנה לפניו, כנראה
התעוורה קנהה בתהן הכהן. אלה שנשטו
ראו בהם צדיקים שנגאלו, ואלה שנשארו
את עצםם: עד מתי אנחנו יישובים? אם
נסטו פנינו מהכהן, נס אונחנו נישע. וכך
שתי המשפחות האלה, שהיו בעצם מש-
אחות.

ש"ח: מה הקשר בכלל שהווים לכם עם א' ישראל? האם היה קיים אויה קשור?

יד': שום קשר לא היה. לא מכתבים, ולא אחר. רק שימושות ההלכות. היו מודרניזמים.

מארך-ישראל (סדר"ם) – ובצדדים, סופר, שהמעו לברה. והרי אנו הינו סמכים לעצמם וסביר היה המשוק חזרתו (קדורות וטיסרים כולם כל-חרס) בבירה.

שח: האם בתקופה ההיא היה כבר יבאלכם? י"ג: יונגלי' יצא לתימן- 1911. לא בקר שלנו לו לא זכר שחוירו שם במסופור בפרק אחד. אני חשב שאזין קשור לעלייה של גנאנלי, העליה שבאה בעקבותינו, הראינו היהיתו ב- 1912- 1913, ובשנים שלאחר מל' העולם והאשונה. ללחמת עולם הרואה דיללה ו愧 הפסיקה את העלייה. העליה ב- 1924 לא הייתה קשורה כלל לבנאנלי. היה כפר קען, ובנאנלי פעלibus מואכלון של שמה צ'ליה לאיסט עליים חלקיים לעמם. הפעם אמרו לנו בפברואר לא תחנה יותר ברכבתה הבניינית בכפר ת' יהודים, המבורגה, בוגלא, תלול לארע ג' ותומ'ב' ר' ברברה, ציונות- וחווים של הע על כל א' היהיתו א' בראשון

מראין: שימוש חלפי ז"ל (להלן: ש

ש"ח: שלום לך, פרופ' יהודה רצחה
י"ד: שלום וברכה.

ש"ח: בקשר לכך שקיבלה עכשו תיל-אביב, מעוניינים אנו לדעת ע"ח. ארץ מוצאנך ומתי הגעת ארצה, ליד הארץ. אני מוסר לך את רשותה בבקשתך.

י"ד: ברוך תהיה. ובכן, אני נולח
תורע"ו (1916) בחודש א'יר בכפר בתיה
סעוואן, והוא שוכן במרחך של שעתיים
מעיר הבירה צנעא.

ש"ח: למה הילכה? עוד לא נסעו שם
 י"ד: מי מסע? לא היה שום זכר
 באזטם מים, של שנת 1916. כאן
 כוכרות ועגלות. שם, אפילו רכבות
 כבדה הייתה רק למושל. אנשים והם
 על גבי בהמות, סוסים וממורים. וו
 כפר קטן, בסך הכל שני מניינים של
 אנשי הכפר מודווים דורות קדומים
 מלאה קשה ומperfekt שעובדים בה גה
 גם הנשים. את ראשית חינוכי קי

ב'חדר. הלימוד בו היה לפי המסורת לימודי קודש בלבד: פרשת השבועת תפילה. עשתי שם מספר שנים עלאור בשתת תפ"ד (1924). כבר באו הספקתי לתרגם את פרשת השבוע בעשותה. ילדים שם עולמים תhorah למונולוגים. אז ייל בן ש-שבע, לתרגם ב齊ו.

הו הינה איזו התעוררות של משפחות ותפקידים? עלולות לאזריך, והעלילה לא הייתה עלייליה כל-כך. עלילית משפחות. המשען היה הילוי וצעריכים לשם כך להיות חברה מדינית הסוכנות. הראשונים מכהר שנלו, ש-שלוש-ארבע שנים אחריו עלייליה (1882). עלייליה זו הייתה קודם כל מעין מצעעה עצמה. זאת הייתה עלייליה הולistica דתית. היא קשורה בתנאים עלייליה. באותו מוקפה שלטה תוטם המודרנה. ואהמיגריה מארץ לא-ארץ קשלה. לא היה צורך ברשון נסעה, ו-עליליה.

לכבוד החג, מאין בעדי חג, שטפנו פניו וגהליין,
געליים לא היו לנו, כי היפס הכלנו להחפצל בביית
הכנסת. אהורי התפילה ערכו את סדר. אביהם
ואמי עוז הוחיקו מעמדו בסדר' אנחנן, הילידים,
התחלנו כבר לנɔם בראשית הסדר' מרוב
יעייפות. מידי המושע לנו אוכל והשיבוינו. היכן?
חתה השולחן רתקמת שיכול היכל החתוון שי
ילדים קטנים. תרടמת אליהם נפלת עליינו עד
אור הבוקן. כשהעה אורונזו – היהית לנוazon
של שמחה, לא של עצב ותוגה. הסביבה
החדשנה, הנגנים החדשים; ואפיילו שומרה
הה על-לב: צפיפונים, דלות ועוני. אף על פי כן
התהווות שטפנו לנו.

במוציאים טוב וראשון חרונו למחרה, יי' אבִי לא רצח להזכיר על המשפחה המארחת במחרה יהודה היה לנו קרוב משפחה שבא לאוצר פינאי. הוא היה אופה, והיה כבר מבוסס. ביתו עמד ליד בית המרוחק, ברחוב פינס. אביו הצלילה לבושים והrichtת מושג', והקסם צרע עלי. הבן שלו, שהארחנו אצללו, למד מכלת האסיה אצל ארמניה ייפון, ואז הדריך לעובדו אצל אחרים, חסוך פוטה לפרוטה, הנה מה אמרה זה היה מוציאים עד ים מותם. האב מת בשנת תרנ"ה, והרב ברכות הירב רבי ברוך ז"ל שטרן.

אהיה כן קבלנו בשכונתו בעורוות. שכרכו הדון
קען לכל המשפה. השוכנות נתנה לכל משפחה
3 לרוח מוציינית. סום זה היה בו כדי Koim
למשפהחיה חדש שלם בסכום זה שחרורה
השוכנות עצמה מהטיול בעוליה ובmeshpaton.
העליה צריך היה בעצמו למצויא פרנסת, והדר
מגורים וכיו'צע. אז החלה תלאות הפרנסת,
מוחroid לשמען זאת הום. על חבי הקליטה
של הימים ההם. קשי הקליטה של העולים
כיסם הם אכן וכופס לעומת הסבל שעוברו
העולם א. עברודה לא הייתה. ב-1924 היה
משבר כלכלי בעולם ובארץ, השובב בארץ קיביל
עדשה מהירא מארוקה. נס עזרה מצומצמת זו
לא התהתקפה לולקה צדקה. איי וכור שלחהו
או בדים להלכה. לאב נגן פיטומר. ממוין
לא לבש פיטמה, ומה יעשה הום א ז
אכזריים היו לא הרמים. ההוריות היו צריכים
במצואם להם בעצם. ואז אbei שליח ידו בכל
מיili מלאכות ושורות. גם אבא של' יצאה
עלverboda ונשווה את לידיה בתקב'ת, לא אורה.
בקבר הינו משוחה קר. ואורה נין כל יום לא
היה יכול. לשתי הפעוטות שיירח הלב לשתייה.
הטיפול בחן כל היום והול על הבנים הגדולים.
האורה שהיינו זרים לה באתים מים, הייתה
לחם יבש, שהי וזרים אוות מחמות בישותו
וישנותו. אמן, אשת חיל, הייתה שורה הכרות
אלן קצת בדים, עד שהי מתרככים. אחרי כן

שלאל הכרנו ולא טעמנו לפני כן. זה היה גן עדן עלי אדמות. אבל החווים שלא היו מודלים בכאלה נזקקים לאלה וחושו שמא יגרמו לצלען. הם היו מונעים מלבודן מליחנות הנהה מלאיה מאותן אורותות עדריות שהיו מגישים.

בכטשוף של דבר הוו לנו לעבר מלחנה השוגה זה מהנה העולים בתל-אביב. זה היה בעבר פסח ממש, בשעות הבוקר. החסר היה לדבר ההוראה, שלא היו להם תנאים של כל פסח שרויים בכאוטו מהנה. המעבר לא היה ברך ולא בבהמות, אלא צעה בחוץ ים, מדונלי שבופיע כעדן גוף נקיים. צעה בחול, כאשר ישבנו בראש עמודים בשתי האחוות הפלגופוטומות, ואני ואורי מזוניבים אורחיםיהם, הרגלים שוקעות בחול, בכל צעד אודה מיילילים.

שם העבירו אונתו למגרש חול, וזה רחוב בלב
כיבום, שעמדו בו שניים-שלושה צדיפונים
קטנים, אבל מולו היה שדה גודל וריך. שם הוצבו
אווללים, ולכל משפחה נתנו אוולן. לא קידמו
אונותנו — לא בלחם ולא במצח, שהרי בעבר
פחס מצח אסורה. השעה הייתה בין עשר
אלאחת-עשרה ובן אכילת החץ אסורה. הילדים
מיילילים מרבב ממש. ואז חילקו להם ביצים
בבאיה ריך, שלא הסכנת לו מיין.

ש"ח: לא ערכו 'סדר' ציבורי?

"מארן", תבוא אלנו ל"סדר".

אבא קם ולקח אותנו והלך אחרה
למשפחותו. הם היו זוג צעריר, ל-
ברציפון קטו, שבוקשי הכליל מיט-
בסאות. המטבחן היה עולב. לא

צעירותו, כלומר שהחורים היו ביגל צער וולדיהם רכמים, אלה וכן בדיון קדימה לשינוי עלייה. מען הפלגנו בגאנטיות משא במדור של מטיענים, על נבי הסיפון, מהסרו רווחה בכיס. את כל הרוכש אישבנו על ידי הסבלים העבריים שכבר דיוו להתחכם על העולם, כי זאת לדעת: העולמים מימיום לא ראו אנני, והעליה לאנני היהתה בסולם של החלבים. הנוסעים לא דיוו על מועד בווא האנני. האנניה שבה הפלגנו, הגעה לחוף בשבת בעבור, כאשר העולמים היו פורומים בביית-נצח. מיד והעקרו אותנו, והם ארצו אווט מטלטלים, הלבשו את ילדייהם ועומסם על כובפם. והסבלים עבורי אוחזם בביותמן חוחן לאנני. את התינוקות צירק והה להעלות על הכתפיהם תוך טיפות על טרמאות של בלבים שלא אומנו מועלם ולא תנוטה בהם. הסבלים היו מאיצים וחוזקים בהם לשים לב לתינוקות שעשל כתפיהם, שלא יפלו למים. בכיכר מונך דאגה להם ולילדיהם. בפומלו כוונתם היה לבלב דעתם ולוכות גנזרותיהם. ברע שילו על סולמותיהם תחוו הסבלים סכויותיהם אל החוץ ועיימות צורות טווילום של כל השינויים ובגד בגד.

משפחתנו היה אחת המשפחות הנגולות. אבינו ואמננו טענו על כתפיהם את שתי אחיהינו הרבות. אמי ואחוי, בני שמונה ועשר, אוחזים בחדרה ובברודה, ודעת כלנו הוסחה אוותה שעיה מעדוריותינו. והקungen לא לדפין לא מזמן וללא בגדים. כלשון הכתוב י'יעבים גם צמאים נפשם בהם תטער'. סעודות שחרית של אוותה שבת לא קיימנו עקב חפץ הנשייה.

ש"ה: זאת אומרת היו סולמות חבלים?
 י"ז: כן, סולמות צרים – מונחים שמיוחסים לא רואים ולא אחוו בהם. ואו לסייעה שכירות להם מעופשים מצאנו על היספני כירחות להם מעופשים שהתגללו שם. ובאותם בירורים, שטפונים במים ואגלאנום. המשען בספינה החל בין פורים לפסח, ונמשך כמה ימים, מעוד עד פורט-סעיד.
 בלילה שרר קור מקפיא כמו שנאמר: "הייתינו בזעם אכליין חורב, וקרח בלילה". בחדריו המטענים קפאו מקו בלילה. מוכןם הלבוש היה קל ולא חם, שמלה לעונתו בלבד. וכן זמה השעה מטבחון שהו משבלים בו כל היום. נכננו לחדרון החם והשם היינו שניות בלילה שנות שריטם, בקיוץ, העינו לפורט-סעיד, ומשם מרבתה ברכבת הרים. והענו לבית העולמים, והוא היה מוקם בקומות שעומדים או ביר"ח צונלי בופיע. שם שהנו שבעו ימים. המעבר למוזונת החדים, בשbillוט הילדים, היה טוב מאריך, עופר וטיעים: ייבנה, חולה, להן לבן

'בלפור' ופתח בתיו כיתה, והקשרו אוטנו, בעוררות מורים מתאימים, לבהיר את אלה. כיון שאלה היו התלמידים נהרים, הצליח במפעלו, וכולנו עברנו את הבוחנות. הצלחנו נשמה רושם, ובינם נהרו אלו. אני זכר של אהיה לי יכולת לשלם שכ-למוד. ואז הוא מצא לי פתרון: למד התלמידים עובדים שנטקבלו, השבון, עברית וENCIES. מוצאה היה יתני למד ומחייבתו מלמד. וכך ימלטי להחיק מעוד באותה שנה, הצלחה שהיתה לנו ב-*matriculation* הדור לסטודנטים אוניברסיטאים, בארץ ו בחו"ן.

לאחר סיום *matriculation* הייתה לי פרנסת החדשה, וביריות. כאשר שמעו תלמידים שהצלחנו בהבחינות הנ"ל בקשרו לחות שעוררים פרטיטים. ממש החופש השתכרכתי סך 9 ליראות של אותה תקופה. סכום וזה יסעה את שכר הלימוד אוניברסיטה העברית לשנה מימינה. ואז יכולתי להתקבל לאוניברסיטה. עמדה לפני השאלה: מה למדות? אמרתי לנפשי: אני אלמד פירושו של דבר: ספרות עברית, לשון עברית, תנ"ך ולשון עברית. אבל אהבתני גם קבלה. שמעית ריך בחובב אצל ד"ר פּוֹפּוֹ' שלום, החוג באותה תקופה היה מצומצם, ובין שמעית של שلوم והגינה גם הרקטור של האוניברסיטה – פּוֹפּוֹ' ברגמן. ברמן שב לפּי שלום ושמע קבלה. ישבו שם תלמידיו תשבי ורוטנשטייך ז"ל. שבענו יחד, שבת ויעם, שבעה-שמונה תלמידים.

הספרתקי היה בחון בספרות עברית, בשנת 1939. אני התפרנסתי משוערים פרטיטים, מתיכבה במקצת בלתי הבהיר, וגם כתוי בפרסום. באטעןות כל אלה יכולתי להחיזק מעוד ולמוד לילודים כסדרם. ב-1939 פרצה מלחמת העולמות השנייה והגנה נעה אגודה. אבל בעקבות המלחמה ננתנו אשי הסוכנות דעתם על הגנת יישוב. תנעות המלחמת היו או בראשיתן: האצ"ל, החל"ח, והגנה. אלה פשטו על עיורי ישראל וויסותם לשורויהם. אני חומרתי להגנה' שבירושלים. הוא עלה בבניין מול מועדון 'מנורה' של החילאים. שכנה שם שלבית-חולמים של הסתדרות ששיםה בלילה את הגנה ושם היו מגיסטים את כל המתדבים. גנטיסטיים שלוחות ההגנה ושמחתינו מאוד לתה חלקי בשירות לאומי. במלחמות העולם נזקקו 'הגנה' למאזין לתחינות בניית

טרומה לקדרש. הוא ילמד, כיון שהוא לא מסוגל לעוזר עזרה של ממש. והוא לא יוכל לשמש במדו. תלמיד מצעין, השבוי המורום על ידי לאפשר לו היה המשיך במדודים. תלמיד מוחרם נכנסו בו במייל של, למעשה איבר עליון, וביגל זה היה כבר מסוגלים לעבד סכבלים בשוק, כנען, ליליאן, באנוניית, כושולות אציג עליל מלאכה, ולסייע בפרנסת. הורים שהחו להם ילד מוכשר והיתה להם שזקה למלמדיהם אלה הרשו לעצם לשעות ממש גדור ולאפשר ליד כוה להמשיך בילויו.

למזהי הדוד המשכתי 'בתהכמוני' שהיה ב"ס של המזרחי ועמד ברמה גבוהה. ונוחש לבית הספר הטובי יותר עלי. אז עוד לא היו בת' – ספר ורבם עלי. בית-ספר סדי' זה התחננו לידיה של חילומין וודים. במימי ההם שמו גם יחלילום, להכנס בנים לביט' דת',ISKY), ואין, כמובן, מצאי ייקומי בן. זה היה ב"ס שנות גם ל'מודוי קודש, וגם ל'מודוי חול. המורים והמחנכים היו מדרגה ראשונה. ודאי שהיו גם מורים יבנונים. אבל היו בהם מורים בעלי שאר רוח ושיעור קומה, מורים מסוגו של ד"ר מהרשות'ק המנהלה, שהיה מורה להיסטוריה כללית. הוא היה נכס לכיתה ומרצה בשפט, ביל' נירות ובל' מהברות. בכלם היה הספר מודרי אב-שאלן, הוא היה אז שי' למזרחי'. היה שם יוסף גורדון שליח מגיאוגרפיה וראל תחילה שירת בחנות מכולת של חוננו רוסין, והוא מילא תפקידו יפה. ואחותו של הפקד של האצ"ל. הספר הריאלי – 'תתמכוני', מעין המשך לשלוח. ספר המתנול שלן, וכך ללבנה ולביבה, היה וילניצ'יק יוסף, מותתיק העיר תל-אביב, ומאנשי המזרחי. מנהר בחסן, גם מצד תורתו וגם מצד מירוטו.

ש"ה: אוכננוי?

יד': ודי אשכנזי. המורים היו אשכנזים, חוות מורים של מילדי תפילה וטעמים של העדה. אלה היו מורים תימניים. הם לא היו מורים דודובניאים, אבל היו מורים בעלי תורה. תלמוד תורה זה היה מזינה של החדר' בתימן ושל בית הספר המזרחי בארון. נקטוטי שם יפה. אחרי כבר עז בבית קפת. לאב היה יקה חוקה להנין. גונלה לא יתואר שלילין והלכו לא תורה וחינוי, אףלו בכפר קוטן שיש בו בסך כל ששה-שבעה תינוקות, וויסו וכל מנגצחים וכספר למצוא מילוד. ובגלבד שהילדים לא היו בטלים מהתורה. ואברהם באנן לארץ, והוא שכל בני המשפחה גויסו לעובדה, אמר: מילא, הילד הזה יהיה מעין

פרש אוטם לפרוטות בטנק סייר רותח, והויספה עליהם קמח ופלל, ותבלינים, בחשה וערבה הכל ייפה עד לדרגת רתיחה. ואז בני הבית טובלים את פוזות הדיסעה בנין רוח שהיה McMister או בזול, טובלים ואוכלים לשובע נפשם. והרי לך מכך תאווה של עניי-עם.

אהה היו תלאות שלא כדי להאריך בה. קשה למספר וקשה לשומע, אבל יש בה מושך השפל לימיון, שבאמת יש עזרה לעולים, וסל קליטה.

אם נסorus עבדה קיים עדין אבל אין אדם בן ברוח ואין איש רעב לחם. או באמות היו אושם שעבעו, פטונו כמשמעו, לא סעד ולא סייע.

ש"ה: מדוע לא עשית אז הפגנות ולא דרשתם?

יד': ננד מי להפיגין? ננד השלטון הבריטי? או היו שמעם על פגנות של המוסט' – ב-1, מאמי, אלה קקומווניטים שהשתטרו הבריטית הייתה רודפת אותם ואסורת אותם. ואז כבר היה הפקח תוקף כל אדם שמע לו הופיע ברחוב להפיגן. ובכלל שליטה האמונה בין הרוחות השעוני והעוישם הם מידי אלקים וכי ישנה רצונ�?

אבלו לתולותיהם של, עמד לו מל' דוד. יהי' או יל' בן שמויה שאפשר להפיק תולעתו ממנו. הלא הוא רק פה לאכילה. אח' ז'ל, שהיה בן אחת-עשרה כבר מסולח היה לעבד כנער שליח, וזה מילא פוטות זעמות המותה. תחילה שירת בחנות מכולת של חוננו רוסין, וההורים יצאו לעבודה, ואחותו של הפקד של תלמוד- תורה בן ארבע פתחות, ספר 'חדר' ספר בית-ספר המתנול שלן, וכך ללבנה ולביבה, היה וילניצ'יק יוסף, מותתיק העיר תל-אביב, ומאנשי המזרחי. מנהר בחסן, גם מצד תורתו וגם מצד מירוטו.

ש"ה: אוכננוי?

יד': ודי אשכנזי. המורים היו אשכנזים, חוות מורים של מילדי תפילה וטעמים של העדה. אלה היו מורים תימניים. הם לא היו מורים דודובניאים, אבל היו מרים בעלי תורה. תלמוד תורה זה היה מזינה של החדר' בתימן ושל בית הספר המזרחי בארון. נקטוטי שם יפה. אחרי כבר עז בבית קפת. לאב היה יקה חוקה להנין. גונלה לא יתואר שלילין והלכו לא תורה וחינוי, אףלו בכפר קוטן שיש בו בסך כל ששה-שבעה תינוקות, וויסו וכל מנגצחים וכספר למצוא מילוד. ובגלבד שהילדים לא היו בטלים מהתורה. ואברהם באנן לארץ, והוא שכל בני המשפחה גויסו לעובדה, אמר: מילא, הילד הזה יהיה מעין

כיוון שעסוקתי במחקר כל השנים מצאת עצמי מוכשר לעובר סמ בחוראה, בתחומים שאני מומחה בהם. גנטטי העניין, נתקבלתי לבר-אלין, תחילת במחולקה העברית, אחר-כך גם במחלקה לספרות עם ישראל בענף של ימי הביניים, עד שיצאת למלואות.

ש"ח: זהו סיפורי המעש?

"ר": זה הסיפור של תולדותי. יש עוד הספר של מוחקים שעשיתי בענפים שונים, אך אין בווען לרבים.

ש"ח: אתה פורסמת ספרים?

"ר": כן. פורסמתי "הרביה", כי עגוי עוסק משנת 1936. אז כבר התחלתי לפרסם במחקר בענינים, ואחריו כן בכתבי-עת מדעיים.

ש"ח: אתה פורסמת מאות מאמרים?

"ר": מאות, עד לתאריך הדפסת הראיון, הגעתי מספר המאמרים לתשע מאות; והספרים לעשרות ואבעה.

ש"ח: והכל באווען נושא?

"ר": לא. במושאים שבתחום ההתעניינות של מקורות, קוסמת לא רק לתימניות היא תרבות קדומות כל תימני, ותרבות תימנית היא תרבות מקורות, קוסמת דוגלים בעלי. אחריו כן יש ענפים שניים למדתיהם אותם באנוירטיסטאות: ספרות ימי הביניים שאין אותה אורה וספרות עות'בית-יהודית, בעידן עסקתי בחקר תרגומי ר' סעדיה למקרא וכן בספרות יהודית המזרחה. בכל התחומים האלה רומיית את חלקו.

על פניו, אני שמה שיכלוהו לווין גם בעבודה בתחום יטיחון וגמ בעבודה בתחום מחק, ואלה שני תחומים מעוניינים ונוטנים סיפוק ורב. אחותם בשבר ותודה לישוב מורם, שנtan לבב עליולות לא羞 בילדותי. אחותה היה קדר כל אבוצי, שבמינו אין פוץ באמונתו כלל.

ש"ח: פروف' רצובמן, תודה לך לך.

"ר": היה ברוך. נהגתי לשבת עמך ולהשיב לשאלותך. ■

גורדי. הוא אמר לו בלשון זו: וצחבי, תוך 24 שעות אתה עובר סמ לה-אביב. אני יודע שיש בעיה אישית קשה בשביבן, אבל זה צורן היושב לך בביתה, תחסול את העניינים שלך, ומהר אתה עובר לה-אביב, ממשורין של ההגנה. מרווח יפו בחתנת' אמא.

באוטו רגע החיה מושבם מהעדר: מה פשר המעדב

הפטואומי מעריך לעיר בתרון 24 שעות? אורת' מה אפשר לאורה, ולמהרת הכלטי בחשאי.

לפי ההוראה אישינו אין צורך לדעת על הנסיעות. גם הנוסעים לא ידעו זו מה זה.

בקיצור, עניין יציגת המשורין נודע לנויפויו שארבו בליתא

של ד' ירושלים. והוא מוכנים לנו לקבל פנים ('המה'). חסעה נדחתה בשל כך. זה היה

ביום חמישי והיא נדחתה ליום שני שישי

תשע, ואכן, עזא המשורין באזאתה שעה. מלול

הנסיעה עבר דרכ' רודולדה, המשס' היה רודול

בסכינה כי בסכינה פעל לצבאה עיריה. האבזם

הבריטי עירץ ייחס מודעך אצל נסעתי

המשורין, יאגנו בשלום בכותב ההוראה,

שהשתווין, יאגנו שלום בכותב ההוראה,

השתיקה. סתרים לאקדחים).

הברית, ותנתנות הציר ששידרו בערבית, וזה בחנו אותו אם מסוגל לקלוט יפה את השידורים. וכך שמשתי כל מלחמת העולם בהאזור לעמון הש"י. החומר שמש את בנות הברית: צופת החופשית, אמריקה ואנגליה. ואף את ביטאון ההגנה אשנב.

ש"ח: אתה עבדת גם בש"י הערבי?

"ר": הש"י היה אז מורכב משלוש מחלקות, אחת ערבית, אחת אנגלית והשלישית מטבח

של לציין אותה. אני היה שיק לש"י הערבי,

בש"י הערבי עבדתי בארץן הערבי של הש"י.

עבדתי בו מסיים המלחמה ועד קום המדינה, בסוף 1947, בדצמבר של אותה שנה, פרוץ

המאורעות. בירושלים, שהייתה מושבת

באוכולסיה מועברת, גם הקפידות של הבריטים

היתה מועברת. גויסתי להאהזה בתחום הערבי,

פעלו שם מומחים לערבית וערבית. עשוינו

שירותים חשובים למען השובב היהודי. ואם

להודות על האמת גודלה ספרק של בשירות

זה יותר מכל השירותים האזרחיים, בשל התוצאות החשובות שהיו לו. אבל יפה

השתיקה.

ש"ח: אם כי היום כבר מותר לספר.

"ר": אני לא כתבתי ולא סיפרתי ולא התראיינתי. אני מעדיף להשאיר את זה כז'

סתום וולום. וכך יירוח רצוי. בפברואר 1948

היה ראש הש"י האלוף דוד שלטאליאל אש לינוי

הروم הרצפת, שהசיר מפקדים ואנשי צבא

מעולים וקשיווים. ב-גוניון אש החוזן צפה

למרחיקים, נתן דיתו לעלי כרב בקבוקת הנדן,

שהוא יהודין והודען, לכתשדקם

המדינה. ואו מינה אוות רדא הש"י, ואני היה

אחד מפקדים בירושלים. או היה ארכילון הש"י

הערבי בירושלים. אלף דוד שלטאליאל וב-

גוריון ראו בעיניהם החודה, שעלה לפרק מלוחמת

במי יוזים לערבים, בבורות המים.

שaan לה רשות שוביינים סבינה, עשויה

לשגיאות לירוג, ואן כל החומר ששימש את היהודים

להתנקת, ואן כל החומר ששימש את היהודים

בפעולות התגוננות מפני ערבים עלל הווית

מקופא לא-ישראל, לא-יהודים, לא-ашם, באשר עטרו

לו לצרכים בטחוניים.

אלוף דוד שלטאליאל, מפקד, היה מדבר קצוטו

בלשון לקונית, משפט אחד או שניים.

או בניין סוכנות, לערוך הסוכואה, בכובל ואנו

עובי סוכנות. לבג' אלוף שלטאליאל היה דיויג,

שבקשר הוא צריך יישוחו היה מוציאו אותו

מהחדר למסדרון, ושם בשיחה של דקה-שתיים

היה קובע את גורלה.

ובכן, בוקר אחד הוא קוורא לי יצאת מן החדר.

אני יצאתו למסדרון. ידעתי כי זה משכו

לישון אדוחה ורעדינו שלומית
ברכה לנשואין הבן יIRON עב"ל אפרת
בשנת י'וון אט אפרת
הרי ברכת שמים מעמו
ברכינו וברכתכם יו' אמת
וילום בבראום ובצאתם
ויהי נעם ה' עליהם וברכתי בברית
אפקין

נסים רג'ואן

וכרונות יולדות: בגדאד כעיר יהודית

לא נתקל מושות וחוק
ובאהרית כל חיקניינו
נגייל מקומות שבו התחלנו.
ונדע את המקסם לדרשונה.
ת"ס אליות, "Little Gidding",

רייקים למעשה, ובארוחה הראשי של העיר
שבתה כל פעילות מסחרית ווק חניות
הראשונות לחיה. אולם אף שעד 1951 לא
ספרותה פה ושם נשאו של ממש מבחינה
שיהודהים, שהיו בעלי רוב-רובם של
חניות ובתי-המסחר, סגורו את עסקיהם
ונמנעו מכל קניות בעצם אלא שגד הלא-
יהודים נהגו כמוותם וסירבו לעורך קניות
בחגיו היהודים פן ניצול בעלי כומץ החניות
הפתוחות את המזבג ומיר מופעך بعد
מרוכלם. במרקם ריבים גם נעל חניותם
לא-יהודים את חניותיהם בימים הללו
מפתח חסר קוניום.

כך היה המצב לכל שדברים אמורים
בבازרים גדולים וברוחב הראשי. בשכונות
שבנה היה היהודים רוב מכריע – אף שמעולם
לא הייתה שכונה אחת שכולה מושבתת
יהודים – נטו היהים העסקיים להיפסק
למרוי, מה עוד שהאל-יהודים היו סוגרים
את חניותיהם, תגרים נמנעו מלסתובב,
וחקלאים צעריים היו נשאים בנתהם ולא
טרוח לביא את צורציהם הטרייה לבארים
שהם לא נמצאו אז קונים "ריצויים". אב:
אותם חלקים היו מבאים העירה את מיטב
פריטיהם וירוקתיהם בימי-שי ובערבי
הגאים היהודים, וכשבתו או תמחירם
הביאו בחשבונו כדי או צורציהם העונייטים
של התושבים היהודיים בחגיהם האלה – כמו,
למשל, במיס שלפני סוכות וראש-השנה,
שבהם נזקקו היהודים לפירות וירקות
פסימונים לבכבות.

כדי לקבל מושג עד היכן היה תפקודם של
היהודים מכרייע במשקלו בכל הפעולות
המסחריות והכלכליות של עיראק אויל די היה
לו בעינדיה שמנונה – עשר חברות הנקה
יהודים עם שם זהה – עשר חברות הנקה
של לשכת-המסחר הבגדאדית. אכן, כהנד
היה מקום במקומם בכללו עד שתגוי
היהודים השפיעו/APIיל על כמה הביטים
סוציא-דתיים של חי-היום ועל הפעולות
המסחריות של השיעים בגראד ובעירוה
השיעית הסמוכה כאיזמיין; וזאת אַ-על-
ישראלים היו מן המהדרם בחזרמת
יהודים, שנחשבו בעיניהם אסורים במנוע.
בසפרו, מצטט יצחק נאש

לרשותה, ואשר בה בילתי את 26 השניים
הראשונות לחיה. אולם אף שעד 1951 לא
הה בתוכונה שם שיינו של ממש מבחינה
דמוגרפיה, הרי כמעט בכל שאר הרכבים
של חיי העיר חלו במהלך שלושת העשורים
ההם שניים כבד-משכלה. היבט אחד בלט
במיוחד: ההוו הדתי היהודי. על הקהילה
ועל המשפחה שבניה נולדתי אפשר לומר
שהו שומרות-מצויה במובן המחריר ביותר
של המלצות הייחודיים בגדאד כעיר יהודית.
בבל, אלה שכמוני נולו, מלו וחיו בגדאד
אצל יהוד אידופה בכלל, ואצל היהודים
מן-הראק ב-51-1950 מתקשים ביתו לציר
לעיצם את מעמד-הדברים הזה. כדי לקבל
מושג מן הדמוגרפיה של העיר באוטם
המשהיא עשוים, ד' לו שער מבט במספר
יעודות סטטיסטיות:
ב-1904 מטר סגן-הكونסול הציג בגדאד
מספר היהודים בולאייט העותמאני של
או עד על 40,000 – מתוך אוכלוסייה
כולה של 60,000.

ב-1910 אמד דוד'ה של הקונסוליה הבריטית
את מספר היהודים בגדאד ב-45,000 עד
.50,000
באוקטובר 1921 הביא פירסום בריטי את
סטטוסי האוכלוסייה הבאים לעיר כפי
שנמסרו בשנותון הרשמי האחרון של
חוליאיט: כל מספר התושבים מובוס בזווית,
בהתאם הילדי של הקהילה היהודית מובהק
גם אם ככל לא היהיטה עשרה. בדור'ה
הكونסוליה הבריטי ציטוט מלעלת מסוגים
היהודים מנהינה לכליות כללה:
1. מעמד שעירים ואמידים, בעקב סוחרים
ובנקאים, 5 אחוזים.
2. מעמד בגין המונה סוחרים זעירים,
פקידיים וכו', 30 אחוז.
3. מעמד דל, 60 אחוז.
4. פוטשי-יד (שורובם מוצאים מן הצפון), 5
 אחוזים.

ב-1926, השנה שבה נוסדה לשכת-המסחר
הbagdadית, היו מתקיך ארבעה-עשר חברות
הנהלתה חמישה יהודים, ארבעה מוסלמים,
אי-שם בין 30 האנשים של המעמד הבינוני
לשורה נציגים של סוחרים בריטים, נציג
לא לבנים ונציג אחד לסוחרים פרסיים.
וז' הייתה בגדאד אשר בה ראייתי או-יום

נדמה לי שאפשר לומר אותו הדבר בביטחון
על בגדאד במחצית הראשונה של המאה
שבועה. בעת כתיבת השורות האלה, רוגם
בעיר-הולדתי פחות ממאה יהודים, רוגם
קשה. המונומנט החיד שנוצר היהודים
האל הוא בית-כנסת שבו, כאבות-
אבוותיהם מאז ומקדם, הם מתפללים תמיד
ל"שלום העיר", כמו שציווה ירמיהו הנביא
לפני שלושת-אלפים שנה ליהודים בגולת
בבל. אלה שכמוני נולו, מלו וחיו בגדאד
אצל יהוד אידופה בכלל, ואצל היהודים
מן-הראק ב-51-1950 מתקשים ביתו לציר
לעיצם את מעמד-הדברים הזה. כדי לקבל
מושג מן הדמוגרפיה של העיר באוטם
המשהיא עשוים, ד' לו שער מבט במספר
יעודות סטטיסטיות:
ב-1904 מטר סגן-הكونסול הציג בגדאד
מספר היהודים בולאייט העותמאני של
או עד על 40,000 – מתוך אוכלוסייה
כולה של 60,000.

ב-1910 אמד דוד'ה של הקונסוליה הבריטית
את מספר היהודים בגדאד ב-45,000 עד
.50,000
באוקטובר 1921 הביא פירסום בריטי את
סטטוסי האוכלוסייה הבאים לעיר כפי
שנמסרו בשנותון הרשמי האחרון של
חוליאיט: כל מספר התושבים מובוס בזווית,
בהתאם הילדי של הקהילה היהודית מובהק
גם אם ככל לא היהיטה עשרה. בדור'ה
הكونסוליה הבריטי ציטוט מלעלת מסוגים
היהודים מנהינה לכליות כללה:
1. מעמד שעירים ואמידים, בעקב סוחרים
ובנקאים, 5 אחוזים.
2. מעמד בגין המונה סוחרים זעירים,
פקידיים וכו', 30 אחוז.
3. מעמד דל, 60 אחוז.
4. פוטשי-יד (שורובם מוצאים מן הצפון), 5
 אחוזים.

ב-1926, השנה שבה נוסדה לשכת-המסחר
הbagdadית, היו מתקיך ארבעה-עשר חברות
הנהלתה חמישה יהודים, ארבעה מוסלמים,
אי-שם בין 30 האנשים של המעמד הבינוני
לשורה נציגים של סוחרים בריטים, נציג
לא לבנים ונציג אחד לסוחרים פרסיים.
וז' הייתה בגדאד אשר בה ראייתי או-יום

ההב היה מיתקן רבע-תכליתי. פרט לכך שהחמים נשמרו בו גם נקיים ויפים לשתייה, שמשם גם מעין מקרר פרמייטי. המים תמייד היו צוננים הזרות לביריה, של כל כהה הייתה היא עצמה יוקדת הר תמייד צליחה לדור את הצד החיצון של ההב בוגעה עם דפנותיו הטוחבות. יתר על כן, את התבב, שהיה מועלו ובסיומו צר מאר, היה הוגע על "לבב" מגושם עלי שע שבו נקבים קטנים, שאם גם איפשרו לרווח-פריצים להיכנס ולצאת דיו היה בהם למניע הדעת עקרבים, תינוקים, והשיט עוד מי פולשים מון ייבשה. "בלב" הוה, הוא הקפּסְטָה, היו טומנים כמה מנו המרצפים הקרים בויה. בצד הדר המיויחד, שאתו היו מעמידים ממש מתחת לביסיטו של התבב כדי לקלוט את המים הנוגטים ממנה, היה בהב שפע מקום לסרורים, בקבוקים וחלחות המכילים אroxות מboseלות, חלב, لبن ותורפות נולות כמו גם פירות ויקות, שכולם היו נשمرם בקרירות סבירה בחום הקיש הוללה, וכן גם היה המזונות יקרים. העור מוגנים מכל רע.

כמעט שנייה לחשיבות אחריה השגת המים ושימורם הייתה בעיתת סילוקם של מי השפכים והביוב. מובן שמדרוכות יובו מרכזיות לא נודעו אצלו ולא נשמעו מען. בדרך-כלל היו בבית ככמה וכמה ביבט, משוקעים עמוק אי-שם באטען החיצר הפנימית. היה גם חור נפרד באדמה המחבר במישרים לבית-הכיסא, שהוא עצמו היה בדרך-כלל מען מחראה משופרת פpora היישר בקרקע. נייר-טוואלט לא היה מוכר לנוشهر כמונה שכינהם המוסלמים היה ההורדים מיטחרים בימיים, ולצורך זה היה בקבוק מוחזק בבית-הכיסא.

מלאת ניקויים של הביבים ובתי-הכיסאות נשבה – אף גם היהת – בזוויה מכל המלאכות הבזוזות. עסוק בה כמעט ורק נצירים מיריה מסומת בתפונן עיראק שם היה תלפיין, אך גם היה הודים שעסקו במלאה – מילויים, מעלים לא-מוסלמים. כפיוות היהינו מכך כנינים כל ווצרי ונאה, הכנינו השגור בפי המבגדאים נגורף ביבים ובתי-כיסא. והמושור וחזרן – בנ-אלמות של עיראק, מולא עבד אל-כרם, כבב שיר בלתי-נשכח שבו הוא זואל, והוא עוד עשות שאלות ריטוריות, שאירן מוסלמים טסי נאה? שאירן יהו"י שיר צ'ראכאי? "כלום ראית ממיר מוסלמי שנעשה מונקה-המרות-יללה?" ראית מימיך היהודי שנעשה שומר-יללה?"

בית לולו אום אל-בֵיאָר

הרובע הדל יהישת שבו נולדי נקרה אבוי – שביל (אב לגור-ארויות), שלפי המסופר נקרה על שמו של איש-هزורו השוכני או בעלי-הבית הראשי בשכונה. באבו-שביל, כברוב שאר שכונותיה של בדואא, היו רק בכמה בתים מוגברים בזים למים זורמים, אם גבל ההשקייה הדרעה שהיתה כרוכה בהתקנת ציורות וջושים בהיבטים של הסוחרים תליהו היהת בשירותם של הסוחרים והורדים ההורדים. שלטו במסחר בבדואא; לכן, בדומה לסתורדים היהודים, היו מושת דרכם לקבלת מיל-תשיה: לשלוחם המשיעים ציירים לקבוע את יום-מנוחתם השבועי בשבת.

כעבור עשר שנים, בהיותו בן עשרים ומשהו, כבר השתוון דבאים ובים בחיהם של יהודים ערואק ובמנגמנים חווים – כמו שהשתנו עד אז כה הרבה דברים אחרים. אכן, מפלאה אוטה יכולותם של בני-ישראל להשתנות ולהתתגל, לנוכח אילו-ייןוי, ואפיו מודוקך-לכט, הוא הדבר הטבעי ביותר שבעלום. הבדל בין העולים שבירושה הצעיר בגדאד של אמצע שנות ה-20 להו שבו הגעתו לפקרி בשלוחיו שנות ה-40 –

שלא לדבר על הגולים שבאו אנו חיים עכשו – גדול היה עד כדי כך צריך לאמץ ממד את הדמיון רוק כדי לנסות ולתפס אותו ולהסבירו. אמרת שazzi אויל הרה רחניין גדור וזה, שהרי אויל לי שבאמת החיים החלפי את מקומ-מגורי וערבותי מארץ לארץ, מטורבת לתרבות. וזאת, מכמה מקרים מקרים לא-היו ההבדלים בין שתי התרבות מהמים כל-כך, אבל השינוי בעצם קצב החיים והפעילות היה מוחיק-לכט.

עולם עובדה היה זה שהן בעיראק והן בישראל, שתי הארכות שביניהן נלקחו חמישים – אל-רצפה ממזורה לנרה ואל-crc למלוך – נשורה העביה היכן לשמר או למערוב – לשינוי שיאשרו נקים וצוננים יחסית. זה היה החלק הקל יותר. משגע הנול הירק הי שופכים אותו היישר לתוך מל-חרס ענק שעמד דרך-כלל במקום בולט בתחום הפנימית. התבב – קר' קרויה היה בערבית עיראקית מדוררת – היה מרכז תשמה-הלהב והחשובות השני רק לטבח. מזבח היה במקומות אסטרטגי מוצל, ותמיד היה מכוסה בקיפה במכסה-עץ כדי למנוע חידרת גוביים, יתושים ושאר פולשים טבעים מהאוויר. המשמעות ומכוונים ביותר.

התמצאה היהת מועצת בשני המובנים: עד שמלאו לי עשרים – ומדובר שנה כבר שנותנה ההברה היראקטית בכלולה לבלי היכי כמעט, והוא הדין במנגנה הסוציא-כלכלי של יהוד עיראק, ואלו העקרות לישראלי היהת בבחינת "הלם-תרבות". יתר על כן, בארבעים מופלים בחברה הישראלית עצמה, שנינוים מופלים בחברה הישראלית, כמובן. ואלה השפיעו את השפעתם, כמובן.

לאmittio של דבר, והושקעה עבודה מוגבה בהחזקת המוסד, שכורו היה, בתוך שאר דברים, בחימום הימים בחוץ בימים שבהם המקווה פתוחה.

הגם שבעליה ובניה הגדולים מצאו להם כולם עיסוקים שכורים לצדדים, בעיקר במסחר ועיר ובהלוואת כספי, היהיטה לולו האדונית היהיטה לא ורק של המקווה אלא גם של הבית, לרבות הפריטים והעשיות השונות הקשוריים בהשכורת דירות ובדייר-משנה מוגנתונו. אכן, תמיד תמהתי על כך שכל בפרטתו, שמנח שאבו ימיים ההם באורות ביתם שבו גרו נגנזהה הבאר בצרורה שתמשש מקווה. במרקחה המיוודו לנו וודר המקווה מוגנתה בלבד לאשה היהיטה צרכיה להפיעילו; הויאל ואישה שניהלה את המקווה קראה לולו, היכרו אותה כל יושבי שכונת בשם "לולו אום אל באיא'" (לולו בעלת הבאר).

הגברים. ■

המורע מתרחש לפחות פעמיים בשנתי, ובשבילנו היה החיזין תואה-עלינוים ממש. אחד הגברים היה יוד היישר למן היבר לזרע את חינופו, לאחר שנגמר החלק הקלי יותר של המלאכה בעות דליים קשוריים בבעלי נספחים; לשבשלו דינתי כדי לשאוב את מי-השפיכן; או מושלמי, נוצרי, ארמני, תורכי, פרסי. דומה כי לא קשה למצוא סבר לך.

זוהותם "לאומית" של גבר או אשה לא די שהייתה דבר שאינו מעלה ואינו מוריד אלא צירק היהיטה לדעת את ההורן של אסם, במבנה הרחוב יותר של אהרות או מקום ניאוגרפי, הייתה אמור פשטו שהוא סורי, מצרי, תימני, ערקי, פלשתינאי, תורכי, פרסי, אנגלי - או, כמובן, של הזאה שלון, לטבי.

יום בוים של נזחמים - והם נהגו לעבד בזוגות כדי שיוכלו לסייע את העבודה במחיות וב"ניקון" כל האפשר - היה יום שגורטו בגורנו פילמים. בהתחם לילוליה של הקרע לסתפו יותר מי-שפיכן גם בשל ניקונו.

מעניין לציין כאן, במאמר מוגש, שבימים ההם לא השתמשו בעיראק מعلوم במלה "ערבי" ליהו של אדם, והניגוד היהודי-ערבי, שכונו נתקלים בו תיר, לא שימוש או מילים, לא בכבר ולא בדברו של יום-יום.

על בגדאיו וומרים היו בדרך כלל שהוא היהודי, מוסלמי, נוצרי, ארמני, תורכי, פרסי. דומה כי לא קשה למצוא סבר לך. שהיה דבר שאינו מעלה ואינו מוריד אלא צירק היהיטה לדעת את ההורן של אסם, במבנה הרחוב יותר של אהרות או מקום ניאוגרפי, הייתה אמור פשטו שהוא סורי, מצרי, תימני, ערקי, פלשתינאי, תורכי, פרסי, אנגלי - או, כמובן, של הזאה שלון, לטבי.

ברובת מבתיהם במדאות היו ימיים ההם באורות ביתם שבו גרו נגנזהה הבאר בצרורה שתמשש מקווה. במרקחה המיוודו לנו וודר המקווה מוגנתה בלבד לאשה היהיטה צרכיה להפיעילו; הויאל ואישה שניהלה את המקווה קראה לולו, היכרו אותה כל יושבי שכונת בשם "לולו אום אל באיא'" (לולו בעלת הבאר).

הוואיל ובמיים ההם הקפידו הכל על שמיות -

חמשים שנה לשתולים

מאת מיכל זובי

אחד צליח הדור השני לטפח את הקשר בין משפחתי, בין כל משפחות המושב; והיום אין יכול להבדיל בין משפחה פולנית לבין משפחה פלמונית. ככל ייחודי משפחה אחת בעלת שורשים עמוקים משפחתיים שהסתעפה והשתרגו לכל כיווני החברה של המושב.

דור שלישי צמח לתפארת, הוא לא צריך להיעו יעד בקרע אבותיהם; והוא פנה להשלמה כללית ומקצועית. אך הדור השני הינו בעבורו את הדרך בה יציעד וילך. היום כאשר אנו מבטאים בהוויה עליה עדינו לשלב בין הדורות ולקולטם חברים חדשים שבאו אליו מונען.

נקווה בע"ג שהדורות הבאים יהוו מהאונה ליסודות של המושב ויספרו את תלאותיו והצחחותיו ותרומותו לתחייה הלאומית ולהפרחת השמהה. ■

האושר ניבע מפניהם המשמעות כי הינה סיומו יום נבואה קשה והגעה העת למעט מנוחה ונוחות.

השנתיים החלפו, המייסדים התבגרו והנה אט אט צמח דור חדש והוירו לו הוויו את מטייע האדמה. הם שינסו מותניהם וניסו כוחם בעבודת האדמה השכיבו להם. הם השקיעו מאונם ומhoneון ועשו הכל להפריה את השמהה, אך התוצאות היו דלות.

ההצלה צעירנו לא האורפה פנים. כל היישוב גבאגה למותר שההמוורה הייתה קטנה ומוזערת; והסתפקו במועט, והושיטו יד לינויו איש לועחו בעת מצוקה ובעת שמהה. ומי זכר את העוזרה ההדידית שהתקיימה הלהבה רידת מחקרים של התוצאות החקלאיות.

ובמים מבני הדור השני, שהוא דור המשך, ישב אוות החקלאות במשק פונה למזיא פנסיה בעבודה שכירה או בעסקים אחרים שאין להם כל קשר לעבודת האדמה. אך בתחום

הזמן חלף וכבר עבר יובל שנים. המייסדים, לצערנו, רובם אינם אפקנו. הכאב, הסבל והצעיר היו מנת חללם, אך בלבם הייתה שלhalbת אמונה עמוקה שהמנחים לנו מורשת של "יגעת ומיצת".

האמינו בצו העלין "בזיהעת אף תאכל לחם", אמונה זו הייתה נטעה בהוויה עדות בהיוטם בארץ תימן.

אנשי הרים היו אלה: חדרו וזרעו כל רבב אדמה למותר שההמוורה הייתה קטנה ומוזערת; והסתפקו במועט, והושיטו יד לינויו איש לועחו בעת מצוקה ובעת שמהה. ומי זכר את העוזרה ההדידית שהתקיימה הלהבה למשעה בעת המשלחות של סלק סוכר למkommenות שונים בארץ. ובעקבות זה חזרו שיריהם ושרו אותן. בסיסים ים העבודה נפgeo בארכות חמות של המרכז והחליבת. לאחר מכן התישבו בספר ספריהם בתוספת הוויי חיים המיעוד.

הלשון העברית של ימינו

מאט פרופ' יהודה דעהבי

של חyi יומם, בסיפורות ובמדיעות. המונחים החדשניים, שנקבעו בידי חכמי לשון, רוכbam עליה עם רוח הלשון, אך מקצתם לקויים הין, לשם הדוגמה אצ'ין שניים מן האחרונים.

מונחים חדשניים פגומים

שם פרופ' קלונגר לטלמיידו (בכללים כותב טורים אלה): מושב סופרים באודסה, בימי של מנדול, איך אחד הסופרים ובקיש מהברון, ששבו בשורה, להצטנעם ולתת לו מקום לשבת וкоון שהחמים יוו' הי' חדש דברו עברי שאל: כי'צד לומר זאת בעברית. ענה אחד מהם: *הירעע לאחוורין*. ענה אחד העם אמר: *דר איי בתל-אביב* ליד ימנסיה הרצילה ושמועית תלמידים אומרים: *יו'ו' מילא קזרה ופושטה*. אם עני' במדרשי, המשיך על לשון העם, נמציא בטשי קלע יו'ת. *י'ו' חזר לפעלת החישוב הספרוני*, כרך עשרו בעיל מודרשי ואגדה, החבירו את הגליל שפחה וקבעו את סגן המקרה אסגן ספרחוט שוראל, התמרדו בועלם העברי. מוד זה כלל, שלא בצדק, את הסוגנון. במוקם לקבוע את סגן הדורות, סגןן הטענו הנבואה לבני שורת החול העברי. אך שכחו השפעיו עליהם משורי ספרד, שמשעו להם מופת בידוע שורת המקרה העשינו. מופת בידוע שמות המליך המקרה יפה זה רשותה והגיגון המליך מלך העשו רומי'ן ש'ו'ן זוטא המבע'ן נתן לו רוחו עד שע' לא הגע' (מדרשי טויא, מהדורות ש' בובר, ברלין תרנ"ד, ע' 19).

לכל, שנותנו מוקבע בתוכו במילים וכילים שהאה נוצר להם בסעינו, קבועו המחדשים את השם 'מוודה'. לכורה מונה הנה מצד התצורה אך כוון שלא ייעו אמתית וערבית עולם ומם, שרשוש 'יז'ו' ממור למל מונות ולא על כלים ובגדים. צידה לדרכ' (בראשית מב כה) תירוג אונקלוס 'זודין לאורה'. ורב סעדיה בתפיסיר הערבי שעשה להו' יואדה ללטיניק'. לכלים מתאים יותר 'תרמי' או 'ליקוט'.

בחפישים שנות המדיינה החל הידידות בשלושן: הן בדיבור ובין בעיתונות וביפורות. הגומ' לך הוא הנתק מקומות הלשון. הדיבור נידל, כיוצא בו השירה והספרות, שאין למצוות בהם כל סמן יהוי של פסק, אמרה, פתגם וنبي, וכיוצא באלו. הלשון נטערת מהמלחוותה, ונעשה גובה ובשנה מכל שמע של יהודת. היא אנתוניה התקת להלטני ממורשת עברית. כל זיקתה ליהדות היא בלבד הלשוני העברי, שהיא העשרה חדשה את מארת העבר של הלשון, מעטה היהיא לשון כל לשוני. שנורה בפה ומולחת בעט. דבריה וותובנה נהגו בה כבוד. השופטים שוו' בני תורה, והםבדים שחו' מצאים אצל קוראות ישראל קפלקיido שיהיא דיבורים על אפני הדקדוק. ופעים שלילו בו פסוק או אמרור והכם הקולע לעניין. הבורי 'מדור מוגן השפה' של הימים ההם שיטטו ברוחות והו מיטים אוזן לשיחות הבויות, ומתקנים כל שגיאה שקלטה אונגן, והשוגים היו מקבלים בסבר פנים יופת את תיקום.

העברית של תקופה ההשכלה תנועת החשכה גרה תמורה בלשון. עד שלא צמחה תנעה זו ושלטה לשון חכמים ספרות התווונית, ההלתית ואף בתשובות ובאיירות כל מעין בספר תשובות יתפעל מלשון השואלים, המנסחים דבריהם לשון חכמים נהורה ופושטה. המשכילים, שאפאו למופחה לשוניים בששכחות שוראל, התמרדו בועלם הרבני. מוד זה כלל, שלא בצדק, את הסוגנון. במוקם לקבוע את סגן הדורות, סגןן הספרוני, שילך עשרו אסגן ספרחוט. בעיל המקרה העשינו מופת בידוע שורת החול העברי. אך שכחו שהגיגון המליך המקרה יפה זה רשותה וליריקה, אך לא למספרות. ימי'ן הביניים הצטמזה הסיפורת לענף המחברות, ואלה היו שירים כל דבר: במליציה, בחירותם, בשיבוצים וביצמידים למשינה, ואך בשיר שקיים כל מוחביה.

התוצאה לכך הייתה לדמיון דבוריים וקוראים. והרי דוגמה אחת: הביטוי המקובל במקרה יום יום משתקפס בה בכל גווניהם. והםדים המשקפתה על ישראל לאחר חורבן בית המקדש. לשון העודמת ליד. הרה לדדת. פרץ סמלנסקין, ברומן המדור של' התהועה ברכבי הח'י' העדיף במקומו את 'הרה לאל' המופיע שם אסגן הדורות והתפליה. אמרתי כי ביבת-המדרשי, במשמעותו של תורה, פעים שבקבוקות והקרו הילפיו הלומדים דברים בלשון העברית, אך שימושו ראוי זה הרוח מעלת שפה היה המודרבת בבית ובושך. בצד השימוש ביבת-

המדרשה מלאה העברית תפkid נכב, שישראל בין יהודים בני מדיניות שונות ודובי שפות זרות אלה אילצו עצם ויברו זה עם הם בלשון האבות והפסר. אמרנו זאת היהיטה לשון מלכאותה, מאונסת ואוכראיטית. אך באמצעויה הבינו איש את רעה. תפkid נספ' מילאה השפה העברית בוגלה לכטוט דבורי טריס. ביחס ההר לייסח עם חברו לכטוט דבורי מן הנכרי שבמחיצות, היה מתבטא בפסוק ואנטוטה. הדיבור העברי גע' בדריאליה של חמימות ובעל חיים. דורך משל, שיטים עשרה האברים היקרות שבוחש', שכ' אחת גושת שטוטה וטבל, ניטשטו ממשמעויהן המקוריות שם ונבדל, ומילנו מאונס חלוקים בזיהויין. והפרשניים ומילנו מאונס חלוקים בזיהויין.

משחיתים את שפתנו העברית ואין דורש ואין מבקש

מאת אידן בן יוסף

שאינו כודע הטבע, שבזינו את דעתה היודעים, ועל די כך נהינו לביוז דעתם הקולות של הויי, התיית והען' ולקלות האלה עשינו עוליה, שלא עשו כל דבר רע שנכללים, גם בשי' כסל היה במעשינו, שבזינו תכונה אדם למד אותה בתמיינות מאבותיהם התמיינים והישרים עד שכוננה זו הייתה בהם כמו טבע... זו הרעה שגורנו עליינו על ידי שלא תקנו תחילת את אשׂו עיווננו והיא חמורה מן האחרת, לפ' שזו אינה עוד בתחום הלשון והדיבור, אלא כאן יש השחתת המידות" ("אפיקים" גליון ע"ג).

איה לו חמי טוהר לשוננו העברית, שפט הנגנים, התנאים והאמוראים? שפתנו העברית הפיה קורתה לנו: באו ופאו את שְׁבָרִי ואזראה לכלם את יופי ותפארתי כבראושונה ואהיה בהיפכים ככל נגן.

גַּתִּי רְבַת שָׁנִים

מאת עוזרא מודד

בגנת הפעفة

רְבַת שָׁנִים

עַל גַּם אֵי -

בֵּין הַפְּרִתִים

צְמַחַת פְּרָא

וְעַשְׂבִּי בָּר.

גָּדְלָו אֶט אֶט

עַבְרָו וּרְבוֹ

יְפִיָּה הַעֲבִיבָה

נָגָה נָגָה לִי

כְּמַכְרָה.

כָּה דְּצִיִּיתִי

וְבִנְגָנִית לְעַקְרָם

זֹה מַכְבָּר

אֲךָ הַתְּמִמָּהָתִי

עַד דְּקָרוּנִי בְּפָרָר

אֵין בְּרָהָה

יְשִׁילְשָׁס עַתָּה מְתִינִים

וְלִשְׁרָדָל פְּרָא עַע

עַד הַיּוֹם וְלֹא מְהֻרָה.

וכשרירות לבם. בדומה לקודמיהם הם מתהדרים בניבים לעובדים; אלא שהראשונים השתמשו בהם כצורות וככתיבם. ואילו האחרונים מסלפים ומעוותים אותם (כוגמה יששוו לשונות עربים במקומות). ואילו בשלוש העברי שלחו ים. מלך שכוללת כמה וכמה משאלות טובות לאומה, לייחיד ולשיבור, הנשים ולמן המקרה ועוד מינוי. במקומה בחרו את ה'ב' ועתה הכל 'מביבם' (גם משלו מב': נשים וגיטאות, קרינס וודלים, וכל זה לעיני חמי לשון וטופרי ישראל שאיים מוחים וחאים עומדים בפרק).

ואין פוטר את הדין ללא נגעה בהיגיון, הלשון העברית לשון שמית היא. לכל אותן וכל מונחים הגני משלה, בדומה לריבית. הגני זה נשמר כלו בפני עצמו ובמקצתו בייש ספר. וימינו שעם קיבוץ הגלויות יעוטו הכל עליהם ויסגלו לעצם מפהם את ההיגיון הקדום והנכון. אולם לא מניה ולא מקצתה. בני המורה שגען בחוקי והחบทטלות פגע בהם בושים במבטים ומחליפים את ביטויים הצע בביטוי הרובוב והקלוקל, ובני אשכנז ממשיכים להחזיק המשבשים את נתיבות ההבנה. הנביא שא' שעיה מוכיר לנו'יל' לעג'ו לון 'אנין בונין'. לא בקי' יהודים שהגנו מארץ אל או'ץ נבנה הקפודו תלמוד יפהה את הלשון החדשה על כל הגיאוגרפיה והণיאנסים זדקים שלו. ולא כך עשו לבני שפה, דבריו במחבר הלשון. אין ספק שלושן צחה ומבטאת לנו'ם סגולה דודקה להברחות מהותיים שבהם ונוגם בעברית ובווערטת איה ואיפה. שעיה בשביעו עירוני מוקפדים שם על היגיון הכהלתו וכדקוקו, הנה בזום לדבר אנו עושים להבן איש את דעהו יותר אם שפתנו תהא ברורה ומדויקת יותר והגיית העברית משנים אם טעם ונסחפים עם אומתנו מלהלכות. יתרה מזאת, איפילו אותיותה ומילותיה - במבטאת ובינוקו נכוו'ם הריני מודה ומתודה: 'כשאני שומע את העברית של אנשי הרשות הפלשטיינית לאערונו, אין דורש ואין מבקש לתיקון המעוות בטליזיה, בצחורה ובווערטה, אומר אני בלבי: ולואי עברית Cáת עליינו וועל בנינו.'

סיגמי השיבושים והעיווהים והעלום בלשון סופרי ישראל בתקופת הזהר הספרדי, העברית היא בזעם של המדרבים בה, הנקנות שליטה מלאה בעברית ובווערטה, קינאו באל, מורים בתה הספר, ברוחם, בעירתם והשדרנים העילגים בכל התקשרות הלאומית שפת שרה הגבירה. בתקומתו של אלחרויי חבירי הכתנת דום מוגמה שמהם לומדים ומחכים לטהר מושג'ת' החכמוני' הוא מציג את הלשון העברית אוטם. הגוי עברי לקי' ושיגיאות לשון חמורות עללמה ברה כחמה, מבנות החכמה. 'וכשהוא שואלה 'תֵּת מֵאַת?' עונה הוא: 'אי יתנו' כי אָבָי חִי, וְנַחֲרֵב בִּנְיָמִין וְאֶחָד, אַיִן הַיִתִי' שהם בבחינת חטאota הרכבת לסתם של סתם כי אָדָם. ביזו והשחיתו את המבטא העברי הצע שבפי יהודי המזorth פروف' אהרן מירסקי כותב: "...חטאנו חטא

לעילוי נשמה של יונה דחוח-הלו ז"ל

שהייתה לי למקורה השוראה

סוד קום לך לך

טוביה סולמי

מחסתפה אל נחלת הארץ.

שׁהָדֵי בְּפֶרֹומִים, הַן לֹא מִקְשֵׁי הַעֲרֵף
נְאוֹזּוֹן בְּסֶלֶעֶת כָּרְבָּר גְּבָנָא,
הַלָּא עִם הַלְּכָת אַנְגִּי
פְּעֻלָּה נָדָף אַנְעָם, רַק פָּנוּן.

הַתוֹּכְרוֹ, אָו בְּלֵךְ לֹא מִארְצָךְ
וּמְמוֹדָתָךְ
לֹא שָׁאַלְתִּי לֹאָן לֹא תְּהִתִּי מִאָן,
הַמְּשֻׁכְּנִי בְּפֶשֶׁעֶל אָרֶץ אָבוֹת,
כְּלַקְדּוּתָהּ הַפְּרָםָהּ הַשְׁבּוֹתָהּ לְחוֹרָה,
לְתִימָּרְבְּרִיאִי גַּם לִ
כְּחִוּתָהּ הַמְּחַמְּדָן צְנוּתִי לְהָן.

יש טוֹיל הַמְּמֹזָג וְשָׁמָה בְּנוֹפִים,
אָז מִסְעַ הַפְּרָחָק אָדָם מְמוֹלָדָת
הָאָנוּדוֹד וְנָכַר עד פְּאַבָּב,
וְאַנְיָ אַבְּקָשׁ לְעֵמִי בָּאָשָׁלָם
פְּאוֹן צְעַדְשׁוּ בְּאַצְ'יָ בְּבִיטִי
לֹא פְּתַח גְּפַן וְתַאֲנָה,
לְשִׁבְטָת בְּעֵחֶה בְּחִדְרוֹי מָוֹל ה- T.V.
בְּלָא קָם וְפָצַאת אוֹ לְלָכַת,
כִּי לֹא רַקְשָׁע עִירָק אָלָא חַיָּד
וְאַם בְּבָשָׁש אַקְבָּה גַּם מַחְרָב
פִּי שָׁלָם הַעוֹקָר בְּנִים כְּבִית אָב
הָאָגָלָת שְׁבָלָב עִקְרוֹת
וּשְׁלָום בְּלָא צְעַן הא לְצַעַן.

וַיהֲדָה לְעַלְלָם תְּשֵׁב

טֹהָרָה מִיהְדִּים

נוֹטְלָת יְקָדוֹת תְּחַשֵּׁב

אָמָרוּ: בְּכָל מִקְוָם שָׁגָלָה

יִשְׂרָאֵל שְׁבִיחָה עַפְם

וְאַיִן אִמְרָאִי

בְּכָל מִקְוָם שְׁגָנָאָל

יִשְׂרָאֵל עַפְם הַגָּוֹת שְׁבָלָב.

בראשוֹנָה אָמָרוּ

קוּם לֹא לֹא

מִאָרָצָךְ מִבֵּית אַבְיךָ

אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָרָאָן

לְנַהֲלָל אַדְמָה וְשָׁמָיִם

לְשִׁרְוָתָה עַם אֶל וְאֶלְמָם

לְעַלְלָתָה אֶת חָרֶת עַל הַחֲמָר

לְנַצְחָה דָּעָה עַל מַעַה

וְהַיּוֹם זֹעֲקִים

קוּם לֹא לֹא שָׁבָוג מִאָרָצָךְ

כִּי־זָעֲקִים כְּעָרִים

שְׁעַבְדָּתָה מִלְכָם טְרַם סְרָה,

קוּם, אָבְטָם יְהִמְמָן

יִי הַעֲיִקָּר לְלָכַת,

אֶל שְׁאַל מִנּוֹן

אֶל תְּחַקֵּר לְאָנוֹן,

לְאָנוֹן מִלְּשָׁרֵר הַלְּכָת

וְהַבְּכִין מִכְבָּר בְּצָק

לְמִצְוֹת וְחַבְלָב.

וְאַיִן רַק שָׁאַלְתִּי – מִנְיָן וְלֹאָנוֹ!

מִאָרָצָךְ וּמִבֵּית אַבְיךָ

לְדֹר מִיּוֹדָה וְהַר אָפָרִים

לְשִׁפְלָת לְלָשָׁת אֶרְץ לְדַשְׁת

עַל שְׁתִּי דָּדָות לִרְקָוָן.

הַשְׁבָּעָנוֹג בְּשַׁלְכָת

קוּם, עַם נְזֹדָה,

כְּטַבְעָה רַק הַמִּשְׁךְ לְכָת

צְא לְשָׁלָם עַכְשָׁוּ וּמְקָאָן!

שְׁמוֹ הַיִּתְיַיְּתִי לְכָל מְהַפְּכָה

וּבְגַנְגָּנוֹם שְׁחַטְבָּנִי כָּל בְּהַמָּה

בְּכָל חִגְגָה הַיִּתְיַיְּתִי חַבָּה

וּבְהַתְּפָנוֹ גְּרָשָׁוֹנִי

כנפי יונה נחפה בכסף

לזכרו הצדקה אשת החיל

אצילת הרוח ורבת החסד

יונה דוחות-הלווי ז"ל

כאליו צר עלייך עולמנו, קמלה ופרשת כנפים. כאילו מאסות באפסות האדם ובבדלות המעשים. לא עצרת עוד כוח להחפש את האור בעת ליקוי המאורות. גם פסיעותיך האצילות והחרישיות כמו הפרו את דמותה הנצח, הנצח האחד שהיה לנויך תמיד, זאת הלא פסעתך לקרותו בכל הליכותך. רק לפירוש כנפים ולדאות לך ראות האור, רק כך תבואי בסוד האחד, יונת אלם.

מדומות אלמנית הлечת וגבהת נגד עינינו, הלכת זורתה בטוהר מעשיך, באמנותה תום שלך שלא ידעה פשרות, באצילות הליכות הצנוועות, במבטן הקבוש והביישני, בנועם חיוך הנגגה, בחון דבריך ובעומק התבונתך, תבונת אשת חיל באמתך.

כמו צללים היו נטויים על הבית, עד שקממת אם בישראל. אבן על אבן בניתך, חכמת נשים בניתה בביתה, העלית אויר בכל פינה, כתשייל זיתים בזיה, בני טיפוחים המה, אשר כל רואיהם ייכירום כי הם זרוע ברך ה. ומוארך בנות אישה, זרה האור על חיוין, חייקת את לבבו ותאמץ זרועותו. את הייתה צפתה השמן אשר לא תכללה, אף כי אחר היותך. רב היה חסוך עם אנשים, יקרת בעיני אליהם, יונה תמה ורבת חסד, ובצדוקותך משכחת שכינה-אל על בני ביתך.

ואנו עוד רצינו ללמד ממעשיך הצורפים, לשמעו אמרותיך השנוונות והנבונות, לחוזות במו עינינו במופת חי של הרעה והאם, של היהודיה השורשית שחקמת הדורות הייתה נר לרוגליה ומעין תבונה בכל נתיבותיה.

יונה, יונה צחונת כנפים / רעהה ואם – מתח שמים

זכרים היו תיזק, צלולים כפמים / חן וחסד מלאה קפנדים

עטה בצל קומתק על פניהם / או הוא בבאאתה נשאת בשימים

עלית למורומים בטלר כפמים / ולאחריך – קמעה על עפערפים:

ד"ר יהודה עמי

לדמותה של אשה גדולה -

יונה דחוח-הליי נער

**על מצבת קבורה
של הרעה הצדקנית
המחנכת הדוגלה
והאם האהובה
יונה דחוח-הליי נער"**

נחרטו טורי שיר אלה:

**יונה, יונה, יונת הלב
היתה לנו אור לוחב
ובמצוק יום זמן
היתה לנו למשען**

**נעדרת לנו – ונעדר
מעל ביתנו הדר**

**הלכת אל נור לכל חי נועד
אך בלבנו את חתומה לעד
יוסף אישך המבפה מותה.**

אך יונה שלנו אם אהבת ורעה נאמנה.
דיבורה בנחת וקולה לא נשמע, עוז רוחה
ושיעור קומתה החויה הקנו לה שם טוב
ונועם חן. נשאה סבלת דזומיה ולא נכעה
למחלטה. המות בטף אותה במפטיע.
וקופה חזק כדי עשייה, והותירה את בעלה
שבר ואת ילדה מiotמים. יונה, שמה נאה
לה והוא יאה לשמה, נאה במשמיה ונאה
בעוננותה.

התהלהכה בתום, הייתה בתום, לימדה
והרביצה תורה בתום. תמיינה הייתה בכל
דריכיה ומעשיה, ואמונה ותמיינות התמזגו
בדרכיה ובמעשיה.

נוצרו אות דמותה לבנו ונלק לאורה.
רבות בנות שעשו חיל, וונה שלנו עלתה על
គולנה.

חבל על דָּאַבְּדֵין וְלֹא מִשְׁתְּכִיחֵן.

איש הדואב וממכה מותך

יוסף דחוח-הליי

מונכת דוגלה, צדקנית ואשת חיל למופת
יעבה אותנו لأنחות, נערה משוררת
חוינו بلا עתקה, אפילו שנದע בסער פטע,
בלא התראה. תל ריק ונזכר במקומה. לא
עוד נחסה בצללה ולא נאכל עוד מפירה.

יונה – ששם מסמל עשייה, פעילות
ויצת, אהבה ללא גבול לאדם, זיקיות
קומה ואצלות יהודית ואנושית –
הצטיניה בתוכנות "חוויות", נחיות
ותקיפות, הנבעות ממוקרו לא אכבר של
אהבת האמת. היא הייתה אשה גדולה,
רחבת דעת ובעלת ראייה חזורת,
מסקיבה לדבי הוויל סטבלנות ובוארך
רוח, דמות מאירה ובלתי נשכח, אשה
חכמה ומשכלת.

חכמי ישראל הקדמונים מדדו את גודלו
של האדם במידות אלה: ענווה, הצנע
לכט, רוח נסוכה והידבקות בתורה
וממצוותיה. מיזותה של יונה בilmudo
התורה והנהגתה בתה היי בדי, ואילו
בדרך ארץ היי בחסד וברוחם.

اشת החן הייתה ואיננה עוד. בינה
שואלים: "אי אמא?"; אמפה שואלה:
"איו יונתית?"; אהיה ואחיה שואלים:
"איו יונתנו התמה?"; תלמידה
ותלמידותיה – "איו יונה?". היא אהבה
את החיים ואת בית הספר.

חינגה את בניה ותלמידותיה לאהבת
קדשי ישראל, לדבקות ב מורשת אבות
ולקיים מצות התורה.

צייריה הלחכה בימי רב כוחותיה. עמוד
התיכון של המשפחה נשבר.
תמכה בימינו את בעלה, נשאה עמו
בעבודתו הציוביית והזודהה עם כל צעד
שעשה.

יונה, שמה כן היא – תמה וחוץ
וכשרה. מה היהנה عملה בטיפוחה הנקן
המשפחתי שלו, אף יונה שלנו כן. מה
היוונה דואגת לנזוליה ובקה בבן זוגה,

נֶר לְרֵעִיה

יונה דחוח-הלווי נע"ג

יונה, יונת הילב
נאמנות בבריתך.
בש machot ובעצב
כל עת היה עתה.

את הילכת מאתי
אך עוזי כי חייך.
בנטיב החתחתי
אני צועד אליה.

נחתת במאור לבב
כל יום היה יומם.
לאל השלבת היהב
אליו בון פעםך.

את רצית כי אפעל
אתה אדם היסטורי.
תמכת בי כל שעל
גרך היה גורן.

נפשך לשמים
גופך לאדמה.
הנה רקמת חיים
נשלמה ותמה.

סוד האצומים ידעת
במלים ובהגה
ובחוש לפני נרעdet
התרעת על כל משגה.

בניים שילדת
וطفחת והאמרת
הם הלה שהשאורת
ושגב שהשוגבת.

אישך הדואב ומבקה מותך
יוסף דחוח-הלווי

קינה – יונה דחוח-הלווי ז"ל

יונתנו בטרם עת הלה למנוחות,
יראת שמים אותנו עבה לאנחות.

וכשלו ברפינו למשמע אונינו.
נחושה באמונתו ובצדקה הדרה.

החל שהותרת רק הוילך וגדל.
דלים אנו ואל נשאל: "מה יום מיוםים".

חכמת לב, שסחפת באישיותך את כלנו
ואבי יתומים הוא ישאם וייחם.

חשים אנו את החלל, שהותרת בנג.
הועם זהרו, עת אשת חיקו בלה בעפר.

לעד זכרה, כי למשפחחה הקדשת כל חייה.
ואתך נזכר גם ברבות הימים.

יאפּן לך מקום עם צדיקים ובררים
זכה נזכה בנהמת ציון וביביאת הגואל.

ליד כסא הבוד לפניהם ולפניהם.

ותגגה רבה אפה את כלנו.
נִר תמיד הייתה, שהoir את הדרכך,

הו מה רב היגון, שאיןו חדל.
דעו נא אחוי, כי גורה היא משימים,

תביבה הייתה לכל אחד מאטנו.
ואת בני ביתך הותרת ללא מנחים,

חבל, שלא זכית לחיות עוד עמו.
הוא על חבר נרע, שמזלו לא ספר,

לו הייתה לעזר ולמשען כל ימיה.
וטעמי לגורלך لكץ הימים,

ירדע ה' מעשיך הטובים והישרים.
זכותך תעמדו למשפחחה ולעם ישראל,

לעד תשלמי בגין עדנים.

יוסף יחיא

לכבוד

ידידי ומוכבוד ר' יוסף דחוח-הלי הי"ז

עורך כתב העת אפיקים

תל-אביב

ידידי היקר כאח לי,

שלום רב

הצטערתי מאוד והתעצבתי אלibi כשנודע לי באיהור רב על פטירת רעיתך הנאמנה פתאומית ובטרם עת. הכרתי את תוכנותיה הנאות ואת הליכותיה הנעימות בהיותנו יחד במלון בתניה באחד האירועים, ונוכחתי לדעת עד כמה דאגה לך ולביראתך, ועוד כמה נהגה כבת ישראל כשרה בדרך חיה. אני מבין, יידי הנאמן, יודע עד כמה הוא דווי ברגעים אלה. קשה לנחם, יותר מזה: קשה להתנחם. לא בידי בשדרם, ורק בידי בורא עולם מצויה היכולת לנחם לב היהודי מרת' נפשו, ולא להנמ מנהמים יהודי תימן בנוסח "תנו חומו מן השמים". אבל נשזה את כותנו.

ליונה דחוח-הלי – קינה

"נр' נשות אדם", אמר החכם מכל אדם. כשם שהאדם מורכב מגוף ונשמה, כך הנר מרכיב מפתילה בוערת באש הנתוña בשעווה. השעווה והഫילה הנתוña בה משולות לוגו, והשלבתה משוללה לנשמה. השלבתה מלחכת את אוויריו של עולם וועלה ומושחתת מעלה, לטוב ולמוסרי, שהם ייעדו של אדם עלי אדמות. הפילה מושחתת למפנה כלפי הגוף וצריכיו הגשמיים, הנחוצים לקיום ולא ליעוד. יש שהפתילה גוברת ויש שהשלבתה גוברת.

* * *

הותיקה אַתְּרִיקָה שם טוב
עלינו זוֹת לְפֶלֶר וְלַכְתֵּב
שֶׁפֶן שם טוב אָדָם רַוְכֵשׁ בְּעַצְמוֹ
בְּמַעֲשָׂיו לְתַהֲלָה בְּקָרְבֵּעָמוֹ.

על זוֹת אַבְלָל וְגַלְקָ שְׁחוֹת
יְחִיד עַם כָּל בֵּית הַלְּיִי-דָחָות.
נִיחַמּוּ מִן הַשְׁמִים
עַם כָּל אַבְלִי צִיּוֹן וְרוֹשְׁלִים...

יְנַתְּנוּ יְנַת הַדָּבָר
עַלְתָּה לְמַרְמִים בְּלַהֲבָד.
עַלְתָּה בְּטַרְם עַת
בְּטַרְם תְּשִׁלִּים אֶת הַפְּשָׁאָת.

מִשְׁאָת חִיָּה וְנַעֲדָה
לְהַלֵּל אֶת-הַבּוֹרָא בְּעַדָּה.
בְּקִים תְּרִין גְּמֻזוֹת ---
וְאֵת צִוּן בָּזָה לְעַשּׂוֹת.

הכותב בעצב
פרופ' יצחק גלוסקא

ילד תימן האבודים

הكونפליקט המכונה "שד" עדתי

מאת יעל צדוק

ולאחר חמישת חודשים היא נעלמת ממש ללא שם הסבר. האם מתroxצת בין האחות הראשת של בית הילדים, מוסדות הלימוד שמצוין למתויה, ומשטרת פתח תקווה הסמוכה – כולם דוחים אותה מעל ממרם בא כלום. בדור'ח ועדת ballo-מינקובסקי רשומה בתה של מרגלית עוממייס כתולמהה בלתי פנואה, וכך גם בדור'ח ועדת שלאי. ככלומר, מבית המתה היא ננדרת בתה הנעדרת מבחןת מרגלית עוממייס נחתה בתה בתה הנעדרת בחיקה החם והבוחנה אוגוסט 1997.

עמדוים רבים בספר בספר עוקבים בפרשה המוראה של בדיקת הרקמות נינעה לצלחה ליוון ולאמה המשוערת מרגלית עוממייס, כדי לאש את הסברה שהן אכן אם ובת: על פי הגנטיקאי דר' חנן צחיב, מרגלית היא אם מה biologiotat של צילה; דר' היס סבר אחרת, והוא מירר להודיע על כך לתושנות לרמות שהבטיחה למשפחה לשמרו על סודיות הבדיקה. מיד אחר כך החל מסע לחיצים מهما על דר' חסין כדי שיחזור בו ממסקנות הביקורת של. מי לחץ עליון? מדו"ה היה חשוב לו למשיחו של תלול את האפשרות שצילה היא בתה הנעדרת של מרגלית?

אין זו סימן הרשאה והוחז בספר זה. והתמונה כצוביי התחיל לבור בפרשא אמרה לו מגנחת השויות למען הילד בחפה, שאין שם ניק ימוץ על שם צילה לויון-רוזנטוק, ובאותה שעה ממש חוקיק בידו צוביי את צו האימוץ של פio צילה "אומצה בחוק" (מושג שעוד נוצע בו). וההתמונה הגדולה מכלן: איך הגיעו בתה התינוקת של מרגלית עוממייס? צובייאמין שהחצא צילה לויון – מהונון העולים באש-הען אל בית רוחנשטיוק, תשל תמיות וסתירות שחמדינה עדין לא נתנה לעלה תשובה מספקת למאות המשפחות והאהרות שהגישו תלונות על הייעלמות ילידין.

כמה מילים הכרחיות על המושג "אימוץ" בחוק", שהচור קודם, ושמנתנו מפערם בפרשא: שניים לפעם מיניהם של חוקרים בפרשא: בניים מקבץ עני-המפרק – בדורותם ווקא בה, מبنיהם התינוקות המיעודים לאימוץ בבית התינוקות של הדר' שמקולך בחיפה? אן, רוחנשטיוק, ניצול-שואה חושא לדמים מקבץ עני-המפרק – בדורותם ווקא בה, מפערם מיניהם של יוניק פלוני "עלולו", וכבר נחתה חותמתו של השופט על האימוץ, והרי לנו "אימוץ בחוק". בחשות המתריה הנרביה הזאת של "אימוץ בחוק", התרחשנה נדידה של תינוקות ופערות מידיהם של הוורים, ותמנם בדורם, שփשו את התינוקות האבודים שלהם בכל הארץ, או לחלופין התאבלו על מותם, לדייהם של

ובראש העין, ועד מהרה החלו ילדיים שילדיים נעלמו; למתקדם מסדר של הילדיים נפטרו (כמו למשל לדוד שוקן, שמאוור יותר גילה שבתו נסירה לאമוץ בלבד נעלם); הורים אחרים דחו בבליכם כ"הילד נעלם".

"אחנון לא יודעים", ואל תלבלבו לנו את המוח, אנחנו עסוקים". המשותף לכלום: הם מחפשים את הילדים עד עצם היום הזה. בכמה מן היספרים מערובים גם האחים, מה שמעיד על כך שהפרשא הזוא איננה מתכוונת לעוזע; בעוד דוד ההורים מזדקן וועבר מן העולים, נרדם וור הבנים לאמבק ודורש תשובות מספקות לתעלומות שחללוocab בפתח תקווה. השתיyi נוחות מזקוא הדבירים.

הסיפור הענייני בספר מביא נזקן בשל "פרשות צילה לויון", הכרוא מפני שבסיפור הגועם טיפל בהם אשיית, ולכן הוא הילך שהמחבר טיפל בהרבה ואפיין מקרי. פרשת לili תימן גודלה בהרבה מן המעת עצובי מגיש לנו כאן. עיריכת הספר בעיינית גם היא: שכשकשת הילך

סיפורה של צילה לויון מסופר היטב, ולմבדח הינו עומד בפני עצמו האם אב-טיפוס לסיפורים רבים אחרים טרנס סופרו במלאום, מפני שנבנגו לצילה – רוב הילדים המאומיצים חוששים עדין להתחתקות אחותו נסיבות אימוץ. מעוניין מהו, אם כן, להציג הכלילות, לקוראים שייהו מוכנים לברור את פניה אל סיפור העילום אחד שනחש לעיניים לכל אורכו. הספר מתרטט את הוריה המאמיצים של צילה – אנדה ומרדי כהן-המפרק – בדורותם ווקא בה, מפערם מיניהם של תינוקות המיעודים לאימוץ בבית-

רוחנשטיוק, ניצול-שואה חושא לדמים מקבץ עני-המפרק – בדורותם ווקא בה, מפערם מיניהם של יוניק פלוני "עלולו", וכבר נחתה חותמתו של השופט על האימוץ, והרי לנו "אימוץ בחוק". בחשות המתריה הנרביה הזאת של "אימוץ בחוק", מנג – סיפורה של מרגלית עוממייס, וגם הוא הד לעודיות דמותו של הוים ובין-

בנה – תינוקות המריה ההיון היו גם 505–אלף יהודים מתים, אלה שכנו במנחות עולמים בבית-lid-פרדסיה, בעתלית, בעין שמר

כמו כל הדברים הנישים בפעמ הרואשונה, גם הספר הזה עוזר כי המוחשנה "אי עשו את זה קודם". 50 שנה מסובבת פרשת לili תימן את הסכין במבנה של החברה הישראלית, ורק עכשו יצא לאור הספר הראשון העוסק בפרשא.

אלא שלמרובה האכבה צריך לומר: משחצפר זה וועל בפרשא עצמה, הוא עסוק במחברו, רמי צברי. ורכו של ספר כתוב בגוף ראשון יחיד ("כתבת", עטני), החלلت"; הוא עמוס מקבצי צצלומים של המחבר בחרבות המשפחות שטיפל בהן (הוא מצלם יפה), וڌיו על רגשותיו במלחך האירועים השוניים; ולokin מוגשת לנו מה שפוצה יותר; בעוד דוד ההורים מזדקן והדפסה זורתה של תבנת שפומסו על אודוטיו בעיון "נשים" וביעון מוקומי בעיתון תקווה. השתיyi נוחות מזקוא הדבירים.

גם המידע הענייני בספר מביא נזקן בשל "פרשות צילה לויון", הכרוא מפני שבסיפור הגועם טיפל בהם אשיית, ולכן הוא הילך שהמחבר טיפל בהרבה ואפיין מקרי. פרשת לili תימן גודלה בהרבה מן המעת עצובי מגיש לנו כאן. עיריכת הספר בעיינית גם היא: שכשקשת הילך

סיפורה של צילה לויון מסופר היטב, ולמבדח הינו עומד בפני עצמו האם אב-טיפוס לסיפורים רבים אחרים טרנס סופרו במלאום, מפני שנבנגו לצילה – רוב הילדים המאומיצים חוששים עדין להתחתקות אחותו נסיבות אימוץ. מעוניין מהו, אם כן, להציג הכלילות, לקוראים שייהו מוכנים לברור את הוריה המאמיצים של צילה – אנדה ומרדי כהן-המפרק – בדורותם ווקא בה, מפערם מיניהם של תינוקות המיעודים לאימוץ בית-

למי שכח (הרי יותר מכל פרשה נתנטה הפרשה הזאת בנימיות לטבעה) אותה במציאות, והיא שבה לצוף לנגד עייניו בכל פעם מוחש, כאשר מזקן, מזקן ממי כל קבוצות, ובכן, למי שזכה, מזקן בשנים שלאחר קום המדינה, כשבין העולים הריבים שזרמו לארכ מארצות אירופה ומראות המורה ההיון היו גם 505–אלף יהודים מתים, אלה שכנו במנחות עולמים בבית-lid-פרדסיה, בעתלית, בעין שמר

על מסירתם לידיים לאימוץ חוזו בהם; ואת עוזי משולם שיחדרו מן הכלא רק בתנאי שולא יונחו בפרקאות ילדי חינוך

על איזה עצים לוחצת פרשה זאת שהיא מטילה אימה כזאת? אין זאת אלא שהוא מעמתת אותנו עם גילויים שהיינו כל כך דודניים להסתיר את פניו מהם: עם הדעות הקדומות שרוותו בשנות ה-50; עם ההיסטוריה הראשית של מדינת ישראל; עם השולחות בעולות לא מוטות (על הגילויים הללו היחס לריבbis כבר והולנו על אודוט היחס לאודוט היחס כמו "תקמה" הלגיטימי; עם דמייניו הרואים כמו "תקמה" השנדים לפתענו; ויתור מכל: "עמ אחד", שנדרכים לפתחו, ויתר מכל: "עמ אחד", שנדרכים לפתחו והארשתו מומנת אותו עם הקונפליקט בין המפheid כל כך, המתיל אליה ממש, לבין מזרחיים לאשכנזים. זה שמרוב פחד מכנים

אוותנו "שׁ" וודחפים אותו לתוך בקבוק. דק שוטה יאמין שאפשר לטאטא את פרשת הלידת תימן אל מתחת לשטיח לנץ, או שאפשר היה להפרס חצאי אמיות. חומר ברב - מסכמים וודיעות, מוקלחות ומוסרות נאפק אצל ישראלים שחווים את הפרשה ככתיבם עשיי בונשו, משקומים להנני שהם ההיו מוקפאים יותר ומעמידים יותר מן חסר שבדינו. ורק כאשר המדינה תאמור את האמת בפרשנה, כל האמת, ונותנה לנו מראה - הנטענויות, המאמשים, והעדים השותקיים שנותרנו - רק אז ברוא עליון במונחה.

שרפתה:

גם ועדת החקירה الأخيرة בראשותו של השופט יעקב קדמי בעניין ילדי תימן הנundersים הלכה בעקבות שתי הוודאות הראשונות

מעשה הנבלה בישראל שנעשה ליהודי תימן
בשנות החמשים ממשיך להיות מוגן על ידי
המזרחה.

המנע להשתתק הפרשא על פי דר' לויין, הוא החשש שהקירה יכולה להסתעף לפירושות אחרות כמו פרשיות הפעיה בחנין, פרשיות גבנת ורכוש של העולים וההימנים שידעין לא נחרה, וכן החשש שהקירה תעלה את שאלת נשים התשואות שנעלמו גם הן באוטן שנים, ותתעורר בעיית

על פ' עמota משכן אוהלים המנייע האמייטי להשתתקת הפרשה הוא העובה שחייבת הילדים היהנה הפשע החמור ביותר שנעשה בת恬ולות המדינה ובכרי הממס שופפים לו.

ילידים, או לפחות מודעים לדבר. צוברי־ביבא שמי מככבים שלוחו וראשי התאחדות תימנים בשנות 1950 אל שר המשטרו דאן, כוכר טורתי, ובו הם מתריעים לפניו על פוגעת העלומות הילדיים. והקם שלוחו למדים לדוד בן־גוריון, והחומרה המתנוססת להימיה מעידה על השם מככבים התקבלו משודר ראש הממשלה באפריל ובמאי 1950 בענין'(297). עוד מככבים שמתחרטים בספר מלכים שהענין היה ידע גם לשר משה פרירא, להנחתת משדר הבריאות ולדר' טרנברג, מנהל השירות הרפואי לעולמה.

ונובו נדרש גם לפצת פתיחת עשרה קוברים בבית העלמין סגולה שבספה-
תקווה (שותכם נאר באשל זהה מסתו),
עמדותיהם של אישי ציבור בפרשא,
תפקידיו של החוקר עמי הובן, שהחورو
על עוז מושלים מן הכלא ו"ה הביעים
ולעדת קהיריה הנוכחות, טרם סיימה
הספר גם מביא את רישימת
ילדיים של היעדרם דוחה לכל אחת מן
ונוגדות.

כל הנושאים שהזכיר – למעט עניין תחיקת הבירם, שבו טיפל צובי אישית – הוא עשויה לעבודה חיליקית מואן. אי אפשר כתוב על פרשת לידי תמין בלי להזכיר מה היחילה בהרבה את הרקע החברתי פוליטי של שנות ה-50, שבReLU'ו לא יכול היה התייחס פרישה זו זאת להתחולל; אי אפשר שלא כתוב פרק גדול וחווב על התקפוקיד שמילאה תפקידו הרישואלי בפרשנה, מאז שנות ה-50 ועד היום; ועוד חסר כאן פרק שיביא את ממדותיהם ורנשותיהם של הילדיים מאומצים כדי שננסה להבין מדוע ודבם סטטוטיים לעין (עליה└ן חושפת מעת נון הביעו תדמית כשהיא מספרה על גאותה באשמה שיש לה פולַי הוריה המאומצים, "לידלה" מומצת אחרית מוצאת תימני, ואמאומה בעדי משפה אשכנזית, מצטטת מי שamarה: "אני לא רוצה להיות שרעבי", תר' 281).

זוגות חסוכי ילדים, אשכנזים ברובם.

אפשר כМОון לאמץ את תיאורית ה-*"בלגן"*, שהייתה חביבה על שתי עדות הבדיקה הקודומות: ועדת הולול-מינקובסקי שהוקמה ב-1967, ועדת שלג' שזוקמה ב-

בשנת 1988. שתייהן גרשו שרוב הילדים מתו,

ושניהם. אין לנו אמצע, נזב בזבז
ומינקובסקי", שמספר לילדים רב מעולי תימן
אבדו עקבותיהם". השניים מצינים עוד,
שהשווים נגנו מ"מציאות וחשלם בת ימי

הנישול מושג במשמעותו של החינוך וה

צובאי משל טפל באמנויות של זמתניים
והירושומים ששמשו בסיס למסקנות
ההוודאות הקדומות. כך למשל הוא מגלה שעל
פי תעודות העולה, עלתה משפחתה של
הכינורית היינדריך בוניה אטנברג לארצ'ה ברכ

הנזכרן במאמרם של גולדמן וטבת ב*הארץ* ב-20.5.1950, ועל עליות הפטירה המה במביתם של הילדיים רומניים מ-1948, הודיעו קדום (עמ' 100); או *הילדה רחל ואהה, שלפי תעודת הגטפעריה שנמסרה למשפחתה והיא נקברת בבריכת אבב באפריל 1949*, חצ' שנה לפני סלולתה לישראלי (עמ' 400).

להובבי תיאוריית הבלתי צריך להוכיח את האתאומורופיה שהחלה נס-על חתמיים אלה, שעשוים הרבה לדים ואחר כך לא טופלים בהם", כדי להסביר מין היה שמי. הספר מזכיר ציטוט שהובא בז'ה שליגי מפי דפאיים ומפסלות על כך שהוא יפה ומיינדי כמו "ההדרון לעשוש עד ועוד לרידם" וכשהילד מותם רוא בכך ברכורם, מפי רופא שעבד באוניברסיטה במהלך העשורים בערך-שמר (עמ' 77-78). צבור אינו מורחיבת תדיביר על כך, משפטק בהבאת ציטוטים פה ושם, וחבל, מפני שהරקע לפרשיה חווינו להבנתה. בעת שעלו לארץ מותמען עשוות אלפי משפחות ברוכות ילדים, היו בארץ תושבים ותיקים שהיו חשובים וארויים לילדם, ובמסגרת כל הארץ מפניהם נטה אקליפטוס אורי של התינוקות שהלחורים ממילא לא אפקת מהם" התחבירה עם הפתיו לחיי הניעו לחשוקותיהם של זוגות ארארם ליל' משלחת?

לא אחת מהஹוטות הקודמות בדקה את האפשרות למעשים פליליים, ואף אחת מלהן לא שאלה את עצמה עד כמה היה בכירם בחשש כל הנסיבות אוניברסליות וGLOBALISMS.

הכנס השני האחד עשר לדיני ממונות בשיתוף רבנים, שרים, חברי כנסת ואישי ציבור ומכובדים מכל חלקי הארץ

מאת בועז זהבי

בתי דין לממוןנות. בכנסים שאנו מקיים מומינים את חברו הכנסת הדתים והמוסדותים ובועלם. ניכרת עליה מסיפות במגמה להדרין ואנו שמחים שההענות וההתעניינות מצדיהם בושם הנדון הולכת ודלה. אנו בטוחים מוחללת ההכרה בלב ובים משולמי אמוני ישאל ואפי לא מאותם אנשים שאינם משלומי שבעזרת יהי שלוחי דרבנן שלוחי מצווה לענין עמו ותוrho הקודשו להרים ולגדר תורה לחקיקה מלמדת ותקצוב לפعلות קדושה.

ומונחות שתי הצעות חוק כו"ם בכנסת האחת של חבר הכנסת הרב הולפט שמטරחה להעיקם סמיות לתבי דין הנרנים ואנויים לדין ירושלים פסוק הילכו זר נושאין דין שבתון, רבנים ונינים עורכי דין נושאין דין לימייה ולבישוח חקקה לשידורם של הדורות אבאות, שמיוחסת אבאות, לש הדגש השנהנו לימייה רוח מועצת אבות, לש עוצמת עולמית ומועצה ציבורית עליזה למען משפט התורה. לשם חתוננו שרדים ושינחה אשתית ומוסדרת לעליון לבודר הרב הנאן עובדיה יוסף שליט"א וכן לחבר הכנסת נחום לנגןTEL כלכלן לעצמו לטפל בנדו', ונוסף לכך שרים וחברי כנסת ריבס הבטיחו לממן ולטיעו לנו בהקיקה ובתקזב.

(סוכ"ג בעמוד 72)

הלכה למעשה. נסדים בתי דין לממוןנות בראץ' והי המשפט העברי, שהתגבור במשך הדורות, התקיים בירושלים בימים ט"ז-ח' בנתבת שי' במאמד רבנים הראשיים לריבנים לשישראל בעבר ובהווה, רבינו ערדים ומוכובדים שבחו במנוחה מופצות הוגלה לשחרת בנטס הייחודי הזה. כמו כן השתתפו בכנס שרים, חברי התלכדות הצייר החתי, החדרי ובני יהדות המזרח, פסוק הילכו זר נושאין דין מוסדות,

שבתון, רבנים ונינים עורכי דין נושאין דין ירושלים לימייה ולבישוח חקקה לשידורם של הדורות אבאות, לש הדגש השנהנו לימייה רוח מועצת אבות, לש עוצמת עולמית ומועצה ציבורית עליזה למען משפט התורה. לשם חתוננו שרדים וחבירי כנסת, איש ציבור דודים מצטרפים למועצות אלו.

הכנס התקיים במלון קרואן פלאזה ירושלים, נשחק שלשה ימים ורבעים. בשלהי ימים אלה עסקו בדיי מונות, בברור עמוק בבעיות מעשיות אקטואליה בדיי נזקון שיש להן היבטים והשלכות בריבות ובריות היחסיות בכל תחומי חיינו במדינת ישראל.

באחד המושבים של הכנס נערך דין מיוחד בחלוקתם של שרים, חברי כנסת ומושבנים שdone בקידום misuse של קיינה ותקצוב לצורך מימוש הקמת מוסד לדיי מונות לקירוב קהילים שונאים לפיה המשפט העברי של חכמיינו בכל הדורות.

דברי הרב דרzon עדosi לבאי הכנס
יש לי כבוד והonor לפתח את הכנס העולמי האחד עשר לדיני ממונות. וזה אנו פורחים גם את העשור השני בע"ה לפעלותה של "להלן" עם ישראל" בתחום המשפט היהודי לפיה מורתנו הקדושה. אנו עושים כל אמץ לטפח את לימוד דיני ממונות ברוח התורה והדיניות על פי דין תורה.

אנו יודעים ומודעים שהחישום בתחום זה במשך העשור הזה עדין אין ממשי רצין. אך אנו מלאי תקופה שבעשור הבא נבעש על השיגים משמעותיים בណד. החישגים של העשור: יותר ויותר תלמידים ארכים בארץ ובועלם לומדים חוק ומשפט

תודה והוקרה לרצון הלוי

מאט שמעון אכיבימר

העשרת את רוחי, את נני
ידי מטופם, איש שאר רוח כלבבי
ყיר שבטו ומוקר עמו רצון הלוי.

עשרה רוחך תופס, עמוס לחות
ספרך רוטט בתוכנו ובzechot
רים וקמיסי-יה "בסטוד הנצחות".

מבוך אתה פמייד, מאז' קצה הימים', מזאתן
גדוש חן-אנוש ומקדש עד שרש, בתורת חן
מורשת אבות מענף עד שרש התקיב חיטב אתה טוחן.

למילדי ספר זהה, אצילי הרום
יעירני החפש, טוביה סולמי וולחן יוסף הלוי דחוון
להם זכות ראשונים על עקרונות וכל
שבט יהודי פימן לעולם לא ילק שחוות.

(המשך השנתון. סוף מעמוד 2)

שיישתפו בכנסים לדיני מוניות, כדי שייהיו
חלק בלתי נפרד מלימוד דינים אלה.

כל האמורليل מוכן לכל המוסדות, המכילות
ואהולפנות לבנוו.

4. ציבור המתפללים קורא להתאונג במסגרת
עומרות ולקיים אורה חימי היהוד על פי ההוראה,
בכל ובפרט, לרובות וחוב התהדיות על פי
דין תורה. לימוד התורה הוא מבצר עוז לקיום
הארומה. קדמוניינו נתנו זאת דעתם וזרב ייעומם
בלימוד תורה ישראל כדי להקים את אחותות
הארומה.

5. אנו קוראים למוסדות ציבוריים דתים אלה,
וגופים עסקיים לשלב בהשכיהם טער שיפוט
שבו יאמוד, שככל סטסווידי מוניות יידין
בבניה דין על פי דין תורה.

ニישא תפילה לאבינו שבשמים, שישיבנו
בתשובה שלימה, ישלח משיח צדקנו ושיב
שפיטינו כבראונה, דבר שונאיינו תחתינו
ויבנה בית מקדשנו במהרה ימינו אמן.

לרצון הלוי בהוקרה

לרגל הוצאת ספר שידורי

"בסוד הנצחות"

כבוד לויים

יוסף כתבי

עליל סלים וגאגמים

נכבר איש

והוא מך ורב פיננסים

נמל נובע נור מטעים

זהו רצון האיש

צץ ובורר לשוניים

וכבورو בוגר לויים

קראו לבו

ביבמי בחוראותיו

לתור בחכמה

ליישב גן אליהם

צפונו שפע בנהרות מימייו.

עד צעת מותקין עליה

רוכם מרכחים

על בשמייו.

במחוגת השכל,

יהוג שביליו,

בעט הדעת מדרדים

המינו מלוי ורעניינו.

אכתר אשורין

עליל ראשי ומוץ

בבלו יבל רבי

עליל רוחני לבני ישכלי.

על המקום ועל הזמן בשירת התאומים (עיוון בשירה הארץישראלית של הרצל ובפלור חקק)

מאת שמחה סייני

רמת האגולן והמוראות בטבע מתחברים להיסטוריה שלמה: "פעם היו ברמת הגולן / מחל באבן שיפוט / הטנים מותתילג לא נשחים בשדות האלה"

וביטח השיר: "הכירות זולגת מענייני בגוף וראשון / רבי, הפנים בשלג שוואים מדמי / מדם / לוחמי תשלא"ג ותש"ח / מודם המכבים" (עמ' 80). החתומות עם הנופים הופכת לחיבור של דם בדם, לרוחה בין דורות. גוף של המשורר כמו חוף לחלק מן היבש, בפרט הנגנים בתנ"ך למדונו של טהרות עזקה / של ילד חלים עד לעלוף, עד המقدس" (עמ' 66). החותמות הן בעינוי חווין מופלא משום שאפשר לעברו אתה, איפשר לעבורי את שטח הפקר המזוקש להיען אל פרחי השיכרין הזהוב, אל החומות, ציפוריו של הילד לשנתן, לתਪתי, מבוקשות את מה שהיא מקדמת: ירושלים מקדמת חלומותיה", זאת מבקש בני האדים: האוזן וזרען, בגאות נסות ורכ' בפיו: "אוזן פה פק / זה יופי בטני של הנוגן: "אוזן איפה פק / זה יופי במושכים" כותב הרצל לבו של השיר היל. מה פלא.

בשיר "הגבור האמיתי"**"** מטייל בפלור חקק עם בן אינדרו גוני עמק האלה, והוא מफשח את תלוקין האבן הקדומים מקרוב דוד וגளית. השיר מסתים בהכוונה על גבול הפתאות: "ילד היהודי בארכץ ישראל / הוא הוא המבור האמיתי / בקומו אל יומו נוגש / לבנות מחולקי האבן / את הבית החדש" (שם, עמ' 31).

שימוש במיתוסים יהודים

בשירים אחרים מתמודד בפלור חקק עם מיתוסים הקרבaban העודו" (32), תלן (33), מאבק יעקוב והמלך בעבר היבוק (34), קרב שאול בגלובו (35), עין השקד של ירמיהו הגביא (37) ו"ו'ב". בשירים אלה הוא מענה למफניה חזקה עם שרידי העבר והחדו, ויש טרור בדורות של שבעה וחמשה לחשוך את הרוחות הקדומות, הש"י "אנן" נפתח במלים: "הגעתי לךאן היחס בנשואית / בין החלומי הלחלים / בעקבות הפסוקים על משכן שלילה / בעקבות ארון הברית".

ו"ו' והמשפטיים הטמייניס הם פסוקיו שבוויה: "זוית שורתי מאר שפהכו לקלאיסקה ישאליאן: "זוית שערת ליקות אבן ושירה פה / מרhistים, מורידי הבוין, משדה הדם / לשיס חומה מול גני הים. באין לשוער כאן שבעה לארון / לזרע קודש מבתיה / תלקו ייד בבלום רורתה / גאנ ער ערו מיטילו" (32).

בשירו של הרצל חקק "יזושים, פקעות חי"ם", משוטט המשורר ליד תחנת הקמה בימון משה ומתאר את תחחותיוincl' לפני פניו שירוחלים העתקהchorה אליון: "על החומות הנפלאות שחוזינו ממרוחק / טיפס איזוב שיכרין זהוב כיסה שיש פפרק מוקש / נס טחנות חיכם כמוונו שםשהו יקרה / שייקרעו שמים / שיימייקו, טהרטשע עזקה / של ילד חלים עד לעלוף, עד המقدس" (עמ' 66). החותמות הן בעינוי חווין מופלא משום שאפשר לעברו אתה, איפשר לעבורי את שטח הפקר המזוקש להיען אל פרחי השיכרין הזהוב, אל החומות, ציפוריו של הילד לשנתן, לתפתי, מבוקשות את מה שהיא מקדמת: ירושלים מקדמת חלומותיה", זאת מבקש בני האדים: "הגבור מצב הרוח, הזוצאת "שלhabat ירושלים" – בפלור –

בשיריו ירושלים, התהילים בסוד"ה הוא שיר תאום לשיר הקודם, כותב הרצל חקק: "הה לנו בלב שיכרין של צמיחה ואשונה / זהב שההדים כל קיעעה מה חדש / עפנו באוון לנפדים / ח'יפשו פסוקים וכוטל ומוקש" (עמ' 65) וכן מתחברות נגפי הטהנה שבחתו עם העבר והעתדי כאחד.

האהבה לארץ נפשטה כאהבה אוטוטית, והצמיחה הפורייהआה בטוי להרין של האדמה. בפלור חקק כוכב בשירו טבע האהבה" (בסודר, עמ' 30): "איי מושך לשלוט שיכרין אבב לשבי אהרון של עננה / לבוים הקרים להקות להקות להקות.

בתאווה אנסום יפי האדמה / יפי הרינה / והאגשטים העודומים באש החרים / צוקרים אליו פותחים לשמש / לקרינה המכotta".

ובאוון דומה בשיר אהבה לארץ שהוא שיר של חשבון נשכח כותב הרצל חקק: "יאו עמי זומת / שה אען זומת נושא אונחה" (בסודר, עמ' 29 בפפלו) בפסק שוויי: "יאו שען נס כל אגני כה חסרת מנוחה". ובית אחר כך: "ג'גו רוץ' המקסום / עני עין מחובות / אל החלום". היחסבו כאן הוא להלום סולם על יעקב אבינו (בראשית, כה, יב-טו) – מפתח – בתרובות ההוחות הchlums מבטאת הקש רעלע, והמקומים הוא או בבחינת בית לאיש השב אליו. ובסוף השיר נאמר: "ותמיד ברדת הללה / צפחת שמן לא תחסר לפשי". ותמיד ברדת החלום / איז שכב נס חילום נונפים. הרצל מטייל בניפוי

בלפלור וזרען חקק הם שמות שכוכבים יחד תמיד עוד מחרן לדרכם. וכך מתחים הם מוציאים את פרסוניהם יחד (נס לחו'), יומיים יומת התהבות של שולפים עיר פיתוח וכפרי ילדים ומשמעותם את עצם האגדה הציונית. לאחרונה יצא מתחה למכתש הדפוס ספריהם החדשניים של הרצל ובפלור חקק:

"אהבה היא מולדת, הזוצאת "שלhabat ירושלים" – הצלב. מזב החומר מצב הרוח, הזוצאת "שלhabat ירושלים" – בפלור –

בשיריהם נגilib בשולות שירiot והשתבחות של היין עם השנים. בישיבת תנלה של המועצה הציונית שהתקיימה לפני מסטר שבועות, סייר מר ניסן רופף, שכנגרס ביגלאמי של ברית עברית עילמאנית מבורז, ס' רופף, פרנדו דיא אסטפן, מזרה ספרדי הוחרק את הספרות העברית, והרצה על שיריהם של הרצל ובלפלור חקק. למי שמכיר את שיריהם של התאומים חקק, אין בכך כל פלאיה, כיון שגם היום בין היוצרים הבולטים בשירה העברית.

האהבתி מודאות שני הספרים, ולטעמי, החיבור המקוית בלאוון היטרתם של התאומים חקק, האחטיביה של שיריהם הארץישראלים. נודה כי זו יהו יוצר חדש לשירה מקומית-ישואית, ובתוכה יש משקל מיוחד לירושלים ולשירים הירושלמיים.

המקום עכשווי מוחדר לעבר התפישת הבסיסית בשירה הטופוגרפיה המקומית היא החיבור של המקום העכשווי לעבר היהודים. בפלור חקק כותב את שירו "אבני המקום" (עמ' 29 בפפלו) בפסק שוויי: "יאו שען נס כל אגני המקסום / עני עין מחובות / אל החלום". היחסבו כאן הוא להלום סולם על יעקב אבינו (בראשית, כה, יב-טו) – מפתח – בתרובות ההוחות הchlums מבטאת הקש רעלע, והמקומים הוא או בבחינת בית לאיש השב אליו. ובסוף השיר נאמר: "ותמיד ברדת הללה / צפחת שמן לא תחסר לפשי". ותמיד ברדת החלום / איז שכב נס חילום נונפים. הבית כרית ابن / לראשי" (שם).

הילד איננו – פרשת ילדי תימן / ושאית זייד הוצאה גפן

ספר זה הוא הספר התיעודי הראשון שנכתב על פרשת ילדי תימן מותן ניסין להעotta אותה ב擢ה מסודרת משנות החמישים וడק ימינו. סיפורה המוחדשת: "הרנה רחוב יפו טואן, המילון ואני / רום... / כבד הפ התיינו, התפלות השורות קרעו שובייה אודה להעתני בפרשה מופעים בספר אז אין עזבה זו ואפליה על העיקר.

יש בספר סיקום של כל המקורות הגלויים שעמדו לרשות המחברת, והוא כולל דיון בהיקפה של הפרשה וההיסטוריה שלה, כולל התייחסות הפרטית לשילוש וודאות הקוריקאים שהוקמו במהלך השנים. תפקידה החשוב של מומנת משכן אוחלים מהלך העיניים שובייה לאירוע יהודה מופעים פנימית שאינה מוצאת תיקון: "מה היה לי שקרני הארו יראו ממנה / והשם עזרונה בתוכי".

בשערו של הספר מופיע במאמר מיוחד לפרש שכל פרק

לסיפורים: זהו ספר מבוא מיוחד לפרש שכל פרק בו רואיו לספר נפרד בפני עצמו. חשיבותו בכך שהוא מוביל את הקורא צעד אחר צעד בזרוע מסודרת בנכני הפרשה החמורה הזו ומעלה שאלות קשות שעדין לא באו על פתרונו. מומלץ ביתר!

ושאית זייד, שבמשך שלושים שנה עסכה בחינוך, הקדישה את שש השנים האחרונות, מאז איזורי יהוד בשנת 1994, ניסין לפעניהם את סוד פרשת ילדי תימן, סוד שיקעו מוגלה בספר של פניכם. המשורר מונע מלהזכיר את הכתובים הנכרים, שככל הסיפורים תחתיהם, כמו ריבים וטוביים במדייניה, או גיבורים מוהרים ביצוריה מוסדთ,-can במדינת ישראל, לא יתכונו ואינם אלא השמחה ודונית ננד המדייניה. היא החליטה להוציא לבתה ולוחתנה, מתלמידיו של הרבה עוזי מושולם, שלא היה דבר זה.

חילה וועטה. בתחילת שאלת עולי תימן בסביבתה הקדומה, ולאחר מכן הרוחבה את מעלה הנשאלאים ויגלה להגדה כי אין בית אשר אין שם מות'.

הממצאים שפרקתי בספר שכנעוני שהאמת אכן קורובה יותר לטענות עモתת משכן אוחלים מאשר לכל טענה אחרת.

אני יודעת שאנו במוניית שיראל חיים מאות רבות ואולי אלףים של וורדים שלילדים נחטוו מהם. הם עדין מוחכים לתשובה.

האם למדינת ישראל יש כותת מוסרית להעלים מוכלו? ■

ספר זה דואו שיימצא בכל בית.
achi bni timum rachso at ha-sfer.

"באתי אמי להתפלל על היי" (עמ' 62) והשעון כמו שבחתמונה העוברת על המשורר" שعون המשמש ברחוב יפו נוגש על צדו / וכף אל צל, להו/or, לדים / ואנו הינו לבנו גואלה. אך, שניים שחלפו לא הkul על קרבה המכחדות: "הרנה רחוב יפו טואן, המילון ואני / רום... / כבד הפ התיינו, התפלות השורות קרעו שמי לוגים".

אבל משה זורה הנבואה דרכ אוטן שפטים, דרך אוות כנפּה, וכן העזרות לא ניכלהו ליביבן, להסביר את חומן לאו. שעור המשמש של ישעיו/acן שב לאחר, וכך הנם לא מחרחח (הקל ב' של המחוות, עמ' 63). יש כahn תחושה של בעירה פנימית שאינה מוצאת תיקון: "מה היה לי שקרני הארו יראו ממנה / והשם עזרונה בתוכי".

בשערו פינגו דוד תחביב בר בפ' החק (עמ' 53) בספריו של מערת קברורה בית דוד נperf השילוח. השיר מוקשור לאדרות חיל' על כינויו של דוד

מלך שוחריו לוי למלעלת מיטתו, והרוח נשבעת בו והוא נאנן מלאו. משורר מוחבר למיל המשורר מון הבקב: "כński שלוחלו הרוח כי ננסת / שהירה זורתם שליחות בי / וגינס של חסד.

/ וכשכחינו מנגן כי בזון העברה / מי אמי נשר וועסוק בשירה".

נא נאנן בנטונת של אמא אוחד לקראין את כל שירות המקומית-ישראלית של התאומים בפלפו והristol קק. ניסיתי להראות שבדצ' שירות הלירית המרגשת (מעיטים הגענו לפסגות של שירי אהבה כמו אהחים חקק ספ' פ'ים, אך לא התעככתי כאן על צד זה), ייוזו שני משוררים התאומים מוקם נרחוב לואנר יהוד מאד: שירת מקומות.

וזו אהבה של התהברות נפשית-ארוטית, המל מאיריס / אין אור זוהר של לבבות געניעים / ר' רק עשן שחורה וריה מנוניטים" (שם, עמ' 43).

לפעמים, האתר שהמשורר נקשר אליו הופך לשאל: משל חלומתו של המשורר ללבגונען. השיר "בשוו מאה ועשויות" של בפלפו (עמ' 44)

מתארש לחדר השער בשוק מאה שערין, הקורי שרי לפטא". לד השער, מעשיין היוקנים את המעשרה סחורהם, והשוער וואה בך משל

ליךיו של: "אני כווןoir הירדים / עומד בשוק של עולם, שוק העניים / מופל שייער אחד

וחיד / אני כוון של נשות אלמות / ניצחות / מועלם / עומד לד השער לבקש / מעשר מלים / משולחן של אלהם".

זהרי מהה גם בפלפו גם הרצל כתובים על בית הכנסת "זהרי חמה" במחנה יהוד ביישלים, מבנה מיוחד של ביכ' מסטוי שמעליו מתנשא שעון צל המראה למתפללים את "זון ירושלים". בפלפו מקדיש למקום את שיריו "הילם לאה" (עמ' 49) יניצ' ירושלים" (עמ' 50). הרצל קדיש מקום זה מחוץ מושרים של שלשה שיריים השווים וחווית לילדות בזכרונות עבר קזוב:

שלשות השיריים על בית "זהרי חמה" הם קינה עצובה על שיבת אבאות, תיקון שטוף שרדים. הרצל מספר על מוויות ילדות, כשחיה משכים אבו בברקרים הוחפל בביתו עזני המשמש יהוד עם

המקובלים, והוא שבעה מכמוך עולם שאב:

בחטיבת השיריים היירושלמיים יש שני הספרים מיקבן של שירוי-ילדות ובצדם שירים חוויתיים על אתרים ירושלמיים שונים.

שכונת ילדות שניהם כתובים בספריהם על שכונת לודות "בת סיידור" (סמן לשכונת אבו-בSEL). השירים ספוגים געגועים של שיבת מאהורת. הרצל וראה בשכונת, שכונת בית סיידור, עילם בעיר אפקן:

"כל העולם הנה מרפסת אחת שותחת תלדה, רועדת / לילה בלילה". (עמ' 60). השיבה לשכונת הופכת למעין טקס התיאודות עם אהבה, התיאודות שיש לה מן הבלתי אפשר, אהבה: "ואו אוכל להיות שלך פעמים / רק אתה פעם, אתה / בברס' טוב, צורב / בברוק חז'".

שוויא את רצפת השכונת כ"צפת אש", ובכך הוא מתחבר לטקס ההtagות של ישעיו הנביא, שם לוחק המלאך וצפת אש מן המבה (ישעיו פרק

ו). בפלפו "אוצר לודות" (ספר, עמ' 40), רואה את רצפת השכונת כ"צפת אש", ובכך הוא

מתהבר לטקס ההtagות של ישעיו הנביא, שם לוחק המלאך וצפת אש מן המבה (ישעיו פרק

בלפו כותב שיר מקסים של כסופים לעז התות בחצר בית היתומים הספרדי בירושלים (עמ' 42), ושעב רב על אובדן הוות ואובדן הלילות:

"לידים תמים מים אינו איו / ווואצ'ים בתאורה ותותם בשלים תותים מנוניים. / עכשי במוודר של המל מאיריס / אין אור זוהר של לבבות געניעים / ר' רק עשן שחורה וריה מנוניטים" (שם, עמ' 43).

לפעמים, האתר שהמשורר נקשר אליו הופך לשאל: משל חלומתו של המשורר ללבגונען. השיר "בשוו מאה ועשויות" של בפלפו (עמ' 44)

מתארש לחדר השער בשוק מאה שערין, הקורי שרי לפטא". לד השער, מעשיין היוקנים את המעשרה סחורהם, והשוער וואה בך משל

ליךיו של: "אני כווןoir הירדים / עומד בשוק של עולם, שוק העניים / מופל שייער אחד

וחיד / אני כוון של נשות אלמות / ניצחות / מועלם / עומד לד השער לבקש / מעשר מלים / משולחן של אלהם".

זהרי מהה גם בפלפו גם הרצל כתובים על בית הכנסת "זהרי חמה" במחנה יהוד ביישלים, מבנה מיוחד של ביכ' מסטוי שמעליו מתנשא שעון צל המראה

למתפללים את "זון ירושלים". בפלפו מקדיש למקום את שיריו "הילם לאה" (עמ' 49) יניצ' ירושלים" (עמ' 50). הרצל קדיש מקום זה מחוץ מושרים של שלשה שיריים השווים וחווית

ילדות בזכרונות עבר קזוב:

שלשות השיריים על בית "זהרי חמה" הם קינה עצובה על שיבת אבאות, תיקון שטוף שרדים. הרצל מספר על מוויות ילדות, כשחיה משכים אבו בברקרים הוחפל בביתו עזני המשמש יהוד עם

המקובלים, והוא שבעה מכמוך עולם שאב:

ארדר תשס"ב • פברואר 2002 • גלגולן ככא - קכט | 74

המאפיינים המזוהים של המטבח התימני

מאות פרופ' אנסלום מודח'

ירקות וקטניות במטבח התימני
היקאות והקטניות הם הקל במלח נפרד מהתבוגות האכילה של יהודוי תימן. תימן דינהה כארץ שפועפת בירק השדה ובפרי הארץ. אידם, אביה המנות, הוג לפרט לי על מגנון הנול של הירקות והפירות, ייכותם וגודלם, והכל מגידלים נטולי רעלים מרוסס וכיום.

כבר צוין שהיהודים תימן לא הרבו לאכול תבשילי ירקות. אך עלי פל' בן היו יהודית שוננה לבשלם בעורות שונות. חלוק המתג ברוך השה:
תפוח אדומה, דלעת ('אגא'), קישוא, בימה, בעל ירוק, בעל ביש, שום, פול (פל) ירוק.

בן היו יהודות אשר נהנו לבשלם גם ללא בשר

כמו: כרוניה ('קְרָנִיָּה')², כרוב (לגדה), חצלים (בְּשִׁלְאָלָה), שעילית יוונית, סלק (שאקדור), עלי.

תרד ועלי החלמתית המצמיחה ('גְּבֵיהָ') ועוד.

בתימן היו מוצאים חמישה מיני גור בעקביהם

שנתיים: אוזם, חזם, חתום ולבן.

בבישולי הירקות מוגרשות השפעה תורכית, אם

במהותיו הבישול השוניים ואם בשמותיהם.

היו ירקות אשר נהגו לאכלם לאב בשולחן, חלוק בסלט ('קְלַטְסָה'): עגבניות, בעל ירוק, כרונין או צנוניות (פְּגָלָה) ולול העלים שהווים כן נאכלים (בשקיוי תימן צנונין מכדר רק עם עליון),

פטרוחייה ('קְרָנִיָּט'), ג'רשה ('גְּבֵרָה') או ג'רורה ('גְּבֵרָה'), ענע, חסה ('גְּאָסָה'), מלפוף יIRON, בְּנָאת,

גְּרִוִיאָה, ועדי, וועד, וועד.

בתהבות האכילה של יהודוי תימן נהוגים להציג

במרקם השולחן צלחת מרכזית וחתם: בעל

ירוק, פטרוחייה, פאפרה, רשא, פרआת, גראיר,

ענין או צנונין על כליהם.

בוליטים בהקלחתם ירקות עליים או ירקות שורשים בתפריט, שתחם כידוע ירקות שערכם התונתי רב: עתיר מינרלים ויטמינים.

² הוב יוסף קאנפמן צ"ל, בספרו "היליות תימן" (הוצאת מאון בין-לאומי, תשכ"א) מציין את הקבוצת הנאהת: "כבר שריאל עשו את הקבוצת נקבה, קראויה בעיטה כובנית ושיאויה עם המכוב ואילו מכך למד להם זהה וקדושה".

תרבות האכילה של יהודוי תימן לא דיבאיות מרכיבי המזון; השובטים לא פחות הם הרגלי אכילה נכנים ונובנים. גם אלה הם נחלחים של יהודוי תימן.

המשפחה התימנית נהגה לסייע לשלוש פעמים ביום: בבורק ('אַבְּרוֹק'), בגורייס ('גְּרָה' - אורת' צהרים) ובוברוב ('עַשָּׂא' - אורת' ערב). כל אחד מהמשפחה נהנו לסייע בצוואת, לפחות אוטם מקרים שבהם היה הבעל טרוד בעבודות מחוץ לבית.

הஸודים, בדרך כלל, היו בסעודותם יינויים ורגועים. ליעיסותם הייתה ממשוכת ואיטית. התווצה היהת צריכת מזון בכמויות קטנות מהמקובל בעולמי המזבב כו. הסעדות היהת מתקיימת או על הרצפה או בישיבה (על מושבים דמווי מזרנים שנחנו על רצפת הבית) מסביב לשולחן עגול שגבוהו כארבעים סנטימטרים. ישיבה סעודה מסביב לשולחן עגול יצירתה תחושת שוויון בין הסודדים, קשר עין על כלם עם כולם ותורמת לתקשורת בינאישית נהדרת.

המנגה של מספר מנות באורחה אחת זו לתרבות האכילה של יהודוי תימן. הם הסתפקו, בדרך כלל, במנה אחת. המאלכים הוגשו בקשריות מרכזיות, ומונן נטל כל סודע וסודע את הכמות הרצiosa לו. גם הסק"ם לא היה מוכר ברוב אוורי תימן, הודיעו היהת שולחן אידו ('הימינין') ל夸דרות, לופת את המזון, באנצ'ו ומקרבו אל פו. פלו' זריך, וזהו אידי הבשולים מעש ברוב המקרים בبرش איטי, בישול אשר מזכה את רוב השעים אל תודת התבשיל.

כל המטבח רוכב שעווים מאבן, מחרס או מנוחות. היו מספר טומי תנורים שבתוכם נאפו הפיתות. התנור הצעב בדרך כלל בלב בקומה התוחנונה של הבית והוא היה עשוי מקמה הבשולים מעש ברוב המקרים בبرش איטי, בישול אשר מזכה את רוב השעים אל תודת התבשיל.

שאל יהודוי יצא תימן, וזה ספר לך בעורנה שיש לה מה שתסתמך על הטעם המשובב והمعدון של הירקות, הפירות והבשר למיורו – תולדה של קלקלות ארגנטית נטולת וועלם שמקורים בזומבי הדבורה. את חותם ההפני והנפשי של יהודוי יימן מסבירים, בין היתר, במקרים האיכותי בערך האכילה והרגלי חמיים נכונים אחרים אשר היו מנת הקלם. כל אלה יוצאו של החברותא סביב הגעלא. את תרבותה רג'עה אני" מכתיר" בשם: "גוטסהה התימנית לריגינה ולהתקשות ביאנישית".

אך, תרבות אכילה יפה ובריאה לנוף ולנפש.

הפרט התימני מצטיין בפסחות מרכיביו, הוא עשיר בפסחות המכנתו ובפסחות מתמכנו. הוא עשיר בחמיות אך מזון ברחוב. בשל הוויה מכיל בשירים למיניהם אין הוא צמחוני-טבעוני, אך כלל הרבה ירקות פירות וכל אלה, בדר' ליל, באיכות גבוהה. עקרו מני מאפה, תבשילים (לובו עם בשר), שורה לא קירה דבוקה (לרוב עליים), מני קליה שונם ("פיזוחים") – בעגת הרחוב) ושפעת פירות. מתוך ציפוי שבתימן היהת והפירות היו נטולי מומחיים. כנמיים.

תבלינים מתבלינים שויים, בעלי מגוון טעמים וריחות שונים ומגוונים, נכללים בתפריט התימני. התבלינים הם מלאה אשר היהו מוקובלים באוטו אוור יגוארופי ומוצאים, ברוב המקומות, בהזדה. התבלינים נכללו כמעט בכל רצפת תפריט (משקה, תבשיל ודברי מאפה) וערכים הביאוית-דרפואי של התבלינים הווא רב. להנחת המזון השתמשו בני תימן אך ורק במוצרים טبيعيים וטריים. המזון מועבד או המשומר כמעט ללא היה מופר בתימן. ואך מדי סעודה בטעודה, ואם נאכל מקרר לא יהיה בוגעבא בגין.

כל המטבח רוכב שעווים מאבן, מחרס או מנוחות. היו מספר טומי תנורים שבתוכם נאפו הפיתות. התנור הצעב בדרך כלל בלב בקומה התוחנונה של הבית והוא היה עשוי מקמה הבשולים מעש ברוב המקרים בبرش איטי, בישול אשר מזכה את רוב השעים אל תודת התבשיל.

שאל יהודוי יצא תימן, וזה ספר לך בעורנה שיש לה מה שתסתמך על הטעם המשובב והمعدון של הירקות, הפירות והבשר למיורו – תולדה של קלקלות ארגנטית נטולת וועלם שמקורים בזומבי הדבורה. את חותם ההפני והנפשי של יהודוי יימן מסבירים, בין היתר, במקרים האיכותי בערך האכילה והרגלי חמיים נכונים אחרים אשר היו מנת הקלם. כל אלה יוצאו של החברותא סביב הגעלא. את תרבותה רג'עה אני" מכתיר" בשם: "גוטסהה התימנית למלחים בתחום והרבריאות".

אמרים יק"ב, י"ד, הטהון, ס"ר י' שמיל' תומך (האמאים) יהוד, שזכה בשנת 1948, אבב אל' מוחר אל' יהוד, מות שקדא'ר מל' וויסי, שזכה במירוח בענין מושתת קפונטאט שיטוים, ס"ל וויסי היה למשעה שלט תומך אלמת.

לקישאות, אולם בדורו היו סמל לגאותה ולהשתיכות לאומית. אשרי העם ששמואל אבי היה מבני-בוני.

שמואל גלון-גלאון ז"ל חותיר אחורי את רעיהו לאה (לבית מעזרה-עדוד) שלווהה אותו בכל דרכיו במשך חמישים שנה ויתר, את בנותיו ניצה, אביבה ונילי ובני משפחתוין, אח, אחות ומשפחה מרווחת וענפה. חוברת כתבים ותצלומים לזכרו נמצאת בהכנה, שבעורו ה'תופי' בקרוב.

נהא נפש צורה בצוור החיים.

פרופסור ניצה דוריין
ניו-יורק

לזכר אבי מורי ר' שמואל גלון-גלאון ז"ל

ביום 'באל תשס"א מלאה שנה לפטירתו אבא מארי ז"ל. בחדשים האחרונים היה קשה לאותו חולך וודיך וסובל מודע, בהשוויה לחיו מלא הפעילות, התושייה והתרומה לשפחתוין, עם היהודי ולמדינת ישראל משך עשרות שנים.

אבא נולד בירושלים להוריו ר' אברהם ונורה קליאן ז"ל. גל במשפחה ובסבב תימנית בשכונות מית'-ישראל החדשה. בעדו צערו לימים וברוט השלים את לימודיו התגיס להגנה, התאמן בקורסים בקבוץ קריית-ענבים, קיבל שוק ומצוות פקידי שמייה ובים בשכונות ירושלים המרוחקות. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה נשלח מטעם ההגנה לחצוצרף לצבא הבריטי וכש שנין ארוכות נלחם נגד הנאצים ועווזיהם חן ב忿ן אפריקה והן באירופה. בעת פלישת הבריטים וכוחות הבריטים לאייליה נפצע קשה וניצל בסבב שחשפינה שהיה בה טובעה ביום התקין על ידי הגורמים בפצצת טורפדו. כמו כן חבל שבגלל חותם השתיקה שחל על מרבית עברונו..."

בכל שימושה במלוא הרצינות וורתום עצמו ללימודיו בסיסי ווסטי של התהום שאמרו היה בו לעסוק. מבחינה זאת ניתן להגדירו כאדם שהצליח להתרשם בערך ולהניח את הטفل, אבל תכוותו ולא ניצל לפוטה בהעה או באחדת השולחן, להיפך תמיד מצא את הדרך לחמק מההרעה עצמית של הצלחותיו... ואכן הרבה מופעליו בעברו המקצועני המפואר אינם יודעים אפילו במסגרות החברתיות הקרובות ביתר. וכל כך חבל שבגלל חותם השתיקה שחל על מרבית עברונו..."

בשלהי לילו במחקרים על יהדות תימן בארץ-ישראל, ועם הופעתם של ספרי ומאנזין, הלה נאה מכך בכך שתמותם של החלוצים אלה בשלהי המאה ה'ט (משפחתו של בוניים) חוליך אותנו סוף סוף בדרך המלך בתניבי ההיסטוריה הצווגית והארץ-ישראלית. הויאל וכבר פרש אז למלאות עתותיו הוי בידיו וכל נחג לווות ולהדריך אותו בסיפורו בשכונות התימניות התקומות בירושלים. כיון שגדל בעיר הקדוש והיה דען בזיכרונו המדוקדק והמורפתי לא רק שנחניתי מברתו ומהלווי הקבוע שהעניק לי, אלא גם נסתיעתי בו הרבה.

באבה היה איש ישראלי וקונון והאמינו היה והוא מושגנו של המלון. הוא היה מושגנו ממידתו היינדיות כלפּי כל הסובבים אותו. נאמנוו ומסירתו למשפחה לחברי הוי לא גובל. וכך נחג בעבורנו הבטחניות ובתורנותו למוניות ישראל. אכן שיך היה באבּו לדור המייסדים שיעץ להקדיש את כל הוויתו עם היהודי ולתחייה הלאומית והציונית. דברים אלה נחשבים היום כנענה ובידיות.

לדמותה של יונה מדעי ז"

יונה מדען, ננתן ייודה בכותות פעלותה הרבה בתחום החינוך לגליל הדר. מדען, בת 49 בנותה, הייתה במשך שנים ארוכות ננתן למליט סרום חבר וחברה בגין העמדתו לרוכחיה הדגומיות ("רפ"ד"), ברוח שפירא. בכותות כי שיריה עברה לתפקיד מדריכת גננות ובשנים האחרונות התמנה לתפקיד מדריכת גננות ברכותת תוכניות המדרשה לילך הרק בטלביזיה הירונימית. כמו כן העבירה השתלמויות לבנותה לגננות מכל הרבי האוזן ועסקה בכתבת תוכניות למודים.

"דמותה של יונה היה אבדה גודלה לנו כחברים ואבדה גודלה להנין", אמרה השבעה חברה מועצת העיר, טוביה גל. "היא הייתה אשה נפלאה, שהצליחה לתפקד בהצלחה בכל תחום שבו נעה. היא מדרלה דורות של ילדים באבבה ובمسئיות, ובמקביל הצליחה להעמיד משפחתה לתפארה. היה זכרה ברוך".

לאחר קום המדינה שירתה בשירותי הביטוחון. במשך שנים רבים רבתה עסוק, בארץ וחוץ לאירוע, בשליחויות חזאיות, בפעולות נועזות שיפा שתתקלה בהם גם היום. עשייתו רבת הפעלים לא היהירה דעתו ולעלומם לא התוברב במושיו. לנו לאשותו, לבנותיו ולנכדיו נהג לספר מעת מעת על הצלחות המורתקות שהוא חיל ששוב ונכבד מחייו. אולם ממשים רבים נשאוו הספר חתום לנו ולאחריו.

איש חכם, עמוק וידע ספר היה אבא מארי. הוא שאל בשפות רבות והיה רב-תרבותם במלאו מזון המלון. הוא היה גם איש חברותי מאד ומוכoon שלא היה בו מידות הגאות והיהירות נהג לסייע לכל מי שפנה אליו בצענה ובידיות.

יוסף אופיר, חברו הטוב, ניסה לסקם שורות שנים של קירבה מקצועית וחברות נאמנה. הוא ציין כי בין התכונות שאבא ינון בהן היו שתיים שנתקיימו בו כגבני סוד לאישיותו: "כשרון וענווה...היכולת להתחייב

לדמותה של אם

מאת מושלים בשאר'

עם פטירתה של אמנון הירקה, דודה (מרית) בת חסן וחמאמה צאייר זיל, מתה בתינו.ニア נולדה בתימן בשנות התשעים (1915) באחד הקרים של מחוז בעאה, והלכה לביתה עלמה בים כ"ז בתשרי שנה זו. והותירה אחריה ארבעה בניים ושתי בנות ועשרים ואבעה נכדים וששה עשר נינים.

ציאתה מן העולם ככניתה אלוי – נקיה מכל חטא. מעשה הטובים,צדוקתיה המורבות והלימוטיה הישורות וראויים לשבחה ולברכה.

גדלה בנים ובנות לתפוארת, לימה וחוינכה אותן לזרה ולמעשיות טובים. וכמעט עד יומה האחרון עמדה לה זוכת לחירות מבלי להתויח אחרים. בנות עשו חיל והיא עלתה על כולנה בטוב לבה, ציליות דעתה והרזהה. עצנוה היהת ונבדת לא רק בינהה.

אלא בכל מקום אשר דרכה רגלה. באריכות מיה לא רפה עמלה, לא נס ליהה מאסה בגלות ונכפה לאלאה, נכה בתקומות ישראל ובחדרו קדשי, השקייה אהונית על מכשולם ריבים בהיה, בהם מדחה ותולכ

במצאה ברכה בכל מעשיה והליכתייה. הכרתת המלאה ואמונה בהיבן העולמים תעמדו לה לעד ותזכה את בניה בזכות מעשיה הטובים.

דמותה הרוחה עמוקה יאירו את חיינו לעולמים. היא ועדת נשאה גורלו בלבותינו ומוסרה

זכורה ברוך!

קווים לדמותו של אבי זיל

מאת נעמי כרמלה דוט-נג

אבי אהב את המקום החדש ועסק בעבודה בחלקה שהוקצתה לו. אלומ מעבדה זו קשה היה לפנים משפחחה ובאי היה יוצא לעבודה נוספת בסביבה כדי להביא טרכ' למושחתו הברוכה.

בשובו מן העבודה היה מקפיד את שארית גנטו ללימוד התורה כפי שהוא בתרמם מימים ימימה, היה שונה במשניות, במדרשים החביבים עליו מימי אבוחוי, בפרשת השבוע ומסיים את לימודיו היומי בפרק תהילים. היה נעים מאד לשמעו אותו קורא בתורה ושונה בפרקאות במגningar הפות של אבותינו הקודושים. עד עכשויי מצלצלות באזני אוטון מנימנות עתקות ימיין.

כל לילה היה כס בחוץ הלילה לקרא מוסמי תהילים בנעימות הרווחות את נימי הנפש. והוא נו שואלים אותו מהו וווקא בחוץ הלילה אתה הוגה בנעים זמירות ישראלי והוא עונה: השעה שיעת רצון لكم להודות לשם ולעסוק בתורתו. התורה היא חיינו ואורך ימינו ועלינו להגות בה לילה יום וכי שאבותי ואבות אבותי בתימן הנו

בהתינוקות ובאנוניות למורשתם הרוחנית.

חבל על דבדין ולא משתקחיין, תהא נפשו צורו בצרו מורשת אבותינו הקדושים.

ביום י"ב בתמוז תש"ס נטלך מעמוני בשיבת סוכה דמות אצילה, מסובלת בתורה ובמעשים טובים. דמות זו הייתה דמות שורשית שמקורה במורשת יהדות תימן עתיק היום, בכל מעשה שעשה, בכל דבריו מוחשכה שהגה היה בו מן המקור של תלמיד המשים, בכל דרך שב היל השתקפה היהודית השורשת של בית אבא סבא.

די היה לנו להתבונן במאור פניו ולהסתכל ברכיו ובאורח חייו וללמוד מהם דרך ארץ תורה ממש.

את אבינו היקר אפיינו אותו תוכנות ייחודיות: חום, עונח ותמיונות אמיתיים, הינו שלמות רוחנית מעולם לא דגל על לשונו, לא עשה לדעחו רעה, אהב את ברואיו של הקב"ה, מלאמונה בטהוניו בשם יתרון, הינו בראיה בגוףו ונפשו עד יום מותו. הינו מאושרים לראותו מתהלך בתוכנו והתגאננו בו, עליו ניתן לנו "צדיק יסוד עולם".

אבא מורי זכריה גנד נולד בתרע"ה בקרבת העיר תען שדורותם תימן, עלה ארצה לאחר הלאות יווני ק שם ברוכו למחוז הפטז' או"ץ-ישראל. בהגיעו ארצה נשלה עם משפחתו לשוכנתה נחליאל שבחרדה, מושם שהוריו על ארצה לפניו והיו מותשייבי חיליאל.

לאחר המתנה של שנים אחדות אצל ההרגונה קבוצה של צערירים מכפר יעבץ להתיישבות החקלאית. אבי שמע על הआרגנותם והצטרכם אליו. לאחר תקופה מסוימת פרצה מלחמת השחרור ויושבי הערים שבשבביה התקיפו את כפר יעבץ. מיד ניתנה תורה מסעם האגנה לפנות את הילידי, התשימים וההנוגדים וההעיבדים לכפר ויתקון עד תום הקרבנות. העזיזים נשאו במקומם להגן המושב ולהדוף את הפורעים העربים, שהקיפו אותו.

ארהי המלחמה העיבו אותו לכפר ערבי נטו שבסביבה. ושם שור שנים אחדות. בשנת 1951 התאונגנו להתיישבות החקלאית מוסדות המישיבים הקצ' להם קרכע בקרבת כפר הרוא"ה, לאחר זמן מה ניתן שם למקום החדש: "גאול תימן".

לזכר סבי הרב אהרון تم זצ"ל

مراה דאתרא הוכר, מאירה דחדווה חוגר
אשריו בעצירותו לקחו כתל נגר
רצוי לרוב אחין, דלתו לא סגנו
ישב בתוכך עמו, בבית עדריך גור

שוחט כריגיל, בקפייה ובבדור
ולא דר משך, הגרים וקדור
חכים וטב, מעבירה מודור, תאותו גדור
טרח וסדר ענייני ציבור כshed"ר

צדקה גור, ריבבה מאוד וועזר
דכפין זהר, ולא ריקם חזור
יר"ש עם חן ותואר, ונתפלל עליו בטורה
קדיש, מות'מנא, משניות וזהר.

סנסן ליאיר, עולה בתמר
ברית אל שמר, מפחו סמר
אהב שלום, הקפיד על הקל וויהקמו
הרב אהרון تم, תורה אזל וגמור

רצון אל לא עבר, בלי דין ודבור
בראשית ושמות סבר, יקרא ובמדבר
אללה הדברים חיור, וכמעיין גבר
הסידר חופה וニישוואן, זוגות חיבר

רחום פל והפציר, אהב מוסר
ניבו מועשר, טוב ומכשור
ת"ח לבן אסר, ושמן לא חסר
מדברו מושר, כמו שר וטפסר

רחל לבית קפרא עלית למלומ להסתורף בחביון אל

ביום טרۇעה גלקחת אל אל עליון
שׁעמים קערו ווּכוֹכְבִים אֲסֵפָה גַּרְהָם
הַבָּי וְאַבְקָה גְּלָקָחָה קְפָעָה אוֹרֶה חַיִים
רחל אֲשֶׁת הַמָּן, רִיחַת סְמֵל הַטוֹּב וְחַטָּה
יְשָׁרָה וּכְנָה וְאַשְׁתָּא אַמְוֹנָה צְרוֹפה
מְלַחְתָּה יְשָׁרָה אַתְּךָ בְּשַׁטְּ עַבְרָתָה
הַדְּרָשָׁה אֲתָּה טְזָוִיה וְכְבִּיאָה אַוְךָ
אַלְבָה, פָּלוּ הַפְּחַח לְקַבֵּל אַתְּךָ בְּנָה
יְקַבֵּב הַלְּבָב וְאִמְרָא אַךְ
איְרָךְ וְפַעַל עַטְרָתָה הַמָּן.

איש, שלום קהא

נו' לנשمة רחל קהא נע"ג

חידושים חלפו ואת איןך

ימיך קיינו
ולגבך, לבך בטוח פעם.
ךעך האור באישונך.

כשושנה לא חווית
את קיתית בת, קיתית לך בת
באים יגונת את אותה שבלת.

ת渼שה אחיכים ואת ייחודה
על חמייך כאב מתק.
בת טפוחים ולא בזקיה.

הניתוחים שטוף בקס
איך חון מתחה דליה שלחה.

צפירת חון ורדת שושן
בגון חמיכים ותי הגן.
פעם קרנו באור בזוק.

הנאהבות את דלה
שְׁוֻנוּת אַתָּה בְּנֵי דומיה.
אנע עליום – לְמַי נְעַלָּה.

הבאנו שי ליום האם
צְרוּר אַלְהִים אֲתָּה נְשַׂמְתָּךְ
בְּחִילוּ לְמַנְחַתְּךָן.

רחל, רחל, דְּמַמְתָּא אַיִם
יוסף דוחות-הלווי
האחים של המנוחה בבית קפרא
הן פאן פרחו חיים הוויים.

תולדות "גאולי תימן"

מאת מיכל זהבי

זכורה שנת חורף גשומה מאוד שנחל אלכסנדר עלה על גdotוינו והציג את בית היישוב.

אנו תקווה כי עתידנו יהיה טוב יותר.

ליהודית ולברכה החשוש
לבנותי:
סכה טוינברג-קיסר
דור אנסת בל-קיסר
הלה טביביאן-קיסר
אבי קיסר
مصطفתי אני בצערכם
על מות האם

דקלה קיסר ז"ל
שהלכה בבית עולמה
ונוחחמו בנהממת ציון וירושלים
ולא תוסיפו לדאה עוד.

דר' אינג' חיים קיסר

מהמונח הבריטי הועברו התושבים אראuite לבעליים הנוטשים של הכפר הערבי "שומאליה" שכון על תל צר לאורך כביש תל-אביב מהפה בפְרָה רַאֲהָה". כל תושב כפר העלה עבורי נטש את ביתו ורטט לאחד אחד, עברabo עבורי נושא לאנו גורלו בגורל.

התושבים התאגورو בחיל מבתי הכהר הערבי והטהיטש, חילם התגورو בטריפים הנוטשים של קיבוץ תקומה שנעוז, ובתנאי החיים היו קשים מנוסא. החברים היו בתקווה כי יוכלו לחזור בהקדם לכפר כפר יעבן. אולם נסיבות ביוחניות ומשקיות מנעו את שובם לישוב הקדום. הסוכנות היהודית וארגון הפועל המזרחי הציעו לתושבים להמשיכם לדודו לכיוון שלטת לד לשוב "וילטלמאר". משלהמת של תשביס מיושב בירקה במוקם סוריה להיענות להצעה השוואתית, ובהרו להיאשר במקומם ולבנות את הייחם בעמק חברן, אף על פי שמכסת הקורע שבשורות החקלאי מבסס. הגערין אשר יצא מכפר יעבן ונמנה עשוות משפחות נשאר עם 13 משפחות בלבד.

בשנת 1950 לאחר סיום מלחמת השחרור נפתחו שער תימן. פעילי עלייה שהגעו לזמןulu את היהודים במקומות לאוזן הקדוש במבצע שנקרוא "על כנפי נשרים". העולמים שכנו במערכות ברוחבי הארץ. מאוחר והישוב מנה רק 13 משפחות הוצע להנטשנים להיבת אזור הישוב במושבות נסוכות שהיינו אזור אחרונה. למושב טרומפל ווד תעש' משפחות מונה 22 משפחות. מסוף זה לא אישפר הקמת יישוב ובן בשנות 1951 צורפו עוד 28 משפחות במשקי עזר נזקווים של אבאה דון כל משפחה וכן מנה יישוב 50 משפחות.

התושבים שכונים בצרפת פה פרוצ'ים לקור ולרוח. והוויקים חלקים התגננו עדים בתמי הכהר העברי, החיים היו קשים. לא היה חשפל, ובו מים שהיה בראש הגבעה היה מקור המים היחיד בשוב. התושבים נאלצו לפחוג מים בדלים מאותו הברה. גם השקיית היידולים שליד הבתים הייתה מבוצעת בתורנות.

הגיעו הראושוני של היישוב נוסד בשנת 1940 בשנות ה-30 של המאה שעברה. קבוצה של אנשי שעלה מתימן בשנת 1936 הגיעה לשכונה והתגוררה אצל קרוביהם משפחה בעיפוי הרבה, לא מים, אלא חשמל, ללא עירודה קבואה ובשכונות לאכברושים. בשל מצבה הקשה החליטה הקבוצה פנות למוסדות לעזרה.

בשנת 1940 נרשמה הקבוצה עצמאית להתיישבות. ראשוןינו הקבוצי יאוו בשנת 1942 משבচן דה לאל והוגדורו בכפר עיבע אשר במושל לל-מוון. אחריהם הקבוצה ה挫ר פסח שנות 1945. הכהר היה מוקף כמעט עירדי בישונים עוביים, טירה, טיבעה וקולטאות, וכן נאה כמו שוב מימי תקופת חומם ומוגל, מסביב לכפר היהת מדר פוליה ובכיניסיה שעיר בירול. בתקแห השוב היה עליה קושי שיריים לא היו קלימים. ביום אחד ובלילה שרמו. ורקם היו מגויסים למשמרות הרוכבים ונשאו נשק ברשווין. מטעם השליט הבריטי שלט לא בארץ. משמרות אלה יאוו לאגיחות ומרדרים מפני

לאחר מלחמת העולם השנייה מס' אנשי מקבוצה זו לחמו בבריגדה העברית והשתתפו בקרבות באיטליה ובכפז אפריקה. בחודש אוקטובר 1947, מס' חדש חזרו לפני הרים המדייניה ופרק מלוחמת השחרור, החלו התקפות של כנופיות ערבים על הכנסייה הגיאו בהמוניים עד לגדירות היישוב. בעזרת לוחמי האצ"ל וההגנה, אשר הגיעו למקום בעידן מועד, הצליחו התושבים בכפר להדוף את הפורעים. לפניו היו אבדות רבות והם לא הגיעו להתקорע לכפר אך ייו על היישוב מרוחק.

עם חזרתו הדמיה ויציאת צבאות האנגלים מהארץ, הכפר הפך לנקיון משלט, ומהמוסדות החליטו לפנות מהכפר את הנשים והילדים למקום מבטיחים. ביום חמישי באישוןليلו העממי על שלאותיהם והעבורי למנה הבריטי ליד כפר וויקין. הלווייתם נשארו בכפר ייעץ עד שוק הקברות והצטroofה, למופחתות.

במחנה הבריטי נשארו התושבים כשנה, בהיותם שם, חזו במלחמה אחים קשה שהייתה בין האצל' ולהלע' בעת עגנית אניתי "אלולנה" בחוף כפר ויתקין.

אוניברסיטת בר-אילן

הפקולטה למדעי היהדות
 המרכז העולמי לזהות יהודית
 המרכז לחברה, תרבות וחינוך ב מורשת יהדות ספרד
 ע"ש אהרן ורחל דהאן
 בשיתוף המכון לחקר יהדות המזרח

קול קורא

כנס אקדמי ארצי של מרכז דהאן בנושא
"יהודי תימן: יצירה, מורשת ותרבות"

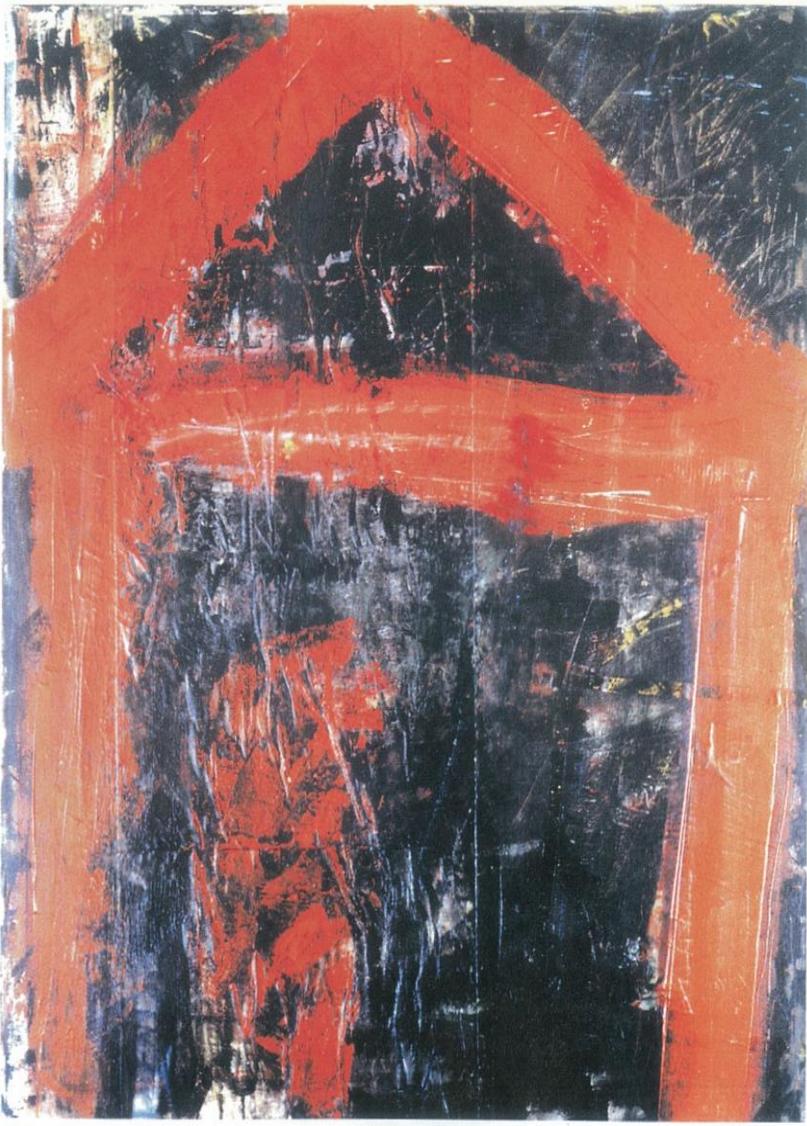
בסיון 120 שנה לעליית טרמ"ב
ט"ז-י"ז בסיוון תשס"ב - בש"ג לשתרי 27-28.05.02

הນ מזמין להציג נושא להרצאה בכנס וליטול חלק בו.
המשתתפים מתבקשים לשלווה תקציב של ההרצאה המוצעת (על גבי עמוד אחד או שני עמודים).
המועד האחרון להגשת ההצעות הוא: ט"ז באדר תשס"ב, 28.02.02.

לפי הכתובת:
המרכז לחברה, תרבות וחינוך ב מורשת יהדות ספרד
אוניברסיטת בר-אילן, רמת גן - 52900
הרצאות הכנס תפורסמנה בקובץ מיוחד לאחר שייפוט מדעי ממתבקש.
נשמעו לראותך בין המשתתפים בכנס.

בכבוד רב,
 בשם הוועדה האקדמית של הכנס
הרוב ד"ר רצון ערובי (יו"ר)   ד"ר אהרן גימאני (מרכז)

חברי הוועדה האקדמית:
הרוב ד"ר רצון ערובי, ד"ר אהרן גימאני
פרופ' יצחק גולוסק, פרופ' יוסף טובי
פרופ' זכריה מדר, פרופ' דוד צוריאל
פרופ' אורן שרביט

ACRYLIC ON CANVAS 100X80 cm.

אקריליק על בד 100X80 ס"מ

מזהית חצראוני אחרי האינטיפאדה

מזהית חצראוני / תושבת קרני שומרון / מצוירת באקריליק / בדים ענקיים / ספוגים בדם פיגועים / בשחור שכול, בערבול / של בלבול סולמות / הקושרים אדמה ושמיימן / לצזוק את יעקב על / אובדן הדרכן.
רישום של בית לקביעת זהות / תוך חשש מורודים אנמיים / לאדום / והמליה ישראל חוזרת / כמנטרה
באות גדולה / ומוגשת.

דורית קדר

חדש
אייסו

IGNIS

אייגניס, קומפקטית מתקדמת

cash-out רוצים לנוהג באוטו דויד זינגר המציג אוביי בטיחות מתקדמים.

cash-out רוצים מנוש חוק ווסכני ולגונת מיצושים בעיר וכוכיש הפתוח. קשאום רוצים מוכנים עם טכנולוגיה פנימית מתקדמת. חכינו את אייגניס.

מחיר 3301 ש"ח עם 16 שנות מילוי. היבת הילוכים אוטומטית מתקדמת. 2 כיריות אויר ו- ABS כארבעת הגיגלים סטנדרט. קורות פלדה לדלתות. מזגן מקורי. 2 חלונות חשמליים. נסילה מרכזית. מראות עד לשטחיות. אימוניילידר מקורי. פגושים קידמי משופר.

SUZUKI

בחירה חכמה

מכשורי תובעה מכונית טובה מבית טוב

מחיר:

79,990^{ש"ח}

לדגם אוטומטי GL

מחיר כולל מסים ואנרגיה כוגל סט בולטים. אוביי רושו ואבתה רשו, ע"מ מזורן סט. 7 מילוי 11.00.00.

* טיפוי חומרה תל-אביב: סל. 74 מילוי: דורך רשותי שט. 145, סל. 04-8524474 • ירושלים: דורך נתן 08-4753575. סל. 03-6841300 • מילוי יין ריבוט: סל. 02-67317514. סל. 03-6841348 • אשדוד: סל. 03-94114333. סל. 08-6232265 • חבל הארץ: סל. 08-9563636/7 • חדרה: סל. 04-8224414 • אשלים: סל. 09-8846984 • מרכז ים פטיש: סל. 04-6417707 • מילוי לילון: סל. 04-4732699. סל. 04-6571074. סל. 09-8846984 • מתחם ים המלח: סל. 03-92313411. סל. 03-9465151 • מילוי חוף הים: סל. 03-92313411. סל. 03-9465151 • מילוי חוף הים: סל. 03-92313411. סל. 03-9465151